

การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
จังหวัดนครปฐม

นางสาวขวัญแก้ว มาลัยชัยสิทธิ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2555

**Development of an Instructional Package on the Topic of Buddhist Dhamma
Principles for Mathayom Suksa I Students at Sriwichai Wittaya School in
Nakhon Pathom Province**

Miss Khwankaew Malaichaiyasit

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ การพัฒนาชุดการสอน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
จังหวัดนครปฐม
ชื่อและนามสกุล นางสาวขวัญแก้ว มัลย์ชัยสิทธิ์
แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. สิรวิรรณ ศรีพหล

การศึกษาคั่นคว่ำอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. สิรวิรรณ ศรีพหล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรณพ จินะวัฒน์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
จังหวัดนครปฐม

ผู้ศึกษา นางสาวขวัญแก้ว มาลัยชัยสิทธิ์ รหัสนักศึกษ 2542101460 **ปริญญา** ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์นี้เพื่อ (1) พัฒนาชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัด นครปฐม (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังใช้ชุดการสอน แบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่ม แบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) ชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา จำนวน 4 หน่วย (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน และ (3) แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น จำนวน 4 หน่วย ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย หน่วยที่ 2 เรื่อง หลักธรรม (ขั้น 5 กรรม อายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข) ชุดที่ 3 เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา) ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภส 3) ชุดการสอนมีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 81.17/82.17 สูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลัง เรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนก่อนเรียนด้วยชุดการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) ความพึงพอใจใน ภาพรวมของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อยู่ใน ระดับมาก

คำสำคัญ ชุดการสอน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มัธยมศึกษา

Independent Study title: Development of an Instructional Package on the Topic of Buddhist Dhamma Principles for Mathayom Suksa I Students at Sriwichai Wittaya School in Nakhon Pathom Province

Author: Miss Khwankaew Malaichaiyasit; **ID:** 2542101460;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);

Independent Study advisor: Dr. Siriwan Sripahol, Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop an individualized instructional package on the topic of Buddhist Dhamma Principles for Mathayom Suksa I students at Srivichai Wittaya School in Nakhon Pathom province; (2) to compare learning achievements of Mathayom Suksa I students before and after learning from the individualized instructional package on the topic of Buddhist Dhamma Principles; and (3) to study the satisfaction of the students with the individualized instructional package on the topic of Buddhist Dhamma Principles.

The research sample consisted of 30 Mathayom Suksa I students studying in the second semester of the 2012 academic year at Srivichai Wittaya School in Nakhon Pathom province, obtained by cluster sampling. The employed research instruments were (1) an individualized instructional package comprising four learning units; (2) an achievement test for pre-testing and post-testing; and (3) a questionnaire to assess the student's satisfaction with the instructional package on the topic of Buddhist Dhamma Principles. Statistics employed for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, and t-test.

Research findings showed that (1) the developed instructional package comprised four learning units, namely, Unit 1: Ratanattaya; Unit 2: Dhamma Principles (Khandha 5, Kamma, Apayamukha, Sukha 2, Gihisukha); Unit 3: Mangala (Refraining from association with bad people, Association with learned people, Respecting those who should be respected); and Unit 4: Dhamma Principles (Sikkhattaya, Kammatthana 2, Padhana 4, Kosalla 3); the developed instructional package as a whole was efficient at 81.17/82.17, which was higher than the set 80/80 efficiency criterion; (2) the post-learning achievement of Mathayom Suksa I students who learned from the individualized instructional package on the topic of Buddhist Dhamma principles was significantly higher than their pre-learning achievement at the .01 level; and (3) the overall satisfaction of the students with the individualized instructional package on the topic of Buddhist Dhamma Principles was at the high level.

Keywords: Instructional package, Buddhist Dhamma Principles

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ศาตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณพระอาจารย์อนนท์ อานนุโท จากศูนย์อบรมเยาวชนนครปฐม อ.สุรีย์ ปมิตต์ศรีดี ครูเชี่ยวชาญ และ อ.จงจิตร เลียงอำนาจ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาเครื่องมือ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ทุกคนที่ได้ให้ความกรุณาในการสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

ขวัญแก้ว วัลย์ชัยสิทธิ์

พฤษภาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ประชากร	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	58
ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอน แบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	61

สารบัญ (ต่อ)

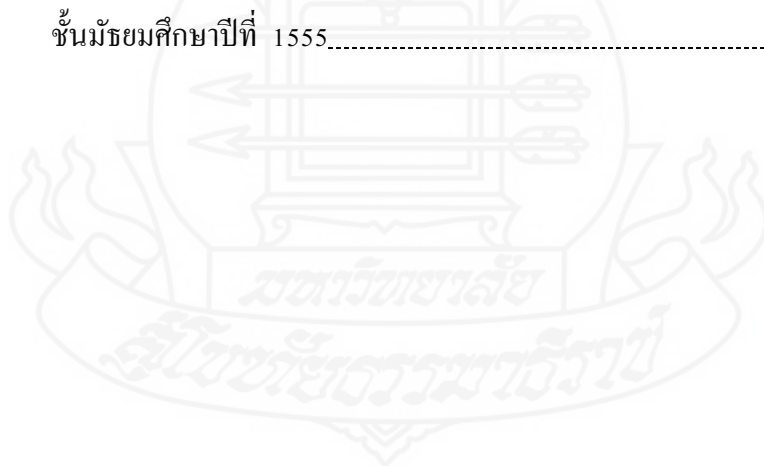
	หน้า
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอน แบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	62
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	64
สรุปการวิจัย	64
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	69
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	74
ก ชุดการสอนแบบรายบุคคล	75
ข แบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบ	182
ค แบบประเมินความสอดคล้องของคุณภาพชุดการสอน	191
ง แบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจ	196
จ ค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) ของแบบทดสอบรายข้อ	201
ประวัติผู้ศึกษา	204

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงผลการตรวจสอบชุดการสอนแบบรายบุคคลจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน..... 50
ตารางที่ 3.2	แสดงผลการตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน 52
ตารางที่ 4.1	ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนจากแบบฝึกหัดของชุดการสอน แบบรายบุคคล เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา..... 59
ตารางที่ 4.2	ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน ของชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา..... 60
ตารางที่ 4.3	แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดและการทำแบบทดสอบหลังเรียน..... 61
ตารางที่ 4.4	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ปีการศึกษา 2555..... 61
ตารางที่ 4.5	ผลของการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1555..... 62

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาของไทยจึงมีการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่จากการศึกษาพบว่า คุณภาพของคนไทยลดลง โดยเฉพาะผู้เรียนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศมีคุณภาพลดลง ทั้งในด้านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งลักษณะนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ ความมีคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย ผลลัพธ์เหล่านี้เกิดจากการปลูกฝังและเสริมสร้างจากการเรียนการสอนที่ยังขาดประสิทธิภาพ

การเรียนรู้ในปัจจุบันถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องเน้นไปที่ผู้เรียนเป็นหลัก โดยต้องคำนึงถึงกระบวนการพัฒนาผู้เรียนและผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน จะต้องมุ่งมั่นในการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเต็มศักยภาพ ซึ่งต้องอาศัยเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547 : 2) สภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันยังเป็นการถ่ายทอดความรู้ ครูถามนักเรียนตอบ และท่องจำเนื้อหาเพื่อการสอบเป็นหลัก เกิดความอ่อนแอทางปัญญา คือ คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น ไม่เป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ด้วยความสำคัญของการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 (2555 : 79) ได้ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ยืดหยุ่น หลากหลาย เข้าถึงได้ง่าย สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต โดยเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและส่งเสริมให้มีการพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สนับสนุนการผลิตสื่อเพื่อการเรียนรู้ ครูต้องวางแผนกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พยายามที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง แต่ยังคงพัฒนาด้านคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย จากจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2552 : 5) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมเห็นคุณค่าของตนเองและปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาให้ผู้เรียนศึกษาเป็นอีกวิธีหนึ่งที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และทักษะการดำเนินชีวิตในสังคมที่ถูกต้อง ทั้งนี้ ในสังคมปัจจุบัน เราจะพบเจอข่าวการก่ออาชญากรรมต่างๆ มากมาย การอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ปัญหาจากการโจรกรรม ปล้นชิงทรัพย์ ข่มขืน ฆาตกรรม ยังมีให้พบเห็นอยู่บ่อยครั้ง เพราะคนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรม ละเลยการทำความดี ไม่รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ย่อมเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาคนให้เป็นคนดีของสังคม ประเทศชาติและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

การเรียนการสอนในสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระที่ 1 ศาสนาศิลปะ จริยธรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจในหลักธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรม และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่การเรียนการสอนที่มีแต่การบรรยายเพียงอย่างเดียวอาจทำให้นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนได้ สื่อการสอนจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนกลับมาสนใจเรียน และเข้าใจวิธีการปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลักธรรม ซึ่งสื่อการสอนจะมีทั้งเนื้อหาสาระ แบบฝึกหัด กิจกรรม การยกตัวอย่างเป็นกรณีศึกษาให้นักเรียนได้เห็นถึงผลดีและผลเสียของการกระทำที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในหลักธรรมมากขึ้น และยังสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

วิธีการจัดการเรียนการสอนมีหลายวิธี การใช้ชุดการสอนเป็นสื่อการเรียนรู้และใช้กิจกรรมกลุ่มที่เน้นทักษะกระบวนการคิด เพื่อพัฒนาทักษะการคิดให้กับนักเรียน ดังที่ สุวิทย์ มูลคำ (2545 : 51) ได้กล่าวไว้ว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่มีลักษณะของสื่อประสม เป็นการใช้สื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามที่ต้องการ ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง อาจเรียนที่บ้านหรือที่โรงเรียนก็ได้

โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา เป็นสถานศึกษาหนึ่งที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นไปตามเงื่อนไขคุณธรรมของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น นิทรรศการ โรงเรียนวิถีพุทธ แสดงตนเป็นพุทธมามกะ การแสดงธรรมของพระธรรมทูต สวดมนต์ประจำสัปดาห์ ค่ายจริยธรรม อบรมธรรมศึกษา บรรพชาสมาณเณรภาคฤดูร้อน บริจาคโลหิต ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระต้องบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักคิด ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ใช้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม โดยสอดแทรกเข้าไปในสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ คิดหาคำตอบ

และแนวทางการแก้ปัญหาด้วยวิธีต่างๆ ได้ลงมือปฏิบัติและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้มา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข กลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ ได้บูรณาการ จัดทำ พัฒนา เผยแพร่สื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ใบความรู้ เอกสารประกอบการเรียน สื่อธรรมชาติในท้องถิ่น ป้ายนิเทศ แต่สื่อการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยตรงนั้น ยังไม่เพียงพอต่อการเรียนการสอน ผู้ศึกษาจึงคิดว่า การทำชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนได้ ผู้เรียนสามารถนำชุดการสอนไปศึกษาได้ด้วยตนเองและเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้ส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน เพื่อพัฒนาความคิดไปสู่การปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จ.นครปฐม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จ.นครปฐม

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คนของโรงเรียนศรีวิชัยวิทยาที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ การพัฒนาชุดการสอนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบรายบุคคลทั้งหมด 4 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย

ชุดที่ 2 เรื่อง หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)

ชุดที่ 3 เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา)

ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา ธรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภคส 3)

3.3 ตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดการสอนแบบรายบุคคล

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคล

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 การพัฒนาชุดการสอนแบบรายบุคคล หมายถึง การสร้างชุดการสอนสำหรับนักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งในชุดการสอนจะประกอบด้วย คำแนะนำสำหรับครูและนักเรียน แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แผนการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม บัตรเฉลย เพื่อให้ผู้สอนใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้และนักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

4.2 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีอยู่โดยตัวของมันเองในธรรมชาติ พระพุทธเจ้าเป็นเพียงผู้ค้นพบ ปฏิบัติตาม เกิดผลที่ต้องการแล้วก็ประกาศให้คนอื่นรู้ เมื่อคนอื่นรู้แล้วปฏิบัติตามก็เกิดผลอย่างเดียวกัน พระธรรม คือ ความจริงของสิ่งทั้งหลายหรือธรรมชาติทั้งหมด รวมทั้งโลกและชีวิตของเรา ซึ่งเราจะต้องรู้ เข้าใจ และดำเนินชีวิตให้ประสานสอดคล้องถูกต้องตามนั้น เพื่อจะได้มีชีวิตที่ดีงามเป็นสุขแท้จริง และยังมีส่วนช่วยเหลือลดทอนพฤติกรรมของคนในสังคม ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความกรุณาต่อผู้อื่น รู้รักสามัคคี ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนามีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตให้คนเรารู้จักพึ่งพาตนเอง รู้จักยึดมั่นในคุณธรรมโดยเน้นความสงบสุขทางด้านจิตใจ และเน้นให้เห็นประโยชน์ของธรรมะ ไม่ยึดติดกับสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดความทุกข์

4.3 ประสิทธิภาพของชุดการสอน หมายถึง คุณภาพของชุดการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 80 ตัวแรก (E₁) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกคนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมด และ 80 ตัวหลัง (E₂) หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกคนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมด

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

5.1 ผลของการพัฒนาชุดการสอนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้

5.2 ผลจากการพัฒนาชุดการสอนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการสอนในเนื้อหาสาระอื่น ๆ ได้อีกต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าอิสระ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 หลักการเกี่ยวกับชุดการสอน

- 1.1.1 ความหมายของชุดการสอน
- 1.1.2 หลักการและทฤษฎีของชุดการสอน
- 1.1.3 ประเภทของชุดการสอน
- 1.1.4 ชุดการสอนแบบรายบุคคล
- 1.1.5 องค์ประกอบของชุดการสอน
- 1.1.6 ขั้นตอนการสร้างชุดการสอน
- 1.1.7 คุณค่าของชุดการสอน
- 1.1.8 ประโยชน์ของชุดการสอน
- 1.1.9 ข้อดีและข้อจำกัดของชุดการสอน
- 1.1.10 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

1.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 1.2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.2.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.2.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.2.4 ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.2.5 ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.2.6 หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3 เนื้อหาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

- 1.3.1 ชุดที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย
- 1.3.2 ชุดที่ 2 เรื่อง หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)

- 1.3.3 ชุดที่ 3 เรื่องมงคล(การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา)
- 1.3.4 ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภคส 3)
- 1.4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.4.1 สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
  - 1.4.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
- 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 หลักการเกี่ยวกับชุดการสอน

1.1.1 ความหมายของชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533: 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ชุดการสอนเป็นสื่อประสมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่สอน โดยมีระบบการผลิตและการนำสื่อการสอน ที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่องและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2533 : 10) กล่าวว่าชุดการสอน หมายถึง สื่อ การเรียนหลายอย่างประกอบกัน จัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด (Package) เรียกว่า สื่อประสม (Multimedia) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536 : 193) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึง ชุดของสื่อประสม (Multimedia) ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์ในการเรียนแต่ละหน่วย โดยการนำวิธีการจัดระบบมาใช้ ทั้งนี้เพื่อช่วยในการนำการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ และช่วยให้การสอนของครูดำเนินไปโดยสะดวก และมีประสิทธิภาพ

บุญเกื้อ คชรหาเวช (2545: 91) ได้กล่าวไว้ว่า ชุดการสอน เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multimedia) หมายถึงการใช้สื่อการสอนตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามต้องการ สื่อที่จะนำมาใช้ร่วมกันนี้จะช่วยเสริมประสบการณ์ซึ่งกันและกันตามลำดับขั้นที่จัดเอาไว้

เจน จันทรแสง (2555: www.gotoknow.org) กล่าวว่า ชุดการสอน คือ การนำเอาระบบสื่อประสม (Multi-media) ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย มาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ชุดการสอนนิยมจัดไว้ในกล่อง หรือซองเป็นหมวดๆ ภายในชุดการสอน ประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดการ

สอน สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา และประสบการณ์ อาทิ เช่น รูปภาพ สไลด์ เทป แผ่นคำบรรยาย

จากความหมายข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ชุดการสอน หมายถึง การนำสื่อการสอนหลายชนิดมารวมเข้าด้วยกันเป็นชุดและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยให้ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ ถูกนำไปใช้ในระบบการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้และบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.2 หลักการและทฤษฎีของชุดการสอน

ชม ภูมิภาค (2528: 100 -101) ได้ให้หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดการสอน ควรพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาใช้จัดกิจกรรม การเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน หลาย ๆ ด้านด้วยกัน เช่น สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย สังคม และอื่น ๆ วิธีที่เหมาะสมที่สุดคือ การจัดการสอนรายบุคคลหรือการศึกษาตามเอกัตภาพ การศึกษาโดยเสรีและการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตาม สติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ โดยมีครูคอยช่วยแนะนำ ช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. ทฤษฎีสื่อประสม เป็นการนำเอาสื่อประสมกัน หมายถึง การนำเอาสื่อการสอนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีค่าที่จะส่งเสริมกันและกันอย่างมีระบบ สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การใช้สื่อประสม จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ให้นักเรียนได้ค้นพบวิธีการ ที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ชุดการเรียนการสอนจัดเป็นนวัตกรรมที่ใช้หลักการและทฤษฎีสื่อประสม

3. การนำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้ แนวโน้มในปัจจุบัน และในอนาคต กระบวนการเรียนรู้จะต้องนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หมายถึง การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง ทราบผลการเรียนของตนเองทันที มีการเสริมแรงที่เหมาะสม และได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน

5. การนำวิธีการวิเคราะห์ระบบ มาใช้ในการสร้างชุดการสอน เป็นการจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียน รายละเอียดต่าง ๆ ได้นำไปทดลองปรับปรุงจนมีคุณภาพเชื่อถือได้แล้วจึงนำมาใช้ ซึ่งมีการเสนอและการสอนสำหรับครู ตั้งแต่การตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อการสอน ตลอดจนเครื่องมือ และวิธีการ ประเมินผลทุกสิ่งทุกอย่างในระบบ จะต้องสร้างขึ้นเป็นแบบบูรณาการ มีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกันเป็นอย่างดี

1.1.3 ประเภทชุดการสอน

กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว ศรีสาติกุศลรัตน์ (2555 : www.gotoknow.org/posts) กล่าวว่า ชุดการสอนจะประกอบไปด้วย คู่มือการใช้สื่อการสอน สื่อการสอน และการมอบหมายงาน หลังจากการเรียนรู้ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอนและผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน ชุดการสอนแบ่งตามลักษณะการใช้ได้ 4 ประเภทใหญ่ คือ

1. ชุดการสอนแบบบรรยาย หรือชุดการสอนสำหรับครู เป็นชุดการสอนสำหรับใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ภายในกล่องจะประกอบด้วยสื่อการสอนที่ใช้ประกอบการบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูให้พุดน้อยลง มาเป็นผู้แนะนำ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ชุดการสอนแบบบรรยายนี้ จะมีเนื้อหาโดยจะแบ่งหัวข้อที่จะบรรยาย และประกอบกิจกรรมตามลำดับขั้น ดังนั้น สื่อการสอนที่ใช้ควรเป็นสื่อที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน หรือได้ยินกันอย่างทั่วถึง เช่น แผ่นภาพโปรงใส สไลด์ फिल्मสตริป ภาพยนตร์ แผนภูมิ แผนภาพ โทรทัศน์ เอกสารประกอบการบรรยาย และกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายตามปัญหาและหัวข้อที่ครูกำหนดไว้ และชุดการสอนประเภทนี้ มักจะบรรจุในกล่องที่มีขนาดพอเหมาะ กับสื่อการสอน อย่างไรก็ตาม ถ้าหากเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถบรรจุไว้ในกล่องได้ จะต้องกำหนดไว้ในคู่มือครู ส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนทำการสอน

2. ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม หรือ ชุดการสอนที่ใช้กับศูนย์เรียน เป็นชุดการสอนแบบกิจกรรม ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยระบบการผลิตสื่อการสอนตามหน่วยและหัวเรื่องโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ร่วมกันประกอบกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน ในห้องเรียนแบบศูนย์การเรียน ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่มนี้ ประกอบด้วยชุดย่อย ๆ ตามจำนวนศูนย์ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์จะจัดสื่อการสอนไว้ในรูปของสื่อประสม อาจเป็นสื่อรายบุคคล หรือสื่อสำหรับกลุ่มผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกัน ผู้เรียนที่เรียนได้ใช้ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่มจะต้องการความช่วยเหลือจากครูในระยะเริ่มเรียนเท่านั้น หลังจากเคยชินต่อวิธีการเรียนแบบนี้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่ม ระหว่างการประกอบกิจกรรม หากมีปัญหามาสามารถถามครูได้ตลอดเวลา

3. ชุดการสอนรายบุคคล หรือชุดการเรียน เป็นชุดการสอนที่มีการจัดระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นที่ระบุไว้ โดยผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามความสนใจของแต่ละคน และตามอัตราการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ชุดการสอนประเภทนี้ จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า หรือศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้ที่ให้ คำแนะนำ และช่วยเหลือทันที หรือผู้เรียนอาจนำชุดการสอนประเภทนี้ไปศึกษาเองที่บ้านได้ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริม และฝึกฝน ให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

4. ชุดการสอนทางไกล ชุดการสอนแบบนี้เป็นชุดการสอนที่ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเอง แต่มีข้อแตกต่างกับชุดการสอนรายบุคคล ในส่วนที่ชุดการสอนรายบุคคล ผู้สอนจะเป็นผู้เก็บรวบรวมไว้ที่ผู้สอน ผู้เรียนจะมาพบผู้สอนเพื่อขอศึกษาเนื้อหาจากชุดการสอนที่ผู้เรียนเตรียมไว้ ขณะที่ชุดการสอนทางไกล ผู้เรียนจะเก็บรวบรวมชุดการสอนไว้กับตนเอง ตัวอย่างชุดการสอนทางไกลที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คือ ชุดการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หรือชุดการสอนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.1.4 ชุดการสอนแบบรายบุคคล

ชุดการสอนแบบรายบุคคล (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2551: inno-sawake.blogspot.com) เป็นชุดสื่อประสมที่จัดระบบไว้เป็นขั้นตอน ให้ผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นตามความสามารถของแต่ละบุคคล และสามารถประเมินผลความก้าวหน้าของตนเองได้ ครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหา ชุดการสอนชนิดนี้จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลให้มีการพัฒนาไปได้จนถึงขีดความสามารถ โดยไม่ต้องเสียเวลารอคอยผู้อื่น ซึ่งชุดการสอนรายบุคคลจะเป็นลักษณะเดียวกันกับบทเรียนโมดูล (Instructional Modules) ซึ่งมีลักษณะและองค์ประกอบเป็นหน่วยการสอนย่อย สำหรับผู้เรียนใช้ในการเรียนแบบอิสระ โดยมีส่วนประกอบดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) จุดประสงค์
- 3) แบบทดสอบก่อนเรียน
- 4) กิจกรรมการเรียน
- 5) แบบทดสอบความรู้ด้วยตนเอง และ
- 6) แบบทดสอบหลังเรียน

ชุดการสอนรายบุคคลเป็นชุดสื่อประสมที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ในรูปแบบของสื่อต่างๆ โดยมีหลักการ ดังนี้

1. มีระบบการผลิตชุดการสอนรายบุคคลที่ได้ผ่านการพิสูจน์ด้วยการวิจัยมาแล้ว

2. มีเนื้อหาสาระที่ได้รับการปรุงแต่ง จำแนกไว้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติเนื้อหา วิชา และระดับผู้เรียน และท้าทาย มิใช่เพียงแค่จำง่ายไปหายาก

3. มีช่องทางและสื่อที่เหมาะสมสำหรับการเรียนด้วยตนเอง

4. มีระบบการเรียนที่จัดให้ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

5. มีแหล่งวิทยบริการที่จะสนับสนุนการศึกษาด้วยตนเองทั้งโดยตรง หรือ

ผ่านระบบตามสาย

6. สภาพแวดล้อมเหมาะสมสำหรับการศึกษด้วยตนเอง

7. มีระบบการประเมินตนเองก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

ชุดการสอนแบบรายบุคคลมีความสำคัญ คือ

1. ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้และก้าวหน้าได้เอง

2. ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ตามความสามารถ

3. ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ความสะดวกของแต่ละคน

ชุดการสอนแบบรายบุคคลมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่เป็นรูปธรรม

1.1 แผนการสอน

1.2 เนื้อหาสาระในชุดการสอนรายบุคคล

1.3 สื่อที่ใช้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระในชุดการสอนรายบุคคล

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก

1.5 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

1.6 เครื่องมือประเมินในชุดการสอนรายบุคคล

1.7 คู่มือการใช้ชุดการสอน

1.8 แบบฝึกปฏิบัติในชุดการสอนรายบุคคล

2. องค์ประกอบเชิงนามธรรม

2.1 ความต้องการในการเรียนจากชุดการสอนรายบุคคล

2.2 จุดมุ่งหมายของชุดการสอนรายบุคคล

2.3 แรงจูงใจระหว่างเรียนจากชุดการสอนรายบุคคล

2.4 กิจกรรมการเรียนจากชุดการสอนรายบุคคล

2.5 สิ่งจัดแนวคิดในชุดการสอนรายบุคคล

2.6 การจัดการด้านการเรียนรู้จากชุดการสอนรายบุคคล
 2.7 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และทางสังคมสำหรับการเรียนจากชุดการสอนรายบุคคล

2.8 การเสริมแรงในการเรียนจากชุดการสอนรายบุคคล
 ประเภทและรูปแบบชุดการสอนรายบุคคล

1. ประเภทชุดการสอนรายบุคคล

- 1.1 ชุดการสอนรายบุคคลที่ยึดสื่อพิมพ์เป็นสื่อหลัก
- 1.2 ชุดการสอนรายบุคคลที่ยึดสื่อโสตทัศน์เป็นสื่อหลัก
- 1.3 ชุดการสอนรายบุคคลที่ยึดคอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลัก

2. รูปแบบชุดการสอนรายบุคคล

- 2.1 ชุดการสอนแบบหน่วยย่อยหรือโมดูล
- 2.2 บทเรียนแบบ โปรแกรม
- 2.3 ชุดการสอนสื่อประสมในรูปชุดการสอนแบบ โปรแกรม

1.1.5 องค์ประกอบของชุดการสอน

ไชยศ เรืองสุวรรณ (2526: 153) กล่าวว่า ชุดการสอนอาจมีหลายรูปแบบที่แตกต่างกัน จะต้องประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่สำคัญดังนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือ และแผนการสอนสำหรับครูและนักเรียนตามลักษณะของชุด การสอน ภายในคู่มือครูจะชี้แจงวิธีการใช้ชุดการสอนไว้อย่างละเอียด ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำชี้แจงอย่างเคร่งครัด จึงจะสามารถใช้ชุดการสอนนั้นได้ผล คู่มือครูอาจทำเป็นเล่มหรืออาจทำเป็นแผ่นแต่ต้องมีส่วนสำคัญดังนี้

- 1.1 คำชี้แจงสำหรับครู
- 1.2 บทบาทครู
- 1.3 การจัดชั้นเรียนพร้อมแผนผัง
- 1.4 แผนการสอน
- 1.5 แผนฝึกปฏิบัติ

2. บัตรคำสั่ง (คำแนะนำ) เพื่อให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างที่มีอยู่ในชุดการสอนแบบกลุ่ม และชุดการสอนแบบรายบุคคล บัตรคำสั่งประกอบด้วย

- 2.1 คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา
- 2.2 คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม

2.3 การสรุปบทเรียนอาจใช้การอภิปรายหรือตอบคำถาม บัตรคำสั่ง จะต้องมียกย่องคำกระทัดรัด เข้าใจง่าย ชัดเจน ครอบคลุมกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติ ผู้เรียน จะต้องอ่านบัตรคำสั่งให้เข้าใจเสียก่อน แล้วจึงปฏิบัติเป็นขั้น ๆ ไป

3. เนื้อหาหรือประสบการณ์ จะถูกบรรจุในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ อาจ ประกอบด้วยบทเรียน สำเร็จรูป สไลด์ เทปบันทึกเสียง แผ่นภาพ โปร่งใส วัสดุ กราฟิก หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง รูปภาพ ตัวอย่าง รูปภาพ เป็นต้น ผู้เรียนจะต้องศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอนตามบัตรคำสั่งที่กำหนดให้

4. แบบประเมินผล (ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน) อาจอยู่ในรูปแบบฝึกหัด ให้เติมคำลงในช่องว่าง จับคู่ เลือกคำตอบถูก หรือ อาจดูผลจากการทดลอง หรือ ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการสร้า และการใช้ชุดการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชุดการสอนอาจมีองค์ประกอบ ดังนี้

4.1 หัวเรื่อง เป็นการแบ่งหน่วยการเรียนรู้ออกเป็นส่วนย่อย เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4.2 กิจกรรมสำรอง จำเป็นสำหรับชุดการสอนแบบกลุ่ม กิจกรรมสำรอง นี้ต้องเตรียมไว้สำหรับนักเรียนบางคนหรือบางกลุ่มที่ทำงานเสร็จก่อนคนอื่น โดยให้มีกิจกรรม อย่างอื่นทำ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนไม่ เกิดความเบื่อหน่าย หรือก่อให้เกิดปัญหาในทางวินัยของชั้นเรียนขึ้น

4.3 ขนาดรูปแบบของชุดการสอน ชุดการสอนไม่ควรใหญ่หรือเล็ก เกินไป ควรจัดให้มีขนาดพอเหมาะ เพื่อสะดวกในการเก็บรักษา

1.1.6 ขั้นตอนการสร้างชุดการสอน

เจน จันท์แสง (2555: www.gotoknow.org) ได้แบ่งขั้นตอนการผลิตชุดการสอนออกเป็น 10 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหา และประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชา หรือบูรณาการแบบสหวิทยาการได้ตามความเหมาะสม

2. กำหนดหน่วยการสอน โดยการแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็น หน่วยการสอน เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนได้ ภายใน 1 สัปดาห์ หรือให้เสร็จสมบูรณ์ได้ ภายในการสอน 1 ครั้งอาจเป็น 1-2 ชั่วโมง โดยขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาหรือระดับชั้น

3. กำหนดหัวเรื่อง ผู้สอนควรกำหนด หัวเรื่องต่าง ๆ ที่จะสอนว่า ในการสอนแต่ละครั้งจะจัดประสบการณ์ใดบ้างให้แก่ผู้เรียน โดยพิจารณาเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ใน เนื้อหานั้นๆ ประกอบกัน

4. กำหนดมโนคติ และหลักการ ในการกำหนด มโนคติ และหลักการนี้ จะต้องสอดคล้องกับหน่วยการสอนและหัวเรื่อง โดยสรุปรวม แนวคิด สาระ และหลักเกณฑ์สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาที่จะสอนให้สอดคล้องกัน โดยพิจารณาว่าในหัวเรื่องนั้นมีสาระสำคัญหรือหลักเกณฑ์อะไรที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้หรือเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้

5. กำหนดวัตถุประสงค์ ในการผลิตชุดการสอนนั้นควรกำหนด วัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง โดยเขียนเป็นวัตถุประสงค์ทั่วก่อน แล้วจึงเขียนเป็น วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อที่จะทราบได้ว่าผู้เรียนควรจะต้องมีพฤติกรรมอย่างไรหลังจากเรียน ในเรื่องนั้นๆ แล้ว

6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจะ พิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพราะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้อง ประกอบกิจกรรมนั้น จะต้องสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อันเป็นแนวทางในการ เลือก ผลิต และใช้สื่อการสอน กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น ตอบ คำถาม ปฏิบัติกิจกรรมตามคำสั่ง เล่นเกม ฯลฯ

7. กำหนดแบบประเมินผล ควรจะต้องประเมินผลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้แบบทดสอบ และใช้วิธีการพิจารณาแบบอิงเกณฑ์ เพื่อผู้สอนจะ ได้ทราบว่า หลังจากผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8. เลือกและผลิตสื่อการสอน ในการผลิตชุดการสอนนี้ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้ง วิธีการต่างๆ ที่ครูใช้ จัดว่าเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อแต่ละหัวเรื่องแล้ว ควรจัดสื่อเหล่านั้น ไว้เป็นหมวดหมู่ และจัดไว้ในซองหรือกล่องที่เตรียมไว้ก่อนนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพ ในขั้น นี้จะพิจารณาว่าในลักษณะของเนื้อหาและลักษณะผู้เรียน สื่อชนิดใดหรือกิจกรรมการเรียนรู้แบบใด จึงจะสอดคล้องและทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียน ได้มากที่สุด

9. ทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน เมื่อสร้างชุดการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรนำชุดการสอนไปทดสอบหาประสิทธิภาพ นำชุดการสอนไปทดลองใช้ เพื่อดูว่าชุดการ สอนดังกล่าวสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เพียงไร เมื่อพบว่า มีข้อบกพร่องก็ จะต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขจนทำให้การสอนบรรลุประสงค์ที่วางไว้ โดยผู้สร้างควรกำหนดเกณฑ์ ตามหลักการที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมสอน สอน เสร็จแล้วมีความจำเป็นที่จะต้อง

10. การใช้ชุดการสอน หลังจากสร้างชุดการสอนและนำไปหาค่า ประสิทธิภาพ ปรับปรุงแก้ไข ได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนก็สามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตาม

วัตถุประสงค์ของการใช้ เช่น ชุดการสอนแบบบรรยาย ชุดการสอนแบบรายบุคคล และชุดการสอน สำหรับกิจกรรมกลุ่มและสามารถใช้ได้ทุกระดับ เช่น อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ อุดมศึกษา โดยมีขั้นตอนการใช้ดังนี้

10.1 ขั้นทดสอบก่อนเรียน ควรจะมีการตรวจสอบความรู้พื้นฐาน ใน เรื่องที่จะเรียนก่อน

10.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ในขั้นนี้ผู้สอนควรนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเป็นการเตรียมตัวผู้เรียนก่อนเรียน อีกทั้งเป็นการแนะนำวิธีการเรียน โดยใช้ชุดการสอนในกรณีที่ผู้เรียน ยังไม่เคยเรียนโดยวิธีนี้ จะได้ทราบขั้นตอนการเรียน การปฏิบัติตนในกระบวนการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างถูกขั้นตอนจะลดปัญหาในการเรียน ในกรณีที่ใช้ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม ควร แบ่งกลุ่มผู้เรียนและอธิบายขั้นตอนต่างๆในการเรียน โดยใช้ชุดการสอน

10.3 ขั้นประกอบกิจกรรม ในการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนรู้ แบบ Active Learning ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี แต่คำสั่งที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามนั้นควรมี ความชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย โดยเฉพาะชุดการสอนแบบรายบุคคล และแบบกิจกรรมกลุ่ม ภาษาที่ใช้ในการอธิบายควรเข้าใจง่ายและชัดเจนผู้สอนควร ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหา

10.4 ขั้นสรุปและทดสอบหลังเรียน เมื่อผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้สอนควรสรุปมโนคติหรือความคิดรวบยอดต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนแล้ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ทดสอบหลังเรียน เพื่อให้ทราบว่าหลังจากที่ผู้เรียนเรียนแล้วเกิด การเรียนรู้ในเรื่องหรือไม่ ถ้ายังไม่เข้าใจ ผู้สอนควรอธิบาย หรือให้ประกอบกิจกรรมอื่น ที่จะทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังทำให้ทราบความก้าวหน้าทางการเรียน ระหว่างก่อน เรียน และหลังเรียน

10.5 ขั้นประเมินผลการเรียน โดยการทำข้อทดสอบหลังเรียนเพื่อ ประเมินว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนใน กรณีที่ยังไม่ผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดข้อใดข้อหนึ่ง

1.1.7 คุณค่าของชุดการสอน

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2555: www.st.ac.th) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอน ไว้ดังนี้

1. ช่วยเร้าความสนใจ ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอน จะประกอบกิจกรรม ด้วยตนเองซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนสนใจต่อการเรียนตลอดเวลา

2. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี จากการศึกษาที่ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจและตามอัตราการเรียนรู้ของตนเองจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

3. ส่งเสริมและฝึกหัดให้ผู้เรียน รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบตนเองและสังคม

4. ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระ จากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากการเรียนโดยใช้ชุดการสอนผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้บรรยายตลอดเวลาเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ และใช้ชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แทนครู ดังนั้นผู้เรียนสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดการสอนถึงแม้ว่าผู้สอนจะเป็นผู้ที่สอนไม่เก่ง

5. แก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดการสอนสามารถช่วยผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และตามโอกาสที่เอื้ออำนวยให้แก่ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกัน

6. สร้างความพร้อม และความมั่นใจให้แก่ครู เพราะในการผลิตชุดการสอนนั้น ได้จัดระบบการใช้สื่อการสอน ทั้งการผลิตสื่อการสอน กิจกรรม ตลอดจนข้อเสนอแนะการใช้สำหรับผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้ทันที

7. ส่งเสริมการเรียนแบบต่อเนื่อง หรือการศึกษาตลอดชีพ เพราะสามารถนำชุดการสอนไปใช้ในการเรียนด้วยตนเองได้ตลอดเวลาและสถานที่

8. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เพราะชุดการสอนได้ผลิตขึ้นโดยใช้วิธีระบบและกลุ่มผู้มีความรู้ความสามารถ มีการทดลองใช้จนแน่ใจว่าใช้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วจึงนำออกใช้แพร่หลาย

1.1.8 ประโยชน์ของชุดการสอน

การใช้ชุดการสอนเป็นการลดภาระในเรื่องของการเตรียมสอนให้กับครูผู้สอนได้อย่างมาก เพราะครูสามารถจะดำเนินการสอนตามคำแนะนำในการใช้ ง่ายต่อการเตรียมการสอนอีกทั้งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครูให้กว้างขวางยิ่งขึ้น วิชัย วงศ์ใหญ่ (2523: 181 – 182) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการสอนไว้ว่า

1. ช่วยอำนวยความสะดวกในการสอนของครูทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งเสริมการศึกษาเป็นรายบุคคล และความสนใจตามเวลา และโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียน

3. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู โดยใช้ชุดการสอนทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ โดยอาศัยความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย ครูคนหนึ่งสามารถสอนนักเรียนได้จำนวนมากขึ้น

4. ช่วยในการจัดการศึกษานอกระบบ เพราะชุดการสอนสามารถนำไปใช้เรียนได้ ทุกสถานที่ ทุกเวลา

ปราวณี ปัญจาคะ (2528 : 22 – 23) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการสอนว่า

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการเรียนรู้ เพราะชุดการสอนผลิตจากบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญทางการศึกษาสาขาต่างๆ
2. ช่วยลดภาระผู้สอน เพราะมีกำหนดขั้นตอนไว้พร้อมแล้ว ผู้สอนเพียงดำเนินการ ตามคำแนะนำที่บอกไว้ในคู่มือครูเท่านั้น
3. ช่วยผู้เรียนจำนวนมากให้ได้ความรู้ในแนวเดียวกัน เป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิชาเดียวกันแต่ผู้สอนหลายคน
4. ช่วยให้ผู้เรียนดำเนินการสอนตามวัตถุประสงค์ซึ่งบอกไว้ชัดเจนแน่นอน เป็นเชิงพฤติกรรม
5. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมและใช้สื่อการสอนอย่างครบถ้วน
6. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินผล เพื่อ วัดผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถความต้องการ และ การเรียนรู้ตามอัธยาศัยของแต่ละคน
8. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง เพราะชุดการสอนจะแยกออกเป็นรายวิชาโดยให้ แต่ละวิชาจะมีหน่วยการสอนเรียนตามลำดับ เมื่อนักเรียนศึกษาแต่ละหน่วยแล้ว มีโอกาสติดตามหน่วยต่อไปได้

1.1.9 ข้อดีและข้อจำกัดของชุดการสอน

กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว ศรีสาติกุล (2555: www.gotoknow.org) ได้กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดในการสร้างชุดการสอน ไว้ดังนี้

1. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ผู้สอน เพราะได้เตรียมเนื้อหา กิจกรรมแบบทดสอบและสื่อการสอนไว้ในชุดการสอนโดยสมบูรณ์
2. ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3. ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากอารมณ์และความสามารถในการสอนของผู้สอน

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มแสดงความคิดเห็น และรับผิดชอบต่อตนเอง

5. ช่วยสร้างความสนใจ ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอน จะประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนสนใจต่อการเรียนตลอดเวลา

6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี จากการที่ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถเรียนได้ตามความสนใจ และตามอัตราการเรียนรู้ของตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

7. ส่งเสริมและฝึกหัดให้ผู้เรียน รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบตนเองและสังคม

8. ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระ จากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากการเรียนโดยใช้ชุดการสอนผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้บรรยายตลอดเวลาเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ และใช้ชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แทนครู ดังนั้นผู้เรียนสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากชุดการสอน ถึงแม้ว่าผู้สอนจะเป็นผู้ที่สอนไม่เก่ง

9. แก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และตามโอกาสที่เอื้ออำนวย

ข้อจำกัด

1. การสร้างชุดการสอนให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยผู้รู้และลงทุนสูง
2. การใช้ชุดการสอนผู้ใช้ต้องมีความเข้าใจและมีวินัยในการเรียนหากขาดไปก็ไม่ได้ผลตามที่ต้องการ

3. ชุดการสอนที่ทำอย่างขาดหลักเกณฑ์และประสิทธิภาพน้อยจะส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนต่ำ

1.1.10 การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอน

ชุดการสอนที่ผลิตขึ้นมาและผ่านการทดลองหาประสิทธิภาพ จะต้องให้ได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้จึงจะถือว่าชุดการสอนนั้นมีคุณภาพ ซึ่งเราสามารถกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนได้เอง

เกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ในระดับที่ผู้ผลิตชุดการสอนพึงพอใจ หากชุดการสอนนั้นมี

ประสิทธิภาพถึงระดับแล้วชุดการสอนนั้นก็มีความค่าที่จะนำไปเสนอผู้เรียนได้ และให้ผลคุ้มค่าแก่การลงทุนในการผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก

ประสิทธิภาพของชุดการสอน หมายถึง คุณภาพของชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้นในชุดการสอนนั้น เอื้ออำนวยเกื้อหนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจในเนื้อหาบทเรียนนั้น เป็นอย่างด้นั่นเอง

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพสามารถกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) จะกำหนดให้ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเป็น E1 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์เป็น E2 การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือการประเมินผลต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยๆ หลายๆ อย่างเรียกว่ากระบวนการ (Process) ของผู้เรียนซึ่งเราสามารถสังเกตได้จากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม (รายงานของกลุ่ม) การปฏิบัติงานรายบุคคลอันได้แก่งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) คือ การประเมินผลผลลัพธ์ เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนในเนื้อหาแต่ละหน่วย โดยพิจารณาผลการสอบหลังเรียน ประสิทธิภาพของชุดการสอนจะพิจารณาจากเกณฑ์ที่ผู้ผลิตชุดการสอนจะได้กำหนดขึ้นว่า ผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับใด จึงจะเป็นที่ยอมรับได้ว่าอยู่ในระดับเป็นที่น่าพอใจ โดยจะกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ในส่วนของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนแบบฝึกหัด หรือกิจกรรมอื่นใดที่กำหนดไว้ในชุดการสอนของผู้เรียนทุกคน (E1) และเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของผลการสอบหลังเรียนของผู้เรียน (E2) นั่นคือ E1/E2 จะเท่ากับ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 252) ได้กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน หมายถึง การนำชุดการสอนไปทดลองใช้โดยการทดลองตามขั้นตอนที่กำหนด เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแล้วนำไปทดลองสอนจริง แล้วทำการหาประสิทธิภาพของชุดการสอน ประสิทธิภาพที่กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดว่าผู้เรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นที่พึงพอใจโดยกำหนดเปอร์เซ็นต์ของผลการเรียนรู้ ของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E₁/E₂ หรือประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ประสิทธิภาพของกระบวนการ คือ การประเมินพฤติกรรมต่อเนื่องได้แก่การประกอบกิจกรรมกลุ่ม งานที่มอบหมาย กิจกรรมอื่นๆ ตามที่ผู้สอนกำหนด

ประสิทธิภาพผลลัพธ์ คือ การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย พิจารณาจากผลการสอน โดยการทดสอบหลังเรียนการสอน

การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนทำได้ โดยการนำเสนอที่สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้วไปทดลองสอนตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การทดลองแบบ 1:1 (แบบเดี่ยว) คือ ทดลองกับผู้เรียน 1 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลาง เก่ง คำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบนี้ จะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก แต่ไม่ต้องวิตกเมื่อปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้น
2. การทดลองแบบ 1:10 (แบบกลุ่ม) คือ ทดลองกับผู้เรียน 6-10 คน (ละผู้ที่ เก่ง ปานกลาง อ่อน) คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในคราวนี้จะคะแนนจะเพิ่มมากขึ้นเกือบเท่าเกณฑ์
3. การทดลองแบบ 1:100 (ในภาคสนาม) ทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 40-100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5เปอร์เซ็นต์ ก็ให้ยอมรับหากแตกต่างกันมาก ผู้สอนจะต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนใหม่

ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นระดับที่ผู้ทำชุดการสอนพอใจ หากชุดการสอนมีประสิทธิภาพ ชุดการสอนก็มีคุณค่าน่าพอใจ เราเรียนระดับประสิทธิภาพที่น่าพอใจว่า เกณฑ์ประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการยืนยันการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนค่อนข้างแน่นอน

1.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning : SDL)

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (เลิศชาย ปาน मुख, 2009 : www.banprak-nfe.com) มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งมีความเชื่อเรื่องความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองของมนุษย์ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับความดี มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง สามารถหาทางเลือกของตนเอง มีศักยภาพและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับนักจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Psychology) ที่ให้ความสำคัญในฐานะที่ผู้เรียนเป็นปัจเจกบุคคล และมีแนวคิดว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพ และมีความโน้มเอียงที่จะใส่ใจ ใฝ่รู้ ขวนขวายเรียนรู้ด้วยตนเอง มนุษย์สามารถรับผิดชอบพฤติกรรมของตนเองและถือว่าตนเองเป็นคนที่มีความ

1.2.1 ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สมคิด อิสระวัฒน์ (2538: 4) ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือหรือไม่ก็ได้ผู้เรียนวิเคราะห์ความ

ต้องการที่จะเรียนรู้ของคุณ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้แยกแยะ เจาะจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้นั้นๆ

ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ (2541 : 4) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองคือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะด้วยความช่วยเหลือสนับสนุนจากภายนอกตัวผู้เรียนหรือไม่ก็ตาม ริเริ่มการเรียนรู้เลือกเป้าหมาย แสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้เลือกวิธีการเรียนรู้จนถึงการ ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง

กริฟฟิน (Griffin, 1983: 153) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะของบุคคล โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาการเรียนรู้ความสามารถในการ วางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตน

บรูคฟิลด์ (Brookfield, 1984: 61) สรุปการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า เป็นการ แสวงหาความรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน ควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของ ตนในด้านเนื้อหาและวิธีการเรียนซึ่งอาจขอความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การกำหนด และใช้ หนังสือประกอบการเรียนหรือบทความต่างๆ จากบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเลือกวิธีการ ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัด มีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากร ของการเรียนรู้เลือกวิธีการเรียนรู้จนถึงการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยจะ ดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือช่วยเหลือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้

1.2.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Knowles (1975) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไว้ดังนี้

1) คนที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่า คนที่เป็น เพียงผู้รับ หรือรอให้ครูถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เท่านั้น คนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มี จุดมุ่งหมาย และมีแรงจูงใจ สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่าบุคคลที่ รอรับคำสอนแต่อย่างเดียว

2) การเรียนรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยาและ กระบวนการทางธรรมชาติมากกว่า คือ เมื่อตอนเล็กๆ เป็นธรรมชาติที่จะต้องฟังฟังผู้อื่น ต้องการ ผู้ปกครองปกป้องเลี้ยงดู และตัดสินใจแทนให้ เมื่อเติบโตมีพัฒนาการขึ้นก็ค่อยๆ พัฒนาตนเองไปสู่ ความเป็นอิสระ ไม่ต้องฟังฟังผู้ปกครอง ครู และผู้อื่น การพัฒนาเป็นไปในสภาพที่เพิ่มความเป็นตัว ของตัวเอง และชี้นำตนเองได้มากขึ้น

3) พัฒนาการใหม่ๆ ทางการศึกษา มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการทางวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียนที่จัดเก็บบุคคลภายนอก มหาวิทยาลัยเปิด และอื่นๆ อีก รูปแบบของการศึกษาเหล่านี้ล้วนผลักภาระรับผิดชอบไปที่ผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

4) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นความอยู่รอดของชีวิตในฐานะที่เป็นบุคคลและเผ่าพันธุ์มนุษย์ เนื่องจากโลกปัจจุบันเป็นโลกใหม่ที่แปลกไปกว่าเดิม ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เกิดขึ้นเสมอและข้อเท็จจริงเช่นนี้เป็นเหตุผลไปสู่ความจำเป็นทางการศึกษาและการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากความสำคัญดังกล่าว พอสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น จัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของบุคคลสนองตอบต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อที่ตนเองสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข

1.2.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ (Knowles, 1975) ดังนี้

1) การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจพิเศษของตนเองเกี่ยวกับการเรียน ในการเรียนให้เพื่อนอีกคนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ และเพื่อนอีกคนหนึ่งทำหน้าที่จดบันทึก และกระทำเช่นนี้หมุนเวียนกันไปจนครบทั้งสามคน ได้แสดงบทบาทครบ 3 ด้าน คือ ผู้เสนอความต้องการ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้คอยจดบันทึก สังเกตการณ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกๆ ด้าน

2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน เริ่มต้นจากบทบาทผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้เรียนควรศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชา แล้วจึงเริ่มเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน

(2) ผู้เรียนควรศึกษาจุดมุ่งหมายให้แจ่มชัด เข้าใจได้ ไม่คลุมเครือ คนอื่นอ่านแล้วเข้าใจ

(3) ผู้เรียนควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวังว่าจะเกิดขึ้น

(4) ผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้

(5) การกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้เรียนในแต่ละระดับควรมีความแตกต่าง
อย่างเห็นได้ชัด

3) การวางแผนการเรียน โดยให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางการเรียนขึ้นมา
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชา ผู้เรียนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามลำดับ ดังนี้

(1) ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนของตนเอง
(2) การวางแผนการเรียนของผู้เรียน ควรเริ่มต้นจากผู้เรียนกำหนด
จุดมุ่งหมายในการเรียนด้วยตนเอง

(3) ผู้เรียนเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความ
สนใจของผู้เรียน

(4) ผู้เรียนเป็นผู้ระบุวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับตนเองมาก
ที่สุด

4) การแสวงหาแหล่งวิทยาการ เป็นกระบวนการศึกษาแหล่งวิชาการและ
วิธีการค้นคว้า แหล่งวิทยาการมีความสำคัญต่อการศึกษาในปัจจุบัน และมีความสำคัญ ดังนี้

(1) ประสพการณ์การเรียนแต่ละด้านที่จัดให้ผู้เรียนสามารถแสดงให้เห็น
ถึงความมุ่งหมาย ความหมายและความสำเร็จของประสพการณ์นั้นๆ

(2) แหล่งวิทยาการ เช่น ห้องสมุด วัสดุ สถานีอนามัย ถูกนำมาใช้ได้อย่าง
เหมาะสม

(3) เลือกแหล่งวิทยาการให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน

(4) มีการจัดสรรอย่างดี เหมาะสม กิจกรรมบางส่วนผู้เรียนจะเป็นผู้จัด
เองตามลำพัง และบางส่วนเป็นกิจกรรมที่จัดร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

1.2.4 ลักษณะของผู้ที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เลิศชาย ปานมุข (2552 : www.banprak-nfe.com) ได้กล่าวถึงลักษณะของ
การเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ ดังนี้

1. มีความสมัครใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง (Voluntarily to Learn) มิได้เกิด
จากการบังคับ แต่มีเจตนาที่จะเรียนด้วยความอยากรู้

2. ใช้ตนเองเป็นแหล่งข้อมูลของตนเอง (Self Resourceful) นั่นคือผู้เรียน
สามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มี
อะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการประเมินผลการ
เรียนรู้ ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ด้วยตนเอง (Manage of Change) ผู้เรียนมี

ความตระหนักในความสามารถ สามารถตัดสินใจได้ มีการรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี

3. รู้ "วิธีการที่จะเรียน" (Know how to Learn) นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง รู้ว่าเขาจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร
  4. มีบุคลิกภาพเชิงบวก มีแรงจูงใจ และการเรียนแบบร่วมมือกับเพื่อนหรือบุคคลอื่น ตลอดจนการให้ข้อมูล (ปฐมนิเทศ) ในเชิงบวกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการเรียน (Charismatic Organizational Player)
  5. มีระบบการเรียนรู้และการประยุกต์การเรียนรู้ และ มีการชื่นชมและสนุกสนานกับกระบวนการเรียน (Responsible Consumption)
  6. มีการเรียนจากข้อผิดพลาดและความสำเร็จ การประเมินตนเองและความเข้าใจถึงศักยภาพของตน (Feedback and Reflection)
  7. มีความพยายามในการหาวิธีการใหม่ๆ ในการหาคำตอบ การประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้กับสถานการณ์ของแต่ละบุคคล การหาโอกาสในการพัฒนา และ ค้นหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา (Seeking and Applying)
  8. มีการชี้แนะ การอภิปรายในห้องเรียน การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวและการพยายามมีความเห็นที่แตกต่างไปจากผู้สอน (Assertive Learning Behavior)
  9. มีการรวบรวมข้อมูลจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและมีวิธีการนำข้อมูลที่ได้อไปใช้ (Information Gathering)
- สิ่งที่เป็นตัวกำหนดศักยภาพของการเรียนแบบ Self-Directed Learning คือ ความสามารถและความตั้งใจของบุคคล นั่นคือ ผู้เรียนมีทางเลือกเกี่ยวกับทิศทางที่ต้องการไป แต่สิ่งที่จะต้องมีความคู่กันไปด้วยคือ ความรับผิดชอบและการยอมรับต่อสิ่งที่ตามมา จากความคิดและการกระทำของตนเอง
- ผู้เรียนแบบ Self-Directed จะประสบความสำเร็จได้มักจะมีลักษณะที่มี Self-concept ทางบวก พร้อมทั้งจะเรียนแบบ self-direction มีประสบการณ์ และมี styles การเรียนเป็นของตนเอง โดยการเรียนแบบนี้จะเน้นที่ลักษณะของผู้เรียน (ปัจเจกภายใน) ที่จะช่วยสร้างให้ผู้เรียนยอมรับความรับผิดชอบต่อความคิดและกระทำของตน และจะให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับผิดชอบต่อการเรียนได้ ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกนี้ จะสามารถเห็นได้จากความต่อเนื่องในการเรียนรู้และสถานการณ์การเรียนที่เหมาะสม
- ขณะที่ลักษณะบุคลิกของบุคคล การสอน กระบวนการเรียนรู้ เป็นจุดเริ่มต้นของการทำความเข้าใจนั้น การเรียนแบบ Self-Directed บริบททางสังคมจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรม

การเรียนรู้ หรือผลที่จะได้ เพื่อจะเข้าใจกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Self-Directed อย่างแท้จริง ทั้งนี้เราจะต้องตระหนักถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน แหล่งทรัพยากร และมิติทางสังคมด้วย

1.2.5 ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

อัญชลี ธรรมะวิทีกุล (2554 : panchalee.wordpress.com) ได้เสนอขั้นตอนที่สำคัญๆ ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ

- 1) วิเคราะห์และกำหนดความต้องการในการเรียนรู้ ผู้เรียนศึกษาโครงสร้างของรายวิชาที่จะเรียนว่ามีประเด็น หรือเรื่องใดบ้างที่ตนสนใจที่จะเรียนรู้ หรือพิจารณาปัจจัยเงื่อนไข ข้อจำกัดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประเมินความเป็นไปได้ที่จะศึกษาเรื่องนั้น และตัดสินใจกำหนดเรื่องที่จะศึกษา
- 2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายและสร้างความชัดเจนว่าต้องเรียนรู้เรื่องนั้นไปเพื่ออะไร แล้วจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง การกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ชัดเจนจะช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายและทิศทางในการเรียนรู้ชัดเจนขึ้น
- 3) กำหนดแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนวางแผน และกำหนดแหล่งวิทยาการเพื่อการศึกษารวบรวมข้อมูลว่าเรื่องใดจะศึกษาจากแหล่งวิทยาการใด แหล่งวิทยาการอาจเป็นบุคคล ผู้รู้ ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนศึกษาค้นคว้าทางสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ
- 4) เลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนกำหนดแหล่งวิทยาการได้แล้ว ก็ต้องเลือกวิธีการเรียนหรือกิจกรรมที่จะไปศึกษาหาความรู้ไว้ด้วย อาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ชำนาญ เข้าไปฝึกปฏิบัติ เข้าร่วมกิจกรรม เข้าร่วมการอบรม
- 5) รวบรวมข้อมูล/วิเคราะห์สร้างองค์ความรู้ เมื่อผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการใดก็ต้องทำการจดบันทึกอย่างเป็นระบบและละเอียด จากนั้นก็นำมาจัดหมวดหมู่ อาจต้องเรียบเรียงข้อมูลใหม่ เขียนให้กระชับ ชัดเจน อาจวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ข้อมูลหรือสร้างข้อสรุปในองค์ความรู้นั้น ข้อมูลความรู้ดังกล่าวผู้เรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอกับผู้เรียนคนอื่นๆ ด้วย
- 6) ประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนควรพิจารณาทบทวนว่า เมื่อผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเองเช่นนี้แล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ขั้นตอนนี้ครูผู้สอนอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนในรายวิชานั้นๆ ด้วย

โดยสรุปการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้กับการศึกษานอกระบบได้ เพราะตอบสนองความสนใจ และความต้องการในการเรียนรู้ เสริมสร้าง

ศักยภาพในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และสามารถขยายขอบข่ายการเรียนรู้ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

1.2.6 หลักการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2545: 50-51) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้คือ

1. ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านความสามารถในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ เจตคติ ฯลฯ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความสามารถในการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ โดยจัดการเรียนรู้ เนื้อหาและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้รายบุคคลรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเอาประสบการณ์ของตนมาใช้ในการเรียนรู้ด้วย

2. จัดให้ผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบในการเรียน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทตั้งแต่ การวางแผนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของตน หรือกลุ่มการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การเลือกใช้วิธีการเรียนรู้การใช้แหล่งข้อมูล ตลอดจนจนถึงการประเมินผลการเรียนของตน

3. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกให้มีทักษะและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การบันทึกข้อความ การจัดประเภทหมวดหมู่ การสังเกตการแสวงหาและใช้แหล่งความรู้ เทคโนโลยีและสื่อที่สนับสนุนการเรียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหากำหนดแนวทางการเรียนรู้ และเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

4. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ได้ หมายความว่าผู้เรียนต้องเรียนคนเดียว โดยไม่มีชั้นเรียนหรือเพื่อนเรียน ยกเว้นการเรียนแบบรายบุคคล โดยทั่วไปแล้ว ในการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้เรียนจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน กับครูและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องดังนั้นจึงต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นให้กับผู้เรียนเพื่อให้รู้จักการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะเจตคติที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้

5. พัฒนาทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกันประเมินในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประเมินการเรียนรู้ ดังนั้น จึงต้องพัฒนาทักษะการ

ประเมินให้แก่ผู้เรียนและสร้างผู้เรียนว่าการประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบประเมินผล รวมทั้งยอมรับผลการประเมินจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้ต้องจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การประเมินผลหลายๆ รูปแบบ

6. จัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นบริเวณใน โรงเรียนจึงต้องจัดให้เป็นแหล่งความรู้ที่นักเรียนจะค้นคว้าด้วยตนเองได้เช่น ศูนย์วิทยากร บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน ฯลฯ รวมทั้งบุคลากร เช่น ครูประจำศูนย์วิทยบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกและแนะนำเมื่อผู้เรียนต้องการ

ดังนั้น หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้จัดกิจกรรม ต้องศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลจัดให้ผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบในการเรียน พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น พัฒนาทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกัน ประเมินและจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

1.3 เนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

1.3.1 พระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย แปลว่า ดวงแก้วอันประเสริฐ 3 ดวงเป็นสัญลักษณ์อันมีค่า และเป็นที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชน 3 อย่าง ซึ่งเรียกเต็มว่า พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ซึ่งได้แก่ พระพุทธ คือ ท่านผู้ตรัสรู้ธรรมแล้วสอนให้ประมุขชนให้ประพฤติดชอบด้วยกาย วาจา ใจ ตามพระวินัย เรียกว่า พระพุทธเจ้า

ในพระพุทธศาสนา พุทธะ (บาลี: พุทฺธ แปลว่า "ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน") หมายถึงบุคคลผู้ตรัสรู้อริยสัจ 4 แล้วอย่างถ่องแท้

พระพุทธเจ้ามีคุณลักษณะ 9 ประการ เรียกว่า พุทธคุณ 9 คำว่า "พุทธคุณ" เป็นคำที่ชาวพุทธคุ้นหูกันเป็นอย่างดี แต่เชื่อว่าหลายคนยังไม่เข้าใจคำนี้ได้ถูกต้องนัก จึงขอนำมาอธิบายขยายความไว้ในที่นี้ โดยในพจนานุกรม พุทธศาสน์ ของรองศาสตราจารย์คนย์ ไชยโยธา ได้ให้ความหมายไว้ว่า

พุทธคุณ 9 คือ คุณความดีของพระพุทธเจ้า 9 ประการ ดังที่นักปราชญ์ได้ร้อยกรอง เพื่อให้เป็นบทสวดสรรเสริญพระคุณอันประเสริฐไว้ดังนี้

1. อรหิ เป็นพระอรหันต์ มีค่าแปลและความหมายอย่างน้อย 4 ประการ ดังนี้

1.1 เป็นผู้ควร คือ ผู้ทรงสั่งสอนสิ่งใดก็ทรงทำสิ่งนั้นได้ด้วย เป็นผู้มั่งคั่งบริสุทธิ์

1.2 เป็นผู้ไกล คือ ผู้ทรงไกลจากกิเลสและบาปกรรม เพราะทรงละได้ เต็ดขาดแล้วทั้งโลก โกรธ และหลง

1.3 เป็นผู้หักซึ่งกำแพงล้อมสังสารวัฏ คือ ผู้ทรงตัดวงจรแห่งการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏได้แล้ว

1.4 เป็นผู้ไม่มีข้อลี้ลับ คือ ผู้ทรงไม่มีบาปกรรมทั้งที่ลับและที่แจ้ง เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนผู้อื่น และเป็นผู้ควรได้รับความเคารพของผู้อื่น

2. **สัมมาสัมพุทธโฆ** เป็นผู้ทรงตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง คือ ทรงตรัสรู้ อริยสัจ 4 อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นการค้นพบด้วยพระองค์เอง ไม่มีครู อาจารย์เป็นผู้สอน

3. **วิชาจรรย์สมบุโน** เป็นผู้ทรงเพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ คือ มีวิชาความรู้ตั้งแต่ความรู้ระดับพื้นฐาน จนกระทั่งความรู้ระดับสูงสุด และมีจรณะความประพฤติดี ประพฤติได้ตามที่ทรงรู้ เช่น ความสำรวมในศีล เป็นต้น

4. **สุคโต** เป็นผู้เสด็จไปดี คำว่า “ไปดี” มีความหมายหลายนัยคือ

1. เสด็จดำเนินตามอริยมรรคมีองค์แปด อันเป็นทางเดินที่ดี
2. เสด็จไปสู่พระนิพพาน อันเป็นสภาวะที่ดียิ่ง
3. เสด็จไปดีแล้ว เพราะทรงละกิเลสได้โดยสิ้นเชิง
4. เสด็จไปปลอดภัยดี เพราะเสด็จไปบำเพ็ญประโยชน์แก่สัตว์โลก

5. **โลกวิทู** เป็นผู้ทรงรู้แจ้งโลก คือ ทรงรอบรู้โลกทางกายภาพ เช่น โลกมนุษย์ สัตว์โลก สังขารโลก โอภาสโลก และทรงรู้โลกภายในคือ ทุกข์และการดับทุกข์

6. **อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ** เป็นสาวกผู้ทรงฝึกคนได้อย่างยอดเยี่ยม คือ พระองค์ทรงรู้นิสัย (ความเคยชิน) อุปนิสัย(มีเวา) อริมุตติ(ความถนัด) อินทรีย์(ความพร้อม) ของบุคคลระดับต่าง ๆ และทรงฝึกสอนด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมแก่ความเคยชิน เวาถนัด และความพร้อมของเขาให้บรรลุผลเป็นจำนวนมาก

7. **สตฺถา เทวมนุสฺสานํ** เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย คือ พระองค์ทรงประกอบด้วยคุณสมบัติที่ควรเป็นครูของบุคคลในทุกระดับชั้น เพราะพระองค์ทรงรอบรู้และทรงสอนคนได้ทุกระดับ ทรงสอนด้วยความเมตตา มิใช่เพื่อลาภสักการะและคำสรรเสริญ แต่ทรงมุ่งความถูกต้องและประโยชน์สุขของผู้ฟังเป็นใหญ่ ทรงสอนให้เหมาะสมกับอัธยาศัยของผู้ฟัง และทรงทำได้ตามที่ทรงสอนนั้นด้วย

8. **พุกุโฆ** เป็นผู้ตื่น ผู้เบิกบาน คือ พระองค์ทรงตื่นเองจากความเชื่องทื่อและข้อปฏิบัติทั้งหลายที่ยึดถือกันมาผิดๆ ด้วย ทรงรู้จักฐานะ คือ เหตุที่ควรเป็น เปรียบได้กับคนตื่น

จากหลับแล้วทรงปลุกผู้อื่นให้พ้นจากความหลงมกมายด้วย อนึ่งพระองค์ทรงตื่นแล้วเป็นอิสระจากอำนาจของโลก โกรธ หลง แล้ว เมื่อทรงตื่น แล้วก็ทรงแจ่มใสเบิกบาน มีพระทัยบริสุทธิ์สะอาด

9. **ภควา** เป็นผู้มีโชค ผู้ทรงแจกแบ่งธรรม คือพระองค์ทรงเพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมทั้งหลาย อันเป็นผลสัมฤทธิ์แห่งพระบารมีที่ทรงบำเพ็ญมา นับเป็นผู้มีโชคคิดว่าคนทั้งปวง เพราะพระองค์ทรงทำการใดที่คล่องปอดภัยทุกประการ ส่วน “ภควา” แปลว่า “ทรงแจกแบ่งธรรม” หมายถึง มีพระปัญญาล้ำเลิศ จนสามารถจำแนกธรรมที่ลึกซึ้งให้เป็นที่เข้าใจง่าย และมีพระกรุณาธิคุณจำแนกจ่ายคำสั่งสอนแก่เวไนยสัตว์ให้รู้ตาม

พระพุทธคุณทั้ง 9 ประการนี้ สรุปลงเป็น 3 ประการคือ

1. **พระวิสุทธิคุณ** ทรงบริสุทธิ์ทั้งพระชาติ ความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ได้แก่ พระคุณข้อที่ 1,3 และ 9

2. **พระปัญญาธิคุณ** ทรงมีพระปัญญา คือ ความรู้ศัพท์ปัญญาญาณ ได้แก่ พระคุณข้อที่ 2, 5 และ 8

3. **พระกรุณาธิคุณ** ทรงคุณความดี คือ ความกรุณาในฐานะเป็นคุณธรรมที่นำให้ความดีอื่นๆ ทั้งหลายและประโยชน์สุขเกิดขึ้นแก่คนอื่นๆ ได้แก่ พระคุณข้อที่ 4, 6 และ 7

พระธรรม หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทรงค้นพบและนำออกเผยแผ่ เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นแต่เริ่มสืบทอดกันด้วยวิธีท่องจำแบบปากต่อปาก เรียกว่า “มุขปาฐะ” สมัยต่อมาจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คัมภีร์ที่บันทึกพระธรรมของพระพุทธเจ้านั้น เรียกว่า **พระไตรปิฎก** คุณของพระธรรมมี 6 อย่าง คือ

1. เป็นธรรมอันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสดีแล้ว
2. เป็นธรรมอันผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง
3. เป็นธรรมไม่ประกอบด้วยกาล (เหนือกาลเวลา)
4. เป็นธรรมอันควรเรียกให้มาดู (พิสูจน์ได้)
5. เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาในตน
6. เป็นธรรมอันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน

พระสงฆ์ หมายถึง ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง ตรงกับพระธรรมวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงและบัญญัติไว้ เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพยานการตรัสรู้ธรรมของพระองค์ พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติตามและได้สั่งสอนธรรมต่อมา จึงควรเป็นที่เคารพนับถือพระสงฆ์มีคุณลักษณะ 9 ประการ คือ

1. เป็นผู้ปฏิบัติดี มุ่งปฏิบัติชอบด้วยพระวินัย

2. เป็นผู้ปฏิบัติตรง คือ พยายามทำตนให้ตรงต่อคำสอน
  3. เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม คือ ปฏิบัติมุ่งให้สงบกาย วาจา ใจ จนถึงหลุดพ้นจาก
ความทุกข์
  4. เป็นผู้ปฏิบัติสมควร คือ ปฏิบัติสมควรแก่สมณเพศ สมควรแก่ฐานะ
  5. เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา คือ ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม
ปฏิบัติสมควร
  6. เป็นผู้ควรแก่การต้อนรับ คือ เมื่อประชาชนต้อนรับแล้วย่อมเกิดความสุขสบาย
ใจ คือ ประสพบุญ
  7. เป็นผู้ควรแก่ทักษิณาทาน คือ เป็นผู้ปฏิบัติดีงาม เหมาะสมเป็นผู้รับทักษิณาทาน
เพราะช่วยให้ทานที่บริจาคมีผล มีอานิสงส์มาก
  8. เป็นผู้สมควรแก่การทำอัญชลี คือ เป็นผู้ปฏิบัติชอบ เป็นการแสดงความเคารพ
ต่อผู้มีคุณความดี
  9. เป็นเนื่อนานุญขอชาวโลก เป็นกัลยาณมิตร เป็นบ่อเกิดแห่งความดีทั้งปวง
การแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย
พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ ถือว่าเป็นปฐมนิยัตถุและปฐนินยบุคคลอัน
ประเสริฐสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาจะต้องเคารพให้ครบ
ไตรทวาร คือ ด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจทั้ง 3 ทาง ปฏิบัติโดยสม่ำเสมอทุกวัน วันละหลายๆ ครั้ง
ก็ยิ่งดี การแสดงความเคารพทำได้ดังนี้
1. การเคารพด้วยกาย ได้แก่ การก้ม คลาน นั่ง ลุกรับกราบไหว้ เป็นกิจลักษณะ
งดงามตามแบบแผนประเพณี ถ้าตนรู้ว่าพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ สถิตอยู่ ณ สถานที่ต่ำ
กว่าตน จะต้องไม่นั่ง ไม่นอน ไม่ยืน ไม่เดินอยู่บนสถานที่ที่สูงกว่า
  2. การเคารพด้วยวาจา ได้แก่ การทำวัตรสวดมนต์ พุทธพรณนาบทพระพุทธานุ
พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณด้วยจิตเลื่อมใสศรัทธา มีความเคารพเป็นพื้นฐาน งดเว้นจากถ้อยคำ
ที่ไม่ควรพูด พูดแต่ถ้อยคำที่ควรพูดอย่างนี้เรียกว่าเคารพด้วยวาจา
  3. การเคารพด้วยใจ ได้แก่ การน้อมจิตระลึกด้วยความเคารพในพระรัตนตรัย แล้ว
ยึดเอาบทพระพุทธานุ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ บทใดบทหนึ่งมาเป็นบทภาวนาประจำ
เพื่อให้จิตสงบไม่ฟุ้งซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ
  4. บุคคลที่มีจิตตั้งมั่นยึดเหนี่ยวเคารพในพระพุทธานุ พระธรรมคุณ และ
พระสังฆคุณเป็นนิตย์ ภาวนาฝึกฝนจนเป็นวิสุทธิภูมิจึงเกิดความชำนาญแล้วจิตย่อมทรงจำอำนาจอิทธิพล
เหนือรูปธรรมทุกอย่าง

5. บุคคลผู้ไม่มีความเคารพต่อพระรัตนตรัย ต่อปวงนิยวัตถุ และปวงนิยบุคคล ถือว่าเป็นอัมมกมล ทำให้เกิดความเสื่อม โชคลาก ประสบเคราะห์ร้าย อภัยศเชื้อเสียด ทำลายบุคลิกภาพสิ้นสง่าราศี กลายเป็นบุคคลแข็งกระด้างไม่น่าคบหา ไม่น่าไว้วางใจของชุมชน

1.3.2 หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)

ขั้นที่ 5 หรือเบญจขั้นที่ หมายถึง กองแห่งรูปธรรมและนามธรรมห้าหมวดที่ประชุมกันเข้าเป็นชีวิตขั้นที่ 5 ประกอบด้วย รูปขั้นที่ เวทนาขั้นที่ สัญญาขั้นที่ สังขารขั้นที่ วิทยญาณขั้นที่

1. รูปขั้นที่ กองรูป ส่วนที่เป็นรูปร่างกาย พุติกรรม และลักษณะพุติกรรมทั้งหมดของร่างกาย

2. เวทนาขั้นที่ กองเวทนา ส่วนที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึก สุข ทุกข์ หรือเฉย

3. สัญญาขั้นที่ กองสัญญา ส่วนที่เป็นความจำในอารมณ์นั้น เช่น รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส

4. สังขารขั้นที่ กองสังขาร สภาพที่ปรุงแต่งจิตให้ดีหรือชั่วหรือเป็นกลาง ๆ

5. วิทยญาณขั้นที่ กองวิทยญาณ ส่วนที่เป็นความรู้แจ้งอารมณ์ ความรู้อารมณ์ทางอายตนะทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ธาตุ 4 หมายถึง ส่วนที่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ประกอบกันเป็นร่างของสิ่งทั้งหลาย ส่วนประกอบที่สามารถมองเห็นได้ ร่างกายประกอบด้วย ธาตุ 4 ได้แก่

1. ปฐวีธาตุ หรือธาตุดิน คือ สิ่งที่มีลักษณะแข็ง ได้แก่ ผม ขน เล็บ ฟัน กระดูก ม้าม

2. อาโปธาตุ หรือธาตุน้ำ คือ สิ่งที่เป็นของเหลว ได้แก่ เลือด เหงื่อ ไม้น้ำเหลือง

3. เตโชธาตุ หรือธาตุไฟ คือ สิ่งที่ทำให้ร้อน ได้แก่ ไฟที่เผาผลาญอาหาร

4. วาโยธาตุ หรือธาตุลม คือ สิ่งที่มีลักษณะเคลื่อนไหว ได้แก่ ลมหายใจ ก๊าซในร่างกายคุณค่าของการศึกษาธาตุ 4 มีดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงการเกิดขึ้นและการเสื่อมสลายไปของร่างกาย

2. ทำให้เข้าใจกฎธรรมชาติไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ของสิ่งมีชีวิต

3. ได้ทราบส่วนประกอบของร่างกายของสิ่งมีชีวิต

4. ทำให้เป็นคนที่ไม่ยึดมั่นถือมั่นและปล่อยวางในสิ่งต่าง ๆ

5. ทำให้เป็นคนที่ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตมีสติสัมปชัญญะ

กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ทั้งการกระทำดีและการกระทำชั่ว กรรมสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

กุศลกรรม (กรรมดี)	อกุศลกรรม (กรรมชั่ว)
ทางกาย - มีเมตตากรุณา - ประกอบสัมมาอาชีพ - การพอใจในคู่ครองของตน ทางวาจา - การพูดจริง - พูดคำที่สุภาพ อ่อนหวาน - การพูดที่สร้างความสามัคคี - พูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์มีสาระ ทางใจ - ไม่คิดอยากได้ของผู้อื่น - ไม่คิดร้ายหรือพยาบาทผู้อื่น - ความเห็นถูกต้องตามครรลอง ครองธรรม	ทางกาย - การทำร้ายการฆ่าสัตว์โลกให้ถึงแก่ความตาย - การไม่ประกอบอาชีพ ขโมยฉ้อโกง - ประพฤติผิดในกาม ไม่พอใจในคู่ครอง ทางวาจา - การพูดเท็จ พูดแต่สิ่งที่ไม่จริง - พูดส่อเสียด เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเจ็บใจ - พูดคำหยาบคายที่ทำให้แตกความสามัคคี - พูดเพื่อเจ้า ไม่มีแก่นสาร ไม่มีประโยชน์ ทางใจ - คิดเพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่น - คิดร้ายต่อผู้อื่น - เห็นผิดจากครองธรรม

จากการศึกษาเรื่องกรรม ทำให้เราได้รู้คุณค่าของการศึกษา ดังนี้

ชั่ว

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางที่จะนำตนไปสู่ความดี รู้แนวทางการหลีกเลี่ยงการทำกรรม
2. ทำให้ตระหนักถึงผลของกรรมดีและผลของกรรมชั่วที่กระทบต่อตนเองและสังคม
3. ช่วยให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะในการดำรงชีวิตอยู่เสมอ

อบายมุข 6 หมายถึง หนทางของความเสื่อม ทางแห่งความพินาศ เหตุย่อยยับแห่งโลก
 ทรัพย์ ได้แก่ คี๋มน้ำเมา เทียวกลางคืน เทียวดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านการทำงาน

การเป็นนักเลงสุราและของมีนเมา มีโทษ 6 อย่าง คือ

1. ความเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง
2. ก่อการทะเลาะวิวาท
3. เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
4. เป็นเหตุเสียชื่อเสียง

5. เป็นเหตุไม่รู้จักระบาย

6. ทอนกำลังปัญญา

ชอบเที่ยวกลางคืน มีโทษ 6 อย่าง คือ

1. ผู้นั้นเชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาตัว
2. ผู้นั้นเชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาบุตรภรรยา
3. ผู้นั้นเชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ
4. ผู้นั้นเป็นที่ระแวงสงสัยของคนอื่น
5. เป็นเป้าหมายให้เขาใส่ความ ไม่มีใครไว้วางใจ
6. เป็นที่มาของความเดือดร้อนต่าง ๆ

ชอบเที่ยวดูการละเล่น การงานเสื่อมเสียมี 6 กรณี คือ

1. รำที่ไหนไปทีนั้น
2. ขับร้องที่ไหนไปทีนั้น
3. คนตรีที่ไหนไปทีนั้น
4. เสภาที่ไหนไปทีนั้น
5. เพลงที่ไหนไปทีนั้น
6. เถิดเทิงที่ไหนไปทีนั้น

การเป็นนักแสดงพนัน มีโทษ 6 อย่าง คือ

1. ผู้ชนะยอมก่อเวร
2. ผู้แพื่อยอมเสียทรัพย์ที่เสียไป
3. เสียทรัพย์ ทรัพย์หมดไปอย่างชัดเจน
4. เข้าที่ประชุม ก็ไม่มีใครเชื่อถือวางใจ
5. ถูกมิตรหมิ่นประมาท ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคม
6. ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่หาคู่ครอง

คบคนชั่วเป็นมิตรทำให้กลายเป็นคนชั่วอย่างคนที่ตนคบทั้ง 6 ประเภท คือ

1. เป็นนักแสดงพนัน
2. เป็นนักแสดงเจ้าชู้
3. เป็นนักแสดงเหล่า
4. เป็นคนลวงผู้อื่นด้วยของปลอม
5. เป็นคนโกงเขาซึ่งหน้า
6. เป็นนักแสดงหัวไม้

เกียจคร้านการทำงาน มีโทษ โดยยกเหตุต่างๆ เป็นข้ออ้างไม่ทำงาน ทรัพย์ใหม่ก็ไม่เกิด ทรัพย์ที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป คือให้อ้างไปทั้ง 6 กรณี คือ

1. หนานักแล้วไม่ทำงาน
2. ร้อนนักแล้วไม่ทำงาน
3. เย็นไปแล้วไม่ทำงาน
4. ยังเช้านักแล้วไม่ทำงาน
5. หิวนักแล้วไม่ทำงาน
6. อิ่มนักแล้วไม่ทำงาน

ถ้าเราหลีกเลี่ยงอบายมุข 6 เราจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาอบายมุข 6 ดังนี้

1. ไม่ทำให้เสียทรัพย์โดยไม่จำเป็น
2. ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น
3. ไม่ทำให้เสียเวลาเสียเงินเสียทอง
4. ทำให้ไม่กลายเป็นคนชั่วหรือประพฤติน่าเกลียด
5. ไม่ทำให้เกิดการก่อเวร ชีวิตครอบครัวมีความสุข
6. ทำให้ทรัพย์สิ้นเพิ่มขึ้นเนื่องจากขยันในการทำงาน
7. ทำให้สังคมสงบสุขมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

สุข 2 หมายถึง ความสุขหรือการหมดทุกข์ จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1. กายิกสุข หมายถึง ความสุขทางกาย คือ ความสุขที่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น ความสุขที่ได้ยินเสียงไพเราะ ได้ลิ้มรสอาหารอร่อย ได้มองเห็นสิ่งที่สวยงาม ได้ดมกลิ่นที่หอมสดชื่น และได้สัมผัสสิ่งให้อ่อนนุ่ม เป็นต้น

2. เจตสิกสุข หมายถึง ความสุขทางใจ คือความสบายใจ การมีจิตใจเบิกบานสดชื่น แจ่มใส ความไม่ขุ่นข้องหมองใจ เป็นต้น

คิหิสุข หมายถึง สุขของภคหัตถ์ คือ ความสุขของชาวบ้าน, ความสุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ หรือความสุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี ประกอบด้วย

1. อัถติสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เิบอ้อมใจ ว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรง ด้วยความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยชอบธรรม

2. โภคสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เิบอ้อมใจ ว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้น ใช้เลี้ยงชีพ ใช้เลี้ยงผู้ที่ควรเลี้ยง และใช้บำเพ็ญประโยชน์

3. อนุสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

4. อนุชชสุข หมายถึง ความสุขที่เกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ คือ ความภูมิใจ เอิบอ้อมใจ ว่าตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใครๆ ไม่ติเตียน ทั้งทางกาย วาจา และทางใจ

ในบรรดาความสุข 4 ประการนี้ ความสุขที่เกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ มีความสำคัญที่สุด หากบุคคลประพฤติดีย่อมจะก่อให้เกิดความสุขอีก 3 ประการที่เหลือดังกล่าว **มงคล (การไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา)**

การไม่คบคนพาลถือว่าเป็นมงคลของชีวิต เป็นสิ่งที่ประเสริฐแก่ชีวิต การไม่คบคนพาล หมายถึง การไม่ยอมมีความสัมพันธ์หรือสมาคมกับคนชั่วร้าย คนเลว คนที่มีจิตใจขุ่นมัว ผิดปกติ คนพาลมีลักษณะชั่วร้ายอยู่ 3 ประการ คือ

1. ชอบคิดชั่วอยู่เสมอ คือ คิดละโมภอยากได้ของเขา คิดจ้องจะเอาแต่ของของคนอื่น คิดเคียดแค้นชิงชังมุ่งร้ายต่อผู้อื่น และคิดเห็นผิด ๆ คิดผิดจากทำนองคลองธรรม เช่นว่า คิดเห็นว่าทำดีไม่ได้ดี บาปบุญไม่มี ลูกไม่ต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ เป็นต้น

2. ชอบพูดชั่วอยู่เสมอ คือ พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดต่อเสียดขยง และพูดเพ้อเจ้อ

3. ชอบทำชั่วอยู่เสมอ คือ การทำร้ายสิ่งมีชีวิตทุกชนิด การเบียดเบียนทำร้ายสิ่งมีชีวิตต่างๆ การลักทรัพย์ และการประพฤติผิดในกามหรือการล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

พฤติกรรมของคนพาล

1. ชอบทำแต่ความเลว เช่น ชอบให้ร้ายป้ายสี อิจฉาริษยาผู้อื่น ยกพวกตีกัน ชอบด่าทอผู้อื่นและพ่อแม่ เป็นต้น

2. ชอบชักชวนในทางที่ชั่ว เช่น ชวนให้ดื่มเหล้า เที่ยวกลางคืน เล่นการพนัน เป็นนักเลง ชอบหลอกลวงผู้อื่น เป็นต้น

3. ชอบประจบประแจง เช่น เป็นคนอื่นทำชั่วก็เห็นด้วย ต่อหน้าสรรเสริญลับหลังนินทา

4. ไม่ชอบทำงานในหน้าที่ หน้าที่ของตนเองไม่สนใจ แต่ชอบไปก้าวก่ายงานในหน้าที่ของผู้อื่น และมักทำให้งานของผู้อื่นเสียหาย

5. ไม่ชอบระเบียบวินัย เป็นคนไร้ระเบียบแบบแผนทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิต เช่น ทำผิดกฎหมายก่อให้เกิดความเสียหายและความเดือดร้อนต่อผู้อื่น

6. ไม่ชอบฟังคำกล่าวตักเตือน ใครว่ากล่าวตักเตือนก็โกรธและไม่ฟังพอใจ

7. มักพูดโอ้อวดตนเอง สำคัญตนเองว่ายิ่งใหญ่และมักใช้อิทธิพลหรืออวดอำนาจกับผู้
อื่นอยู่เสมอ

8. ปกปิดความคิดของตัวเองไม่ให้แพร่พราย

9. เปิดเผยความชั่วร้ายของผู้อื่น

10. ปกปิดความคิดของผู้อื่น

การไม่คบคนพาล จะทำให้เกิดผลดีกับตัวเพื่อน ๆ ได้ดังนี้

1. ทำให้ไม่ถูกชักชวนไปในทางที่ผิดไม่ให้กระทำความชั่ว หรือหลีกเลี่ยงจากความชั่ว
ทั้งหมด

2. ช่วยให้ไม่ดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิด ไม่เห็นผิดเป็นชอบ

3. ช่วยให้ไม่เสื่อมเสียชื่อเสียง ไม่เดือดร้อนและไม่เสียทรัพย์สิน

4. ช่วยให้ไม่ถูกใส่ร้ายป้ายสี หรือไม่ถูกกลุกลง หรือถูกหลอกลวงไปในทางที่ผิด

5. ช่วยให้การรักษาความดีไว้ได้ และสร้างเสริมความดีเพิ่มขึ้น

6. ช่วยให้ไม่ถูกมองในแง่ร้ายและไม่ถูกคนทำร้าย

7. ช่วยให้การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพการงานเจริญงอกงามขึ้น

8. ช่วยทำให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ปลอดภัย เป็นที่รักของผู้อื่น อยู่อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรีบัณฑิต หมายถึง คนที่มีความฉลาด หรือคนที่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ลักษณะของบัณฑิตที่สำคัญคือเป็นผู้ที่มีลักษณะตรงข้ามกับคนพาล ดังนี้

1. เป็นผู้ที่ดีแต่เรื่องดี ๆ พุทธิและกระทำดี เช่น การให้ทาน การให้อภัย

2. เป็นผู้ที่ชอบพุดดีเป็นปกติ คือ พุดไพเราะมีเหตุผล พุดจริงและพุดเพื่อสร้างมิตร

3. เป็นผู้ทำดีเป็นปกติ โดยมุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นผู้ที่มีศีลมีปัญญา มีเมตตากรุณา

เรามีวิธีการสังเกตผู้ที่เป็นบัณฑิตและคนพาลได้ดังนี้

วิธีสังเกตลักษณะบัณฑิต

1. ชักชวนให้ทำความดี

2. ชอบทำแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์และถูกต้อง

3. ชอบความถูกต้อง มีระเบียบวินัย

4. มีความสงบเสงี่ยม ไม่โอ้อวดตนเอง

5. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ

6. เป็นผู้มองโลกในแง่ดี

วิธีการสังเกตคนพาล

1. ชักชวนให้ทำความชั่ว

2. ชอบทำแต่สิ่งไม่ดีชอบสร้างความเดือดร้อน

3. ไม่ชอบความถูกต้อง ไม่มีระเบียบวินัย

4. มักพูดจาโอ้อวด ชอบใช้อำนาจข่มขู่ผู้อื่น

5. ใจแคบ ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

6. เป็นผู้มองโลกในแง่ร้ายตลอด

พฤติกรรมของบัณฑิต

1. ชอบทำแต่ความดี เช่น ทำบุญ ให้ทาน กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ มีเมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น

2. ชอบชักชวนให้ทำดี

3. ชอบเสนอแนะสิ่งที่มีประโยชน์และจริงใจ

4. รับผิดชอบงานในหน้าที่อย่างดีที่สุด

5. มีระเบียบวินัยมีศีลธรรมประจำชีวิต

6. ยอมรับคำตักเตือนของผู้อื่น

7. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน

8. ยอมรับและเปิดเผยในสิ่งที่ตนเองทำผิดหรือผิดพลาด

9. ปกปิดในสิ่งที่ควรปกปิด เช่น สิ่งที่ผู้อื่นทำผิดพลาด หรือให้เกิดความอาย

10. บอกกล่าวความดีงามที่ผู้อื่นกระทำให้แพร่หลาย

การคบบัณฑิตยังมีประโยชน์ต่อตัวเราดังนี้

1. ทำให้จิตใจผ่องใส เบิกบานมีความสุข

2. ช่วยทำให้มีสติปัญญาเพิ่มพูน เป็นคนหนักแน่นมีเหตุผล

3. ช่วยให้ตนเองและวงศ์ตระกูลมีเกียรติมีชื่อเสียง ผู้คนเคารพนับถือ ให้ความไว้วางใจ

4. ช่วยทำให้มีความสุขความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน

การบูชาผู้ควรบูชา หรือการถือเอาตัวอย่างของคนดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน อันจะทำให้เรามีความกล้าหาญในการทำดียิ่งๆ ขึ้น เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิต

บุคคลผู้ควรบูชา หมายถึง บุคคลที่มีบุญคุณ ผู้มีคุณธรรม ผู้เป็นเนื่อนานบุญ (นักบวช) ผู้เป็นบัณฑิต นักปราชญ์หรือผู้รู้ คำว่าบูชา ไม่เพียงแต่การนำดอกไม้ธูปเทียน ไปบูชาเท่านั้น ตามความหมายของมงคลข้อนี้ หมายถึงการปฏิบัติ 3 อย่าง คือ

1. ปัดคลันหะ แปลว่า ยกย่อง ได้แก่การเชิดชู เทิดทูน สนับสนุนบุคคลที่เราเห็นว่าเป็นคนดี เช่นการเลือกตั้งผู้แทนที่ดี หัวหน้าที่ดี ประธานที่ดี เป็นต้น

2. สักการะ บูชาด้วยเครื่องสักการะ หมายถึง การบูชาด้วยการแสดงออกมาภายนอก ประกอบด้วยอุปกรณ์บางอย่าง เช่น ธูป เทียน ดอกไม้ และอื่น ๆ ตามความนิยม ของที่ใช้ประกอบในการบูชาเหล่านี้ รวมเรียกว่า “เครื่องสักการะ” คำว่า “สักการะ” แปลว่า เครื่องประกอบพิธีการ

3. สัมมานะ แปลว่า นับถือ คือยอมรับนับถือบุคคลผู้ประพฤติดีประพฤดิชอบ แล้วถือเอาเป็นคติเป็นแบบอย่าง

บุคคลที่เราควรบูชามีดังนี้

1. พระพุทธเจ้า เชื่อว่าทรงเป็นปวงชนนิยบุคคลของพุทธศาสนิกชนเพราะทรงประกอบด้วย พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระกรุณาคุณ และทรงตั้งพระพุทธศาสนา ประกาศสังฆธรรม บัญญัติพระวินัย ให้ประชาชนเว้นสิ่งที่ควรเว้น และประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ และเป็นแบบอย่างของมนุษย์ที่หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงมีชีวิตเป็นอิสระ

2. พระสงฆ์สาวก เชื่อว่าเป็นปวงชนนิยบุคคลของพุทธศาสนิกชน เพราะประกอบด้วยคุณความดี คือ เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติสมควร เป็นนาบุญของโลก และนำสืบต่อพระพุทธศาสนาโดยลำดับ

3. ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ได้เชื่อว่าเป็นปวงชนนิยบุคคลของศิษยานุศิษย์ เพราะประกอบด้วยคุณความดี คือ เป็นผู้ประสาทศิลปวิทยา และบำเพ็ญกรณียกิจอันเป็นหน้าที่ของตนอีก 5 ประการ คือ แนะนำอบรมให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง บอกศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง ไม่ปิดบังอำพราง ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ และสร้างเครื่องก้ำกัยในสารทิศ คือ สอนฝึกศิษย์ให้ใช้วิชาเลี้ยงชีพ ได้จริงและรู้จักดำรงตนด้วยดี ที่จะเป็นประจำนให้ดำเนินชีวิตที่ดีงามโดยสวัสดิ์ มีความสุขความเจริญ

4. บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ ผู้ทรงคุณธรรม บิดามารดาเชื่อว่าเป็นปวงชนนิยบุคคลของบุตรธิดา เพราะประกอบด้วยคุณความดี คือ เป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็กจนเติบโต และยังบำเพ็ญกรณียกิจหน้าที่ของตนอีก 5 ประการคือ ห้ามปรามป้องกันจากความชั่ว ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี ให้การศึกษาศิลปวิทยา เป็นธุระเมื่อถึงคราวจะมีคู่ครองที่สมควร และมอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาสอันควร

5. พระมหากษัตริย์ เชื่อว่าเป็นปวงชนนิยบุคคลของพสกนิกรทั้งปวงที่จงรักภักดี เพราะทรงประกอบด้วยคุณความดี คือ ทรงเป็นประมุขของชนทั้งชาติ และทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม 10 ประการ คือ พระราชทานวัตถุสิ่งของ พระราโชวาทแนะนำสั่งสอนแก่พสกนิกร ทรงสังวรระวังรักษาพระอาการกาย วาจา ใจ ให้สะอาดปราศจากโทษ ทรงสละไทยธรรมบรรเทาปัจฉิมโยค พระอหยาศัยประกอบด้วยความซื่อตรง พระอหยาศัยอ่อนละมุน ทรงบำเพ็ญกุศลวัตรเผาผลาญอกุศลวิตกไม่ทรงเกรี้ยวกราดมีพระเมตตาเป็นนิสัย ไม่ทรงเบียดเบียนใครมีพระกรุณาเป็นนิสัย ทรงมีพระหฤทัยดำรงมั่นในขันติธรรม และทรงรักษายุติธรรม ไม่ให้แปรผันจากสิ่งที่เที่ยงที่ตรง

6. ผู้นำสังคม ผู้นำองค์กร นักปราชญ์ ผู้ดำรงอยู่ในศีลในธรรม เชื่อว่าเป็นปวงชนนิยบุคคลของผู้ได้บังคับบัญชา เพราะเป็นผู้ประกอบคุณธรรมของผู้ใหญ่ อันได้แก่ เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาจะให้มีความสุข กรุณา ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ มุทิตา ความพลอยยินดีในเมื่อ

ผู้ได้บังคับบัญชาได้ดี อุเบกขา ความวางเฉย คือ วางใจเป็นกลางออกห่างจากอคติธรรม มีจิตใจอ่อนโยนไม่แข็งกระด้าง มุ่งบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้ได้บังคับบัญชา

อีกประการหนึ่ง วัตถุประสงค์ของบุญ เรียกว่า ปุชนียวัตถุ ก็นับเข้าในมงคลข้อนี้ ปุชนียวัตถุ นั้น ได้แก่ วัตถุประสงค์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา คือ ธาตุเจดีย์พระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุสาวก สังฆนียสถาน 4 แห่ง ได้แก่ สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา และสถานที่ปรินิพพาน ตลอดถึงพุทธบริจารและต้นพระศรีมหาโพธิ์ ธรรมเจดีย์ พระไตรปิฎก คัมภีร์พระธรรมที่จารไว้ในใบลาน ที่พิมพ์เป็นเล่ม ตลอดจนคำสั่งสอนที่จารึกในแผ่นศิลาและอื่น ๆ พระพุทธรูป รอยพระบาทและรูปพระสงฆ์สาวก

วิธีการบูชาผู้ที่ควรบูชา เราสามารถปฏิบัติได้ 2 วิธีนะครับ คือ

1. การบูชาด้วยสิ่งของ เรียกว่า อามิสบูชา เช่น ดอกไม้ ธูปเทียน
2. การบูชาด้วยการเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน เรียกว่า ปฏิบัติบูชา

ข้อปฏิบัติในการบูชา เราต้องปฏิบัติดังนี้ครับ

1. ต้องบูชาบุคคลที่ประกอบคุณงามความดีทั้งกาย วาจา ใจ
2. การบูชาต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ
3. ไม่บูชาคนพาลหรือผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี
4. บูชาแต่สิ่งที่เป็นสิริมงคล ไม่เกิดความงมงาย

การบูชาผู้ที่ควรบูชาจะมีประโยชน์ต่อผู้ที่บูชาดังนี้

1. ทำให้เกิดความสุขและความเจริญก้าวหน้าในชีวิตมากขึ้น
2. เป็นผู้ที่มิบุคลิกดี สง่าผ่าเผย มีความมั่นใจในตนเอง กริยาสุภาพอ่อนโยน หน้าที่ศาส

ชั้นเบิกบาน

3. เป็นผู้ที่ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต คือ มีสติสัมปชัญญะในการประกอบการงาน มีความไม่ประมาท เป็นผู้ที่ไม่ลืมตัว

4. เป็นผู้ที่มีมุ่งมั่นที่จะทำความดีให้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีตัวอย่างที่ดี

หลักธรรม (ไตรสิกขา ธรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภค 3)

ไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ โดยมีขั้นตอน 3 ขั้น คือ

1. ศีลสิกขา หมายถึง การศึกษาเรื่องศีลเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมความประพฤติทั้งกาย วาจา ใจของมนุษย์ให้ตั้งอยู่ในความดี โดยพุทธศาสนิกชนทั่วไปปรักษาศีล 5 ภิกขุ 227 ข้อ ภิกขุณี 311 ข้อ

2. จิตตสิกขา หมายถึงความตั้งมั่นแห่งจิต การทำจิตใจให้สงบแน่วแน่ การฝึกจิตใจทำได้โดยการบำเพ็ญสมาธิหรือการบริหารจิต

3. ปัญญาศึกษา หมายถึง การฝึกอบรมให้เกิดปัญญา เป็นความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยการพิจารณาแยกแยะเหตุผล ความดี-ชั่ว คุณ-โทษ ได้ชัดเจน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการฟัง

3.2 จินตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการคิด

3.3 ภวานมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการกระทำกรรมฐาน 2

กรรมฐาน หมายถึง อารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งการเจริญภาวนา หรือวิธีการในการฝึกอบรมจิตใจ มี 2 วิธี คือ สมถกรรมฐานและ วิปัสสนากรรมฐาน

สมถกรรมฐาน หมายถึง วิธีการฝึกอบรมจิตใจให้มีความสุขหรือมีสมาธิ ปราศจากสิ่งที่ทำให้เศร้าหมองหรือนิรวรณ

วิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง วิธีการฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งตามความเป็นจริงหรือการเจริญปัญญา

การปฏิบัติกรรมฐานจึงเป็นหนทางที่ทำให้เกิดปัญญา โดยเริ่มจากการมีความตั้งมั่นแห่งจิตแล้วมองสิ่งต่างๆ รอบตัวเราตามความเป็นจริง

คุณค่าของการศึกษากรรมฐาน มีประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความสบายใจกับผู้ลงมือฝึกปฏิบัติ
2. มีสมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ ทั้งการทำงานและการศึกษาเล่าเรียน
3. มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ รู้ตนเองอยู่ตลอดเวลาว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ ช่วยทำให้ประกอบกิจการต่างๆ สำเร็จลุล่วงโดยดี

4. มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ อันเป็นผลมาจากสุขภาพจิตที่ดี

5. มีบุคลิกภาพที่ดี เช่น อารมณ์แจ่มใส เข้มแข็ง หนักแน่นมั่นคง มีความสุภาพ
 ปธาน 4 หมายถึง ความเพียร เป็นความเพียรชอบ (สัมมาวายามะ) ในมรรค 8 ประกอบด้วย

1. สังวรปธาน หมายถึง เพียรระวังหรือเพียรป้องกัน คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น เป็นความเพียรในการระวังหรือป้องกันไม่ทำความชั่วในสิ่งที่ไม่เคยทำ เช่น ไม่ทำอบายมุขต่าง ๆ

2. ปหานปธาน หมายถึง เพียรละ หรือเพียรกำจัด คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นความเพียรที่ละ เลิก ในสิ่งที่เป็นการกระทำที่ไม่ดีทั้งหลาย เช่น เลิกสูบบุหรี่ เลิกสุรายาเสพติด เลิกการหลอกลวงผู้อื่น เป็นต้น

3. ภวานาปธาน หมายถึง เพียรเจริญ หรือเพียรสร้าง คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้น เป็นความเพียรที่จะพยายามกระทำในสิ่งที่เป็นความดี ในสิ่งที่ยังไม่ได้ทำ เพื่อให้ก่อประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในอนาคต และประโยชน์สูงสุดในชีวิต

4. อนุรักษนาปธาน หมายถึง เพียรอนุรักษ์ หรือเพียรรักษา คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไปบุญล้น เป็นความเพียรในการรักษาคุณความดีที่ได้กระทำไว้แล้ว และยังคงจะกระทำคุณความดีเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ไม่มีสิ้นสุด ไม่มีจำกัด เช่น การพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอันชอบธรรม เป็นต้น

คุณค่าของการศึกษาหลักธรรมเรื่องปธาน 4 พอสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เป็นคนไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตมีการฝึกฝนตนเองอยู่ตลอดเวลา
2. เป็นผู้ที่มีความเพียรพยายามในการสร้างความดีให้เกิดขึ้นแน่นอน
3. เป็นผู้มีจิตใจที่ดีงาม ที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น
4. เป็นผู้ที่สามารถใช้ปัญญาในการดำเนินความเพียรที่พอเหมาะหรือมีการดำเนิน

ชีวิตตามทางสายกลาง

โกศล 3 หมายถึง ความฉลาด, ความเชี่ยวชาญ, ทักษะ, ความชำนาญ ประกอบด้วย

1. อายโกศล หมายถึง ความฉลาดในความเจริญ หรือความรู้ทางเจริญ และเหตุของความเจริญ เป็นความฉลาดในการที่จะดำเนินชีวิตของตนเองให้เจริญก้าวหน้า ทั้งในหน้าที่การงาน ลาก ยศ สรรเสริญ โดยการสร้างความเจริญและพัฒนาตนเองในทางที่เป็นกุศลธรรม คือ ประกอบแต่กรรมดี

2. อปายโกศล หมายถึง ความฉลาดในความเสื่อม หรือรอบรู้ทางเสื่อมและเหตุของความเสื่อม เป็นความฉลาดในการที่จะไม่ดำเนินชีวิตของตนเองไปในทางที่เสื่อมเสีย รู้ว่าสิ่งที่เป็นความเสื่อมทั้งหลายไม่ควรกระทำ เช่น ทางแห่งอบายมุข ทางแห่งคัมภีร์ เป็นต้น

3. อุบายโกศล หมายถึง ความฉลาดในอุบาย หรือรอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ เป็นความฉลาดในการแก้ปัญหา แก้ไขเหตุการณ์ และมีแนวทางในการแก้ปัญหาและเหตุการณ์เหล่านั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าของการศึกษาหลักธรรมโกศล 3 มีดังนี้

1. ทำให้เกิดทักษะความรู้ความชำนาญในการแก้ปัญหา
2. ทำให้เกิดความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เพราะทราบเหตุแห่งความเสื่อมย่อมไม่กระทำตามให้เกิดความเสื่อม
3. ทำให้เกิดปัญญาหรือความฉลาดในการเลือกกระทำแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง

1.4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดี พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

1.4.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา พุทธศักราช 2554 จัดทำและปรับปรุงขึ้น โดยเทียบเคียงจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากลได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสนองนโยบายการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และให้บรรลุผลตาม มาตรา 6 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2   กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1   ภาคเรียนที่ 2   เวลา 60 ชั่วโมง   จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ศึกษาประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย พุทธประวัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนสุภาษิต พระไตรปิฎก เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาดก หน้าทีชาวพุทธ มารยาทชาว

พุทธและการปฏิบัติต่อพระภิกษุ ชาวพุทธตัวอย่าง การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา วันสำคัญทางศาสนา ศาสนพิธี สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ยึดมั่น ศรัทธาในพระรัตนตรัย เห็นคุณค่าและอนุรักษศาสนวัตถุ ศาสนสถานในท้องถิ่น สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ให้ดำรงชีวิตอย่างสันติสุข วิเคราะห์การเมืองการปกครองของไทยและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยเน้นด้านสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ หลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และวิถีประชาธิปไตย ศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายชีวิตประจำวัน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ให้เกิดความเข้าใจศรัทธา รวมทั้งนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสงบสุข

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง ชาดก เห็นคุณค่าของการบริหารจัดการและการเจริญปัญญา สามารถปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ4 หน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ การปฏิบัติต่อพระภิกษุ การปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนา ศาสนพิธี อภิปรายเกี่ยวกับการสัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม วิเคราะห์หลักกาปฏิบัติตน ตามระบบประชาธิปไตย สามารถแสดงออกถึงความ เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยการเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ของตนและผู้อื่น

เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีจริยธรรม คุณธรรม ปฏิบัติตนอยู่ในศีลสมาธิ ปัญญา ปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมส่วนรวม ต่อเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีค่านิยมที่เหมาะสมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ให้ การศึกษาและการปฏิบัติตนในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมส่วนรวม ต่อเศรษฐกิจและต่อสิ่งแวดล้อม

รหัสตัวชีวิต

ศ.1.1 ม.1/1 - ม.1/11

ศ.1.2 ม.1/1 - ม.1/5

ศ.2.1 ม.1/1 - ม.1/4

ศ.2.2 ม.1/1 - ม.1/3

รวมทั้งหมด 23 ตัวชีวิต

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 60 ชั่วโมง จำนวน 1.5 หน่วยกิต
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ลำดับ หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	พระรัตนตรัย	1.อธิบายความหมายและคุณของพระ รัตนตรัย (พุทธคุณ 9) ได้ 2.แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัยได้ อย่างเหมาะสม	2	20
2	หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)	1.อธิบายความหมายของขั้นที่ 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข ได้ 2.วิเคราะห์การกระทำของบุคคลตามหลัก กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข ได้ 3.เสนอแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักสุข 2 คิหิสุข หลีกเลี่ยงการกระทำชั่วอบายมุข ได้	2	20
3	มงคล (การไม่คบคน พาล การคบบัณฑิต บูชาผู้ที่ควรบูชา)	1.อธิบายความหมายของมงคลได้ 2.วิเคราะห์ผลการกระทำตามหลักมงคลได้ 3.เสนอแนวทางการปฏิบัติตนตามหลัก มงคลได้	2	20
4	หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสลด 3)	1.อธิบายความหมายของหลักธรรม ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสลด 3 ได้ 2.วิเคราะห์ผลการกระทำตามหลัก ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสลด 3 และเสนอแนวทางการปฏิบัติได้	4	20
เวลาเรียน			10	80
เวลาสอบ			2	20
รวมทั้งสิ้น			12	100

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัชดาภรณ์ พันธุ์พิกุล (2550) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดการสอน หน่วยการเรียนรู้ชีวิตพืช กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ชุดการสอน และแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ 17 แผน จำนวน 26 ชั่วโมง คำนวณหาประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยใช้เกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบความก้าวหน้าของการเรียนรู้โดยวิเคราะห์จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนวิเคราะห์ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ โดยใช้คะแนนเฉลี่ย นำผลที่ได้มาคำนวณร้อยละและวิเคราะห์พฤติกรรมความร่วมมือ ผลการศึกษา พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้และชุดการสอนทั้ง 5 ชุด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัญญา ไผ่ทอง (2549) ได้ศึกษา การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดการสอนเรื่อง การตัดเย็บด้วยแม่พิมพ์กดตัด โดยใช้ศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี จำนวน 25 คน โดยเริ่มทำแบบทดสอบความรู้เดิมของกลุ่มตัวอย่าง และจึงทำการสอนด้วยชุดการสอนพร้อมให้ทำแบบฝึกหัดหลังจากเรียนจบในแต่ละหน่วยย่อย เมื่อเรียนจบทุกหน่วยทำการทดสอบหลังเรียนด้วยชุดการสอน และนำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพของชุดการสอน พบว่า ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.80/80.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สมพิศ กอบจิตติ (2548) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสามัคคีศรีธรรมาราม จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 39 คน ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวันมีประสิทธิภาพ 83.85/87.01 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้ชุดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนพันธ์ คอนโคตร (2550) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสน่หา จังหวัดนครปฐม จำนวน 46 คน จากการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.16/80.10 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัยฉฐกัศพร มหายนันท์ (2547) ได้ศีกษา การสร้างชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนเรื่อง ประเพณีท้องถิ่นของเรา สำหรับผู้เรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่ม ประชากรคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 23 คน โดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน จำนวน 4 ศูนย์การเรียน แบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ จากการหาประสิทธิภาพของชุดการ สอน ได้ค่าเท่ากับ 85.76/85.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

เชิดพงษ์ อุดรพันธ์ (2554) ได้ศีกษา รายงานการใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน เรื่อง หลักกรรมของศาสนา รายวิชา ส16101 สังคมศีกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศีกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโสน อำเภอยุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ในปีการศีกษา 2554 จำนวน 20 คน จากการศีกษาพบว่า ชุดการสอน แบบศูนย์การเรียน เรื่อง หลักกรรมของศาสนา มีประสิทธิภาพ 85.04/85.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($x = 33.75$) สูงกว่าก่อนเรียน ($x = 15.00$) อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

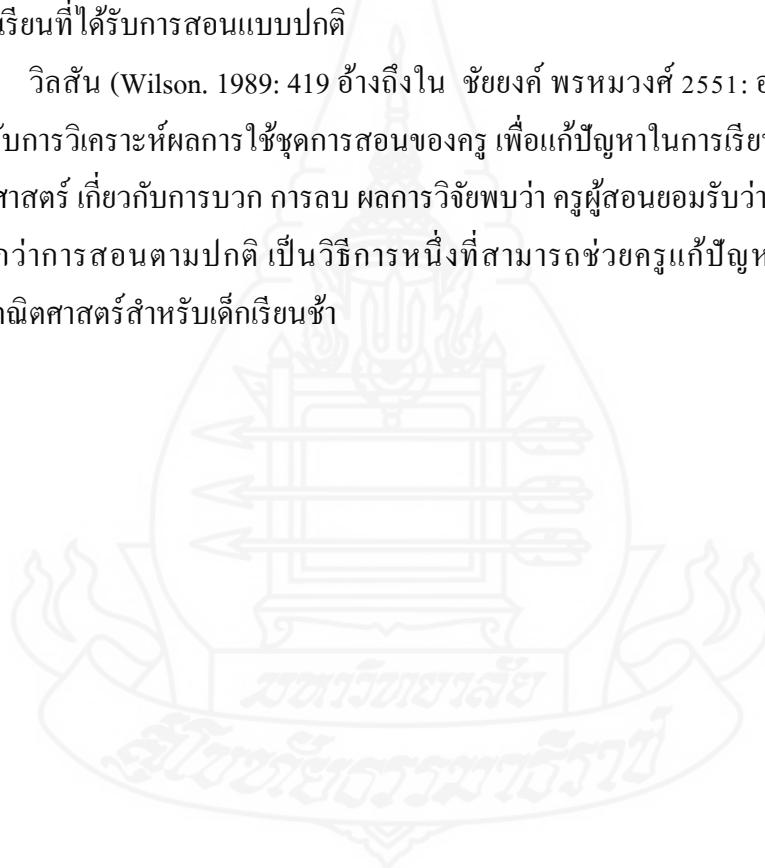
Anderson (1982) ได้สร้างชุดการเรียนด้วยตนเองเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้ง ไว้และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศีกษา ในระดับประถมศึกษา โดยใช้ชุดการ เรียนด้วยตนเองกับการสอนแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจาก กลุ่มที่สอน โดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง และการสอนแบบบรรยายทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน การวางแผน และวิธีสอน

ชอร์เตอร์ (Shorter, 1982: 4692 –A อ้างถึงใน ชัยรงค์ พรหมวงศ์ 2551: ออนไลน์) ได้ ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอนให้ผู้เรียนศีกษาด้วยตนเอง เพื่อหาประสพการณ์ด้านวิชาชีพ เกษตรกรรม เรื่อง การใช้จ่ายของนักเรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการ สอนที่เรียนด้วยตนเองกับการสอนปกติผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยชุดการสอน กับการสอนปกติ

เตอร์ค (Turk, 1985: 2436 อ้างถึงใน ชัยรงค์ พรหมวงศ์ 2551: ออนไลน์) ทำการวิจัย เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาการทดสอบการฟังทำนองจังหวัดดนตรีในแต่ละบุคคล โดยใช้ชุดการ สอนกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ทดลองกับอาสาสมัครจำนวน 30 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 11 -14 ปี ผลการทดลองหลังจากที่ได้ศีกษาจากชุดการสอนแล้ว พบว่าการ ใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาการฟังทำนองจังหวัดดนตรีนั้น การอธิบายเนื้อหาที่อยู่ในชุดการสอน ชัดเจนดี ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อบุคคลแต่ละคน ที่สามารถรับรู้และเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว หลังจากที่ใช้ ชุดการสอนนี้แล้ว

วีวาส (Vival. 1985: 605 อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2551: ออนไลน์) วิจัยเกี่ยวกับการออกแบบพัฒนาและประเมินค่าของการรับรู้ทางความคิดของนักเรียนเกรด 1 ในประเทศเวเนซุเอล่า โดยใช้ชุดการสอน จากการศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจในการพัฒนาทักษะทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านความพร้อมในการเรียน ด้านเชาวน์ปัญญา และด้านการปรับตัวทางสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 1 จากโรงเรียนเรนีส – กัวเทียร์ เขตรัฐมิลันดา ประเทศเวเนซุเอล่า จำนวน 241 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 ห้องเรียน จำนวน 114 คน รับการสอนโดยชุดการสอน กลุ่มควบคุม 3 ห้องเรียน จำนวน 100 คน รับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมีความสามารถเพิ่มขึ้นทางด้านความคิด ด้านความพร้อมในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านเชาวน์ปัญญา และด้านการปรับตัวทางสังคม หลังจากได้รับการสอนด้วยชุดการสอน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

วิลสัน (Wilson. 1989: 419 อ้างถึงใน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2551: ออนไลน์) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลการใช้ชุดการสอนของครู เพื่อแก้ปัญหาในการเรียนของเด็กนักเรียนชั้นด้านคณิตศาสตร์ เกี่ยวกับการบวก การลบ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนยอมรับว่าการใช้ชุดการสอนมีผลดีมากกว่าการสอนตามปกติ เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยครูแก้ปัญหาการสอน ที่อยู่ในหลักสูตรคณิตศาสตร์สำหรับเด็กเรียนซ้ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการสอนและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ผู้ศึกษาได้วางแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ

2.1.1 ชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย

ชุดที่ 2 เรื่อง หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)

ชุดที่ 3 เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา)

ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภคส 3)

ในแต่ละชุดการสอนจะประกอบด้วย บัตรคำสั่ง แบบทดสอบก่อนเรียน บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม แบบทดสอบหลังเรียน บัตรเฉลย

2.1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ

2.1.3 แบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.2.1 ขั้นตอนการสร้างชุดการสอน ในการสร้างชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รวมทั้งหมด 4 ชุด เพื่อใช้ประกอบการเรียน การสอน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักสูตร ศึกษาหลักการสร้างชุดการสอน และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เชิงพฤติกรรมในแต่ละเนื้อหาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการสอนในแต่ละเนื้อหา

ขั้นที่ 3 จัดทำแผนการเรียนรู้ตามเนื้อหาในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

ขั้นที่ 4 สร้างชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย แบบทดสอบ สื่อ และแผนการจัดการเรียนรู้

1. แบบทดสอบ มีสองส่วนคือ แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ของ ชุดการสอนแต่ละชุด เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 4 ชุด

2. สื่อการสอน สร้างสื่อการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระการ เรียนรู้ ในแต่ละตอนของชุดการสอน

3. แผนการจัดการเรียนรู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของชุดการสอนที่กำหนดไว้จำนวน 4 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง คือ

3.1 แผนการสอนที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย

3.2 แผนการสอนที่ 2 เรื่อง หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)

3.3 แผนการสอนที่ 3 เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา)

3.4 แผนการสอนที่ 4 เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภคผล 3)

ขั้นที่ 5 ส่งชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้ง 4 ชุดให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการสร้าง ครอบคลุมเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างข้อมูลกับจุดประสงค์ และสำนวนภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิด ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตารางที่ 3.1 แสดงผลการตรวจสอบชุดการสอนแบบรายบุคคลจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

รายการตรวจสอบ	ผลการตรวจสอบ	
	R	IOC
1. เนื้อหา		
1.1 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	1.00
1.2 เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ	3	1.00
1.3 การเรียงลำดับเนื้อหามีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	3	1.00
1.4 เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก	3	1.00
1.5 ความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	3	1.00
2. การนำเสนอเนื้อหา		
2.1 มีคำแนะนำผู้เรียนในการใช้บทเรียน	3	1.00
2.2 มีรูปแบบการนำเสนอกระตุ้นความสนใจ	3	1.00
2.3 มีภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา	3	1.00
2.4 มีการเสริมแรงเหมาะสมถูกต้องตามทฤษฎี	3	1.00
3. การใช้ภาษา		
3.1 ภาษาที่ใช้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การใช้ภาษา	3	1.00
3.2 สำนวนภาษาสื่อความหมายชัดเจน	3	1.00
3.3 ลีลาการเขียนราบรื่นน่าติดตาม	3	1.00
3.4 สำนวนภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย	3	1.00
4. การพิมพ์และรูปเล่ม		
4.1 ตัวอักษรชัดเจน อ่านง่าย	3	1.00
4.2 ภาพประกอบชัดเจน สวยงาม	3	1.00
4.3 พิมพ์ไม่ผิด ไม่ตก ไม่มีรอยชุกลบ ชัดน่า	3	1.00
4.4 รูปเล่มสวยงาม มีขนาดเหมาะสม	3	1.00
5. การนำนวัตกรรมไปใช้		
5.1 นวัตกรรมสามารถนำไปใช้ในการสอนได้อย่างสะดวก	3	1.00
5.2 นวัตกรรมนำไปใช้ได้ประหยัดและคุ้มค่า	3	1.00
5.3 นวัตกรรมสามารถใช้แก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3	1.00

ขั้นที่ 6 แก้ไขปรับปรุงตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ

ขั้นที่ 7 หาประสิทธิภาพของชุดการสอน นำไปทดลองใช้ โดยทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วบันทึกข้อมูลต่างๆไว้

2.2.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้ประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตร
- 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ
- 3) ศึกษาเนื้อหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 4) วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อสร้างแบบทดสอบให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
- 5) กำหนดรูปแบบและสร้างแบบทดสอบในที่นี้ กำหนดแบบทดสอบเป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เนื่องจากมีความเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาตามตัวชี้วัดของหลักสูตร จำนวน 60 ข้อ จากนั้นนำไปให้ นางจงจิตร เลียงอำนาจ หัวหน้ากลุ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และ นางสุรีย์ ปมิตต์ศรีศิต ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของการใช้ภาษา การเขียน คำถาม และตัวเลือก แล้วจึงนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ
- 6) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ซึ่งได้ระดับค่าเฉลี่ย 1.00 และข้อเสนอแนะไปปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียน

ตารางที่ 3.2 แสดงผลการตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

รายการตรวจสอบ	ผลการตรวจสอบ	
	R	IOC
1. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์	3	1.00
2. ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด 4 ชุดการสอน	3	1.00
3. ความยากง่ายของภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน	3	1.00
4. จำนวนข้อของแบบทดสอบมีความเหมาะสม	3	1.00

จากตารางที่ 3.2 ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านเห็นว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ชุด ความยากง่ายของภาษาเหมาะสมกับผู้เรียนและจำนวนข้อของแบบทดสอบมีความเหมาะสม

1. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ที่เรียนเรื่องนี้มาแล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) โดยกำหนดค่าความยาก (p) ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจการจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป เป็นข้อสอบที่ใช้ได้ จำนวน 40 คน ทำแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ แล้วนำผลมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ พบว่าแบบทดสอบมีค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.37 – 0.77 และค่าอำนาจการจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.73 เลือกข้อสอบไว้จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ

เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนใช้สำหรับสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายของความพึงพอใจที่ต้องการวัด โดยกำหนดว่าจะวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2) กำหนดโครงสร้างของคำถาม ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเป็นข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ โดยแต่ละอันดับมีคะแนนดังนี้

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด	5	คะแนน
ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก	4	คะแนน
ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง	3	คะแนน

ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย 2 คะแนน
 ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 คะแนน
 และได้นำมาคำนวณค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์การแบ่งความหมายของข้อมูลมีค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	แปลผล
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 4.51 – 5.00	แปลความว่า พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 3.51 – 4.50	แปลความว่า พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 2.51 – 3.50	แปลความว่า พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 1.51 – 2.50	แปลความว่า พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ 1.00 – 1.50	แปลความว่า พึงพอใจน้อยที่สุด

- 3) ออกแบบแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาของชุดการสอน
- 4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- 5) ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ที่ได้เรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 นำหนังสือการขอพิจารณาเครื่องมือจากคณะศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในการทำการตรวจสอบประสิทธิภาพเครื่องมือ

3.2 หลังจากที่ได้ปรับปรุงชุดการสอนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบรายบุคคลกับผู้เรียนจำนวน 30 คน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทดลองรายบุคคล นำชุดการสอนทดลองใช้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนค่อนข้างอ่อน 3 คน โดยการสุ่มแบบง่ายจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2555 เพื่อหาข้อบกพร่องต่างๆของชุดการสอน

ขั้นที่ 2 การทดลองกลุ่มย่อย นำชุดการสอนที่ผ่านการทดลองกับนักเรียนรายบุคคลแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากนั้นนำไปทดลองกับกลุ่มย่อย โดยคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐมที่มีความแตกต่างกันคือค่อนข้างอ่อนปานกลาง และเก่ง จำนวน 8 คน ตามสัดส่วน 2: 4: 2 นำไปทดลองสอนกับชุดการสอน

ขั้นที่ 3 การทดลองภาคสนาม หรือขั้นทดลองในกลุ่มใหญ่ การทดลองภาคสนามนี้เป็นขั้นสุดท้ายของการศึกษาหาประสิทธิภาพของชุดการสอน โดยนำไปใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน

เมื่อนักเรียนศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคลและปฏิบัติกิจกรรมในชุดการสอนจนครบทั้งหมด 4 ชุดการสอน และทำแบบทดสอบหลังเรียนในแต่ละชุดการสอน และนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกปฏิบัติและคะแนนทดสอบหลังเรียนมาหาค่าประสิทธิภาพของเครื่องมือตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

- ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- นักเรียนตอบแบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียนมาหาค่าร้อยละ เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน (E_1/E_2)

E_1 คือ การนำคะแนนทำแบบฝึกหัดมาหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละ ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

E_2 คือ การนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนมาหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบหาค่า t

การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบแต่ละชุดทั้งหมด 4 ชุดตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาซึ่งใช้สูตรดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญอนันต์พงษ์, 2529: 69)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อทดสอบกับจุดประสงค์
 $\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5.2 การคำนวณหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบรายบุคคล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ ชุดการสอนจำนวน 4 ชุด โดยใช้เกณฑ์ 80 / 80 ซึ่งใช้สูตร E_1 / E_2 (ศิริพงษ์ พะยอมแย้ม, 2533: 151)

5.2.1 การคำนวณค่า 80 ตัวแรก

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนจากกิจกรรมแต่ละแบบฝึกของบัตรกิจกรรมคิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนได้จากการทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติ ซึ่งเขียนแทนด้วย E_1 โดยใช้สูตรนี้

$$E_1 = \left[\frac{\sum x}{N} \right] \frac{\quad}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพกระบวนการ
 $\sum x$ คือ คะแนนรวมกิจกรรมของชุดการสอน
 A คือ คะแนนเต็มของกิจกรรม
 N คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมด

5.2.2 การคำนวณค่า 80 ตัวหลัง

80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของพัฒนาการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่เรียนของนักเรียน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเขียนแทนด้วย E_2 โดยใช้สูตร ดังนี้

$$E_2 = \left[\frac{\sum x}{N} \right] \frac{\quad}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

- Σx คือ คะแนนรวมของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 B คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 N คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมด

เสนอค่า E_1 และ E_2 ที่คำนวณได้ซึ่งตามเกณฑ์ของการประเมินได้กำหนดไว้ว่าต้องไม่ต่ำกว่า 80

5.3 การเปรียบเทียบความก้าวหน้าของนักเรียนจากการใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มาวิเคราะห์

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{(n-1)}}} \quad df = n - 1$$

- เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับค่าวิกฤติ เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
 D แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน
 ΣD แทน ผลรวมค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน

ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma x}{n}$$

- เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของกลุ่ม
 n แทน จำนวนของคะแนนในกลุ่ม

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\Sigma (x - \bar{X})^2}{n}}$$

- เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X แทน ค่าคะแนน
 n แทน จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่ม
 Σ แทน ผลรวม

5.4 สูตรการหาค่าความยากง่าย (P) การวิเคราะห์ความยากง่ายเป็นการวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ

สูตรในการคำนวณ

$$P = \frac{R}{N}$$

P	คือ	ดัชนีความยากของข้อสอบ
R	คือ	จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบนั้นได้ถูกต้อง
N	คือ	จำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบทั้งหมด

เกณฑ์ความยากง่ายที่ยอมรับได้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ถ้าค่า P มีค่านอกเกณฑ์ที่กำหนด จะต้องปรับปรุงข้อสอบนั้นหรือตัดทิ้งไป

5.5 การหาค่าอำนาจจำแนก (R) เป็นการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก เป็นการดูความเหมาะสมของรายข้อว่า ข้อคำถามสามารถจำแนกกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนได้จริง หรือจำแนกผู้ที่มีคุณลักษณะสูงจากผู้มีคุณลักษณะต่ำได้

สูตรในการคำนวณ

$$r = \frac{R_U - R_L}{N}$$

r	คือ	ค่าอำนาจจำแนก
R _U	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก (กลุ่มสูงใช้ประมาณร้อยละ 25 ของนักเรียนทั้งหมด)
R _L	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก (กลุ่มต่ำใช้ประมาณร้อยละ 25 ของนักเรียนทั้งหมด)
N	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

เกณฑ์อำนาจจำแนกที่ยอมรับได้จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 – 1.00 ถ้าค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.20 จะต้องปรับปรุงแบบทดสอบข้อนั้น หรือตัดทิ้งไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จำนวน 30 คน ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการพัฒนาและหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 ของชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ชุดการสอนแบบรายบุคคลจำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 เรื่องพระรัตนตรัย ชุดที่ 2 เรื่อง หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข) ชุดที่ 3 เรื่องมงคล(การไม่คบคนพาลการคบบัณฑิตการบูชาผู้ควรบูชา)ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3) ทั้ง 4 ชุดจะประกอบด้วย คำชี้แจง คำแนะนำสำหรับครู คำแนะนำสำหรับนักเรียน บัตรคำสั่ง แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน บัตรสาระการเรียนรู้ บัตรกิจกรรม แบบทดสอบหลังเรียน หลังจากสร้างเสร็จได้นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาคั่นคว้าอิสระตรวจสอบและนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำมาทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน ซึ่งได้ผลการหาประสิทธิภาพ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบรายบุคคล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ดังนี้

1. นำคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดจากบัตรกิจกรรมของผู้เรียนในชุดการสอนมาหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละ

ตารางที่ 4.1 ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนจากแบบฝึกหัดของชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

คนที่	คะแนนจากแบบฝึกหัด	ค่าร้อยละ	คนที่	คะแนนจากแบบฝึกหัด	ค่าร้อยละ
1	30	75	16	30	75
2	33	82.5	17	34	85
3	31	77.5	18	32	80
4	32	80	19	32	80
5	31	77.5	20	36	90
6	29	72.5	21	34	85
7	35	87.5	22	33	82.5
8	33	82.5	23	35	87.5
9	32	80	24	32	80
10	33	82.5	25	31	77.5
11	34	85	26	33	82.5
12	34	85	27	34	85
13	33	82.5	28	32	80
14	32	80	29	33	82.5
15	30	75	30	31	77.5
ผลรวม				974	81.17

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนทำแบบฝึกหัดในชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านเกณฑ์ คือ ร้อยละ 81.17 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80

2. นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนในชุดการสอนมาหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละ

ตารางที่ 4.2 ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนของชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

คนที่	คะแนนจาก แบบทดสอบหลังเรียน	ค่าร้อยละ	คนที่	คะแนนจากแบบ แบบทดสอบหลังเรียน	ค่าร้อยละ
1	32	80	16	33	82.5
2	33	82.5	17	34	85
3	33	82.5	18	33	82.5
4	32	80	19	32	80
5	34	85	20	34	85
6	33	82.5	21	32	80
7	33	82.5	22	32	80
8	32	80	23	31	77.5
9	31	77.5	24	33	82.5
10	33	82.5	25	32	80
11	36	90	26	34	85
12	31	77.5	27	33	82.5
13	32	80	28	33	82.5
14	32	80	29	34	85
15	34	85	30	35	87.5
ผลรวม				986	82.17

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนในชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านเกณฑ์ คือ ร้อยละ 82.17 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดและการทำแบบทดสอบหลังเรียน

คะแนนจาก	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
แบบฝึกหัด	974	81.17
แบบทดสอบหลังเรียน	986	82.17

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของแบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนผ่านเกณฑ์คือ 81.17/82.17 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ปีการศึกษา 2555

กลุ่มนักเรียนที่ทำแบบทดสอบ	N	X	S.D.	t	p
วัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียน					
ก่อนเรียน	30	30.13	1.697	10.345*	.000
หลังเรียน	30	32.30	0.952		

* $p < 0.01$

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 4.5 ผลของการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประเด็นในหัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
1. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	25	5	-	-	-	4.83
2. ชุดการสอน มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	21	6	3	-	-	4.60
3. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	15	8	4	3	-	4.17
4. การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นขั้นตอนไม่สับสน	20	6	4	-	-	4.53
5. สำนวนภาษาสื่อความหมายเข้าใจง่ายชัดเจน	22	6	2	-	-	4.67
6. ตัวอักษรชัดเจน อ่านง่าย	24	5	1	-	-	4.77
7. ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา	16	7	5	2	-	4.23
8. ภาพประกอบสวยงาม และชัดเจน	18	6	4	2	-	4.33
9. รูปเล่มเหมาะสม และสะดวกแก่การนำไปใช้	19	5	4	1	1	4.33
10. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนทบทวนความรู้ได้ตามความต้องการ	22	8	-	-	-	4.73
11. ชุดการสอน ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน	20	7	3	-	-	4.57
12. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนเรียนทันเพื่อน	24	6	-	-	-	4.80
13. ชุดการสอน ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	23	7	-	-	-	4.77
14. ชุดการสอน เสริมสร้างคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเอง	26	4	-	-	-	4.87
15. แบบทดสอบและเฉลยช่วยให้นักเรียนทราบผลพัฒนาการทางการเรียนของตนเอง	27	3	-	-	-	4.90

ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ	4.51 – 5.00	แปลความว่า	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ	3.51 – 4.50	แปลความว่า	พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ	2.51 – 3.50	แปลความว่า	พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ	1.51 – 2.50	แปลความว่า	พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ	1.00 – 1.50	แปลความว่า	พึงพอใจน้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.5 แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านแบบทดสอบและเฉลยช่วยให้นักเรียนทราบผลพัฒนาการทางการเรียนของตนเอง รองลงมาคือ ชุดการสอน เสริมสร้างคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ช่วยให้นักเรียนเรียนทันเพื่อน ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ตัวอักษรชัดเจน อ่านง่าย ช่วยให้นักเรียนทบทวนความรู้ได้ตาม ความต้องการ ตำวนภาษาสื่อความหมาย เข้าใจง่ายชัดเจนมีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นขั้นตอนไม่สับสน ส่วนภาพประกอบสวยงาม และชัดเจน รูปเล่มเหมาะสม และสะดวกแก่การนำไปใช้ ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหาและเนื้อหามีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการสอนและเพื่อประสิทธิภาพของชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดการสอนและเพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้ชุดการสอน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 4 ชุดชุดที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย ชุดที่ 2 เรื่อง หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อายมมุข 6 สุข 2 คิหิสุข) ชุดที่ 3 เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา) ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา ธรรมเนียม 2 ประการ 4 โกศล 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ แบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียนชุดการสอนแบบรายบุคคลชุดการสอนละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 40 ข้อ นักเรียนตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยร้อยละ

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 เพื่อพัฒนาชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม
- 1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม
- 1.1.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ

1) ชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน

4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย

ชุดที่ 2 เรื่อง หลักธรรม (ขั้นที่ 5 กรรม อายมม 6 สุข 2 คิหิสุข)

ชุดที่ 3 เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา)

ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภคผล 3)

ในแต่ละชุดการสอนจะประกอบด้วย บัตรคำสั่ง แบบทดสอบก่อนเรียน บัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม แบบทดสอบหลังเรียน บัตรเฉลย

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ

3) นักเรียนตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชุดการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1) นำหนังสือการขอพิจารณาเครื่องมือจากคณะศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในการทำการตรวจสอบประสิทธิภาพเครื่องมือ

2) หลังจากที่ได้ปรับปรุงชุดการสอนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาหาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบรายบุคคลกับผู้เรียนจำนวน 30 คน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทดลองรายบุคคล นำชุดการสอนทดลองใช้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนค่อนข้างอ่อน 3 คน โดยการสุ่มแบบง่ายจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2555 เพื่อหาข้อบกพร่องต่างๆของชุดการสอน

ขั้นที่ 2 การทดลองกลุ่มย่อย นำชุดการสอนที่ผ่านการทดลองกับนักเรียนรายบุคคลแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากนั้นนำไปทดลองกับกลุ่มย่อย โดยคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐมที่มีความแตกต่างกันคือ

ค่อนข้างอ่อน ปานกลาง และเก่ง จำนวน 8 คน ตามสัดส่วน 2: 4: 2 นำไปทดลองสอนกับชุดการสอน

ขั้นที่ 3 การทดลองภาคสนาม หรือขั้นทดลองในกลุ่มใหญ่ การทดลองภาคสนามนี้เป็นขั้นสุดท้ายของการศึกษาหาประสิทธิภาพของชุดการสอน โดยนำไปใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน

- เมื่อนักเรียนศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคลและปฏิบัติกิจกรรมในชุดการสอนจนครบทั้งหมด 4 ชุดการสอน และทำแบบทดสอบหลังเรียนในแต่ละชุดการสอน และนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกปฏิบัติและคะแนนทดสอบหลังเรียนมาหาค่าประสิทธิภาพของเครื่องมือตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

- ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนจำนวน 40 ข้อ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- นักเรียนตอบแบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบหลังเรียนมาหาร้อยละ เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน (E_1/E_2) E_1 คือ การนำคะแนนทำแบบฝึกหัดมาหาร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละ ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 E_2 คือ การนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนมาหาร้อยละและค่าเฉลี่ยร้อยละต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบหาค่า t

3) การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบรายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ผลการพัฒนาชุดการสอนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ได้ชุดการสอนจำนวน 4 ชุด และชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 81.17/82.17

1.3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนแบบรายบุคคลเรื่อง
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสูงกว่าก่อนเรียนด้วยชุดการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.01

1.3.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนแบบ
รายบุคคล เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีระดับความ
พึงพอใจในมากที่สุดต่อชุดการสอนที่สร้างขึ้น

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการพัฒนาชุดการสอน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา พบว่า ชุดการสอนนี้สามารถนำไปใช้
ประกอบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากผู้
ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอนแบบต่าง ๆ และค้นคว้าข้อมูล
เนื้อหาของหลักธรรม ตามสาระการเรียนรู้แกนกลางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้
ข้อมูลที่จะจัดทำการเรียนการสอนในชุดการสอนมีเนื้อหาสอดคล้อง ตรงตามตัวชี้วัดและมาตรฐาน
การเรียนรู้ ตลอดจนหลักเกณฑ์การทำแบบทดสอบ หลักการสร้างชุดการสอนและมีผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบเครื่องมือ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับชุดการ
สอนในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อดำเนินการสร้างได้นำทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาเป็นหลักในการสร้าง ซึ่ง
สอดคล้องกับ ชม ภูมิภาค (2528 : 100 -101) ได้ให้หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดการ
สอน ควรพิจารณา ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนหลาย
ๆ ด้าน เช่น สติปัญญา ความสนใจ ความถนัด ส่วนสื่อการสอนควรใช้สื่อประสม จะช่วยให้ผู้เรียน
มีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานกัน ให้นักเรียนได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่
ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น มีการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการ
เรียนการสอนด้วยตนเอง ทราบผลการเรียนของตนเองทันที จากการศึกษาทฤษฎีก่อนลงมือสร้างชุด
การสอน ทำให้ผู้ศึกษาได้ลงมือทำได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ มีคุณค่าและ
ประโยชน์ต่อผู้เรียนผู้สอน ดังที่ บุญเกื้อ ควรหาเวช (2555 : www.st.ac.th) กล่าวว่า คุณค่าของชุด
การสอนช่วยเร้าความสนใจ ทำให้ผู้เรียนสนใจต่อการเรียนตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่
ดี รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบตนเองและสังคม ผู้เรียนได้เรียนรู้ตาม
ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และตามโอกาสที่เอื้ออำนวยให้แก่ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่าง
กัน สร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการสอนสามารถนำไปใช้ได้ทันที ส่งเสริม

การเรียนรู้แบบต่อเนื่อง เพราะสามารถนำชุดการสอนไปใช้ในการเรียนด้วยตนเองได้ตลอดเวลาและสถานที่ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้

เมื่อนำชุดการสอนแบบรายบุคคลไปใช้กับผู้เรียนปรากฏว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 81.17/82.17 แสดงให้เห็นว่าชุดการสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ สิ่งสำคัญที่ทำให้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดการสอน ได้ใช้เทคนิคในการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี แต่คำสั่งที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามนั้น ควรมีความชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย ภาษาที่ใช้ในการอธิบายเข้าใจง่ายและชัดเจน ผู้สอนคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนพันธ์ คอนโคตร (2550 : 81) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ว่านักเรียนมีความสนใจ มีความสนุกสนานในการเรียนรู้และนักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ และมีความกระตือรือร้นที่จะใฝ่หาความรู้ เกิดการเรียนรู้จากการศึกษาด้วยตนเอง สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2546 : 51-59) ที่กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้แบบรายบุคคลส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองมีโอกาสฝึกการตัดสินใจและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีโอกาสได้ตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นักเรียนทราบผลคะแนนจากการปฏิบัติกิจกรรมในทันที และทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น จากการทดลองใช้ชุดการสอนที่สร้างขึ้น พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลาตามที่ต้องการ ไม่จำเป็นต้องรอเวลาเรียนในคาบเรียนเท่านั้น นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรม ทำแบบฝึกหัดหรือทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลาที่ต้องการ นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองนอกเวลาเรียนได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้มีหลากหลายที่ช่วยกระตุ้นความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้สำหรับผู้เรียน ได้เป็นอย่างดี เนื้อหาที่นำมาสร้างเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม ช่วยส่งเสริมและเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม และรู้แนวทางในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง รู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในสังคมได้ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมเห็นคุณค่าของตนเองและปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากการพัฒนาชุดการสอน ผู้วิจัยควรศึกษางานวิจัย เอกสาร หลักสูตร แนวการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครู และเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยละเอียด เพื่อใช้ในการศึกษาหาข้อมูล สภาพปัจจุบันได้ตรงประเด็น เพื่อการพัฒนาชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตรงกับความ ต้องการของผู้เรียน

3.1.2 จากผลการวิจัย สามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาชุดการสอน สร้างกิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและที่สำคัญ ควรบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และช่วงชั้นอื่น ๆ เพื่อให้สื่อการสอนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอนในเรื่องอื่น ๆ ให้หลากหลายออกไป และมีการพัฒนาชุดการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุดการสอนกับสื่อการสอนในรูปแบบอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3.2.3 ควรมีการศึกษาวัตถุประสงค์ของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอนในการจัดการเรียนรู้

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กรองกาญจน์ อรุณรัตน์ (2536) *ชุดการเรียนรู้การสอน* เชียงใหม่ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- กิ่งแก้ว กิ่งแก้ว ศรีสาตีกุลรัตน์ (2556) “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน”
<http://www.gotoknow.org/posts/209290> ค้นคืนเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556
- เจน จันทร์แสง (2556) “ชุดการสอน” <http://www.gotoknow.org/posts/154407> ค้นคืนเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556
- ชม ภูมิภาค (2533) *เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ประสานมิตร
- ชะเลงศักดิ์ เชื้ออรวรรณ (2555) “เบญจฉัตร 5” <http://www.sainampeung.ac.th> ค้นคืนเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2555
- ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2526) *เทคโนโลยีการสอนและการศึกษา* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
ประสานมิตร
_____. (2556) “ชุดการสอน” <http://inno-sawake.blogspot.com/2008/07/1.html> ค้นคืนเมื่อ
วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2541) *รายงานการวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง
ของผู้เรียนผู้ใหญ่ของกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่บางประเภท* กรุงเทพมหานคร
สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เจ็ดพงษ์ อัครพันธ์ (2554) *รายงานการใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมของ
ศาสนา รายวิชา ส16101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม
ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้าน
โสน อำเภอบุขัน จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ
เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ*
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526) *การบริหารสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา* กรุงเทพมหานคร
วัฒนาพานิช
- ชนพันธ์ คอนโคตร (2550) “การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสน
พิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนาห์ จังหวัด
นครปฐม” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*

- บุญเกื้อ ควรวาเวช (2556) “ชุดการสอน” http://www.st.ac.th/av/inno_inspackage.htm. ค้นคืนเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556
- _____. (2545) *นวัตกรรมการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2527) *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ แนวคิดและวิธีการ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ปราณี ปัญจาละ (2527) “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนกับการเรียนโดยครูเป็นศูนย์กลาง” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*
- ปัญญา ไผ่ทอง (2549) “การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดการสอนเรื่อง การตัดเนื้อด้วยแม่พิมพ์ กดตัด โดยใช้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี” *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเครื่องกล ภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*
- รัชดาภรณ์ พันธุ์พิกุล (2550) “การพัฒนาชุดการสอน หน่วยการเรียนรู้ชีวิตพืช กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านท่าหลุกสันทราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1” *สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ*
- รุ่ง แก้วแดง (2541) *พฤติกรรมการศึกษาไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน
- เลิศชาย ปานमुख (2556) “การเรียนรู้ด้วยตนเอง” <http://www.banprak-nfe.com>. ค้นคืนเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2556
- วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) *เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544* กรุงเทพมหานคร พรึกหวานกราฟฟิค
- วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) *พัฒนาหลักสูตรและการสอน- มิตินใหม่* กรุงเทพมหานคร รุ่งเรืองธรรม
- ศิริพงษ์ พะยอมแย้ม (2533) *การเลือกการใช้สื่อการเรียนการสอน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- สมคิด อิศระวัฒน์ (2538) *รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของคนไทย* กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล

- สมพิศ กอบจิตติ (2548) “การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้
ข้อมูลท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาราม
จังหวัดสมุทรสาคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร
และการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สุภาวดี คำดี (2556) “นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้” <http://www.gotoknow.org/posts/48002>. ค้นคืน
เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556
- อัญชลี ธรรมะวิจิตร (2556) “การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตอนที่ 3 เทคนิคการจัดการการเรียนรู้”
<http://panchalee.wordpress.com/2011/04/07/learning-management-2/> ค้นคืนเมื่อวันที่
10 มีนาคม 2556
- อัยภูวงศ์พร มหาศนันท์ (2547) “การสร้างชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่อง ประเพณีท้องถิ่น
ของเรา สำหรับผู้เรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร จังหวัดเชียงใหม่”
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- Anderson, RM. (1982). *Self Instruction as a Method of Preparing Elementary School Social
Studies Teacher Trainees to Apply an Inductive Teaching Model*. Dissertation
Abstracts International.
- Brookfield, S.D. (1984). “Self-Directed Adult Learning: A Critical Paradigm”. *Adult Education
Quarterly*. 35(2): 59-71.
- Griffin, C. (1983). *Curriculum Theory in Adult Lifelong Education*. London: Crom Helm.
- Knowles, Malcolm S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to
Andragogy*. New York: Cambridge, The Adult Education.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก

ชุดการสอนแบบรายบุคคล

ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดนี้เป็นนวัตกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา สังคมศึกษา 2 ชุดการสอนชุดนี้ประกอบด้วยชุดการสอนทั้งหมดจำนวน 4 ชุด เพื่อเป็นการเสริมทักษะการเรียนรู้ในเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนที่ยังขาดความรู้และเพิ่มความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาดังกล่าวให้กับนักเรียน

ชุดการสอนแบบรายบุคคลนี้ ผู้จัดทำได้นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจ สามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเกิดประโยชน์ต่อทักษะในการเรียนรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ผู้จัดทำหวังว่า ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จะเป็นประโยชน์ต่อครู นักเรียนและผู้สนใจศึกษาต่อไป

ขวัญแก้ว มาลัยชัยสิทธิ์

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ภาคเรียนที่ 2 เวลา 60 ชั่วโมง จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ศึกษาประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย พุทธประวัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพุทธศาสนสุภาษิต พระไตรปิฎก เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาคค หน้าทีชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุชาวพุทธตัวอย่าง การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา วันสำคัญทางศาสนา ศาสนพิธี สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ยึดมั่น ศรัทธาในพระรัตนตรัย เห็นคุณค่าและอนุรักษศาสนวัตถุ ศาสนสถานในท้องถิ่น สามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ให้ดำรงชีวิตอย่างสันติสุข วิเคราะห์การเมืองการปกครองของไทยและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยเน้นด้านสิทธิ เสรีภาพ หน้าทีหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และวิถีประชาธิปไตย ศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายชีวิตประจำวัน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ให้เกิดความเข้าใจศรัทธา รวมทั้งนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสงบสุข

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ พุทธสาวก พุทธสาวิกาและชาวพุทธตัวอย่าง ชาคค เห็นคุณค่าของการบริหารจัดการและการเจริญปัญญา สามารถปฏิบัติตนตามหลักอริยสัจ4 หน้าทีชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ การปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนา ศาสนพิธี อภิปรายเกี่ยวกับการสัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม วิเคราะห์หลักกาปฏิบัติตน ตามระบบประชาธิปไตย แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยการเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ของตนและผู้อื่น

เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีจริยธรรม คุณธรรม ปฏิบัติตนอยู่ใน สីล สมาธิ ปัญญา ปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมส่วนรวม ต่อเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีค่านิยมที่เหมาะสมรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ให้การศึกษาและการปฏิบัติตนในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมส่วนรวม ต่อเศรษฐกิจและต่อสิ่งแวดล้อม

รหัสตัวชี้วัด

ส.1.1 ม.1/1 - ม.1/11

ส.1.2 ม.1/1 - ม.1/5

ส.2.1 ม.1/1 - ม.1/4

ส.2.2 ม.1/1 - ม.1/3 รวมทั้งหมด 23 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 60 ชั่วโมง จำนวน 1.5 หน่วยกิต

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ลำดับ หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	พระรัตนตรัย	1.อธิบายความหมายและคุณของพระรัตนตรัย (พุทธคุณ 9) ได้ 2.แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัยได้อย่างเหมาะสม	2	20
2	หลักธรรม (ขั้น 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)	1.อธิบายความหมายของขั้น 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข ได้ 2.วิเคราะห์การกระทำของบุคคลตามหลักกรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข ได้ 3.เสนอแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักสุข 2 คิหิสุข หลีกเลี่ยงการกระทำชั่วอบายมุขได้	2	20
3	มงคล (การไม่คบคน พาล การคบบัณฑิต บูชาผู้ที่ควรบูชา)	1.อธิบายความหมายของมงคลได้ 2.วิเคราะห์ผลการกระทำตามหลักมงคลได้ 3.เสนอแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักมงคลได้	2	20
4	หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3)	1.อธิบายความหมายของหลักธรรม ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3 ได้ 2.วิเคราะห์ผลการกระทำตามหลัก ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3 และเสนอแนวทางการปฏิบัติได้	4	20
เวลาเรียน			10	80
เวลาสอบ			2	20
รวมทั้งสิ้น			12	100

คำชี้แจงเกี่ยวกับชุดการสอนแบบรายบุคคล

1. เอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารชุดการสอนแบบรายบุคคล รายวิชา สังคมศึกษา 2 รหัสวิชา ส 21102 ชุดที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย ใช้ประกอบการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1
2. เอกสารชุดนี้ประกอบด้วย
  - ✚ คำชี้แจงเกี่ยวกับชุดการสอนแบบรายบุคคล
  - ✚ คำแนะนำสำหรับครู
  - ✚ คำแนะนำสำหรับนักเรียน
  - ✚ แผนการจัดการเรียนรู้
  - ✚ ลำดับขั้นการเรียนรู้
  - ✚ แบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ บัตรคำสั่ง
  - ✚ บัตรสาระการเรียนรู้
  - ✚ บัตรกิจกรรม
  - ✚ บัตรคำถาม
  - ✚ แบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ แบบสรุปผลการเรียนรู้
3. ชุดการสอนแบบรายบุคคลชุดนี้ใช้เวลาในการศึกษา 2 ชั่วโมง

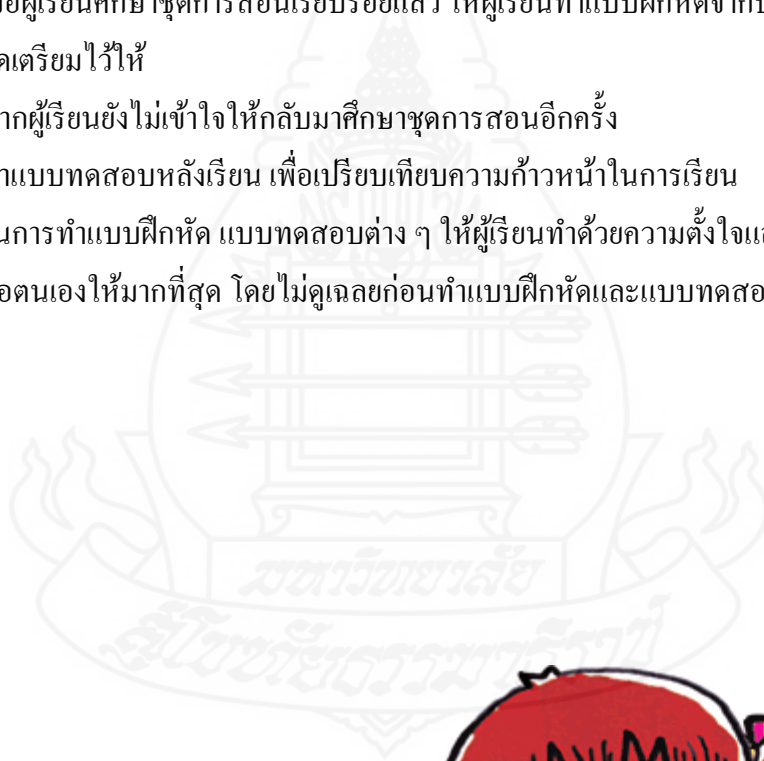
คำแนะนำสำหรับครู

1. ครูจัดเตรียมชุดการสอนแบบรายบุคคลซึ่งประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรสาระการเรียนรู้ บัตรคำถามและบัตรเฉลย ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ให้ครบถ้วน
2. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความรู้เดิมของผู้เรียน
3. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ
4. แจกชุดการสอนแบบรายบุคคลให้ผู้เรียนศึกษาและแนะนำวิธีใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
5. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
6. ผู้เรียนทำแบบฝึกทักษะและทำแบบทดสอบหลังเรียน
7. ครูเฉลยแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

1. อ่านคำแนะนำสำหรับผู้เรียนให้เข้าใจก่อนที่จะลงมือศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคล
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที เพื่อประเมินความรู้เดิม
3. ศึกษาชุดการสอนจากบัตรสาระการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ด้วยความตั้งใจ
4. เมื่อผู้เรียนศึกษาชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดจากบัตรคำถามที่ครูจัดเตรียมไว้ให้
5. หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจให้กลับมาศึกษาชุดการสอนอีกครั้ง
6. ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการเรียน
7. ในการทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบต่าง ๆ ให้ผู้เรียนทำด้วยความตั้งใจและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองให้มากที่สุด โดยไม่ดูเฉลยก่อนทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง พระรัตนตรัย

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

พระรัตนตรัย ประกอบด้วย พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ มีความสำคัญต่อพุทธศาสนิกชนและชาวโลก ดังนั้นทุกคนจึงควรแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย
ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.1/5 อธิบายพุทธคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว
จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและคุณของพระรัตนตรัย (พุทธคุณ 9) ได้
2. แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัยได้อย่างเหมาะสม

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและคุณของพระรัตนตรัย
2. การแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดวิเคราะห์

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการปฏิบัติ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้

หลักฐานการเรียนรู้

1. ชิ้นงาน - ใบกิจกรรม
2. ภาระงาน - การสืบค้นข้อมูล

การวัดและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบก่อนเรียน	ร้อยละ 50 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบกิจกรรมเรื่องพระรัตนตรัย	ใบกิจกรรมเรื่องพระรัตนตรัย	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	ร้อยละ 50 ผ่านเกณฑ์

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนแบบกระบวนการสร้างความตระหนัก / วิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่ม)

นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

นักเรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยและทำสมาธิก่อนเรียน

1. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ ดังนี้

- นักเรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย เพื่ออะไร
- การสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง

2. ครูอธิบายเชื่อมโยงให้นักเรียนเข้าใจความหมายของพระรัตนตรัย และคุณของพระรัตนตรัย

3. นักเรียนสวดมนต์พร้อมกันในบทสวดมนต์ “พุทธคุณ 9” และช่วยกันวิเคราะห์ความหมายของพุทธคุณ

9 และความสำคัญของพุทธคุณ จากนั้นครูอธิบายความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพุทธคุณ 9

4. ครูให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างการปฏิบัติตนที่แสดงถึงการเคารพคุณพระรัตนตรัย แล้วครูเสนอแนะเพิ่มเติม

5. นักเรียนรวมกลุ่มกัน กลุ่มละ 5-6 คน ช่วยกันวางแผนทางการปฏิบัติตนที่แสดงถึงการเคารพพระรัตนตรัย (พุทธคุณ 9) ตัวอย่างเช่น

- เมื่อพบพระพุทธรูปซึ่งประดิษฐานอยู่ในที่ใดก็ตามจะกราบบูชาเสมอ
- สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยได้อย่างถูกต้อง
- พุฒจาเกี่ยวกับพระพุทธรูปด้วยความเคารพยกย่อง
- แนะนำผู้อื่นให้เห็นความสำคัญและพระมหากรุณาธิคุณของพระพุทธรูป
- ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธรูป

6. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำงานตามใบกิจกรรม

7. นักเรียนแต่ละคนรายงานผลการปฏิบัติงานตามใบกิจกรรม

9. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความสำคัญและคุณของพระรัตนตรัย

สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน พระพุทธศาสนา ม.1

แหล่งการเรียนรู้

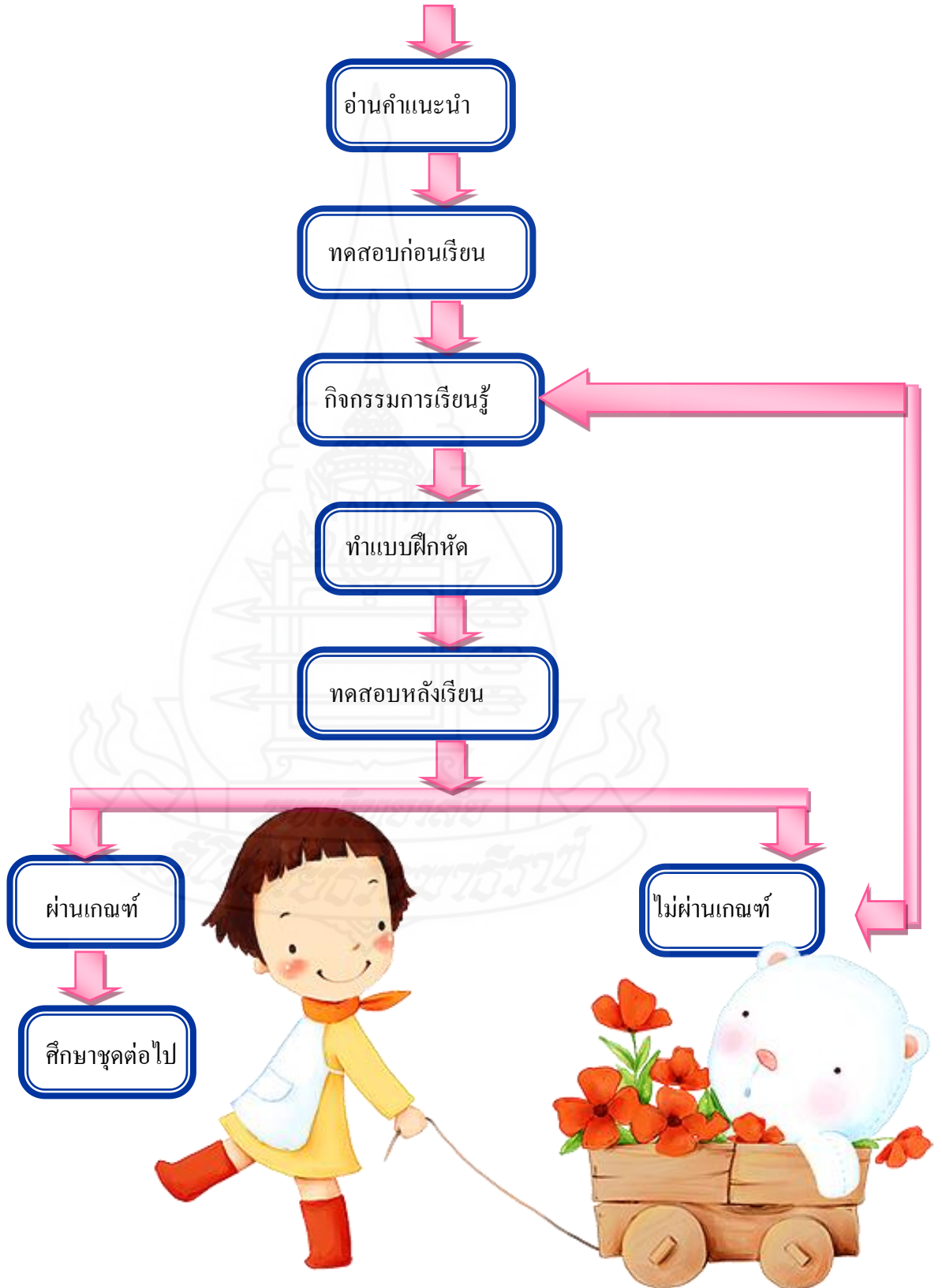
1. ห้องสมุด
2. ห้องจริยธรรม หรือห้องพุทธศาสน์
3. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

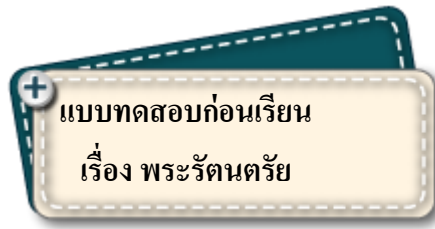
- <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=262747>

- <http://th.wikipedia.org/w/index.php?title>

ลำดับขั้นการเรียนรู้ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 1 เรื่องพระรัตนตรัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับช่องที่นักเรียนเลือกตอบ

1. สัมมาสัมพุทธโธ จัดเป็นพุทธคุณ 9 ที่เกี่ยวกับเรื่องใด

- ก. ผู้บริสุทธิ์
- ข. เป็นผู้แจ้งโลก
- ค. เป็นผู้ที่เสด็จไปดีแล้ว
- ง. เป็นผู้ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง

2. ภาวะวา ในพุทธคุณ 9 เกี่ยวกับเรื่องใด

- ก. เป็นผู้บริสุทธิ์
- ข. เป็นผู้ที่เบิกบาน
- ค. เป็นผู้มีโชค
- ง. เป็นศาสดาของเทวดา

3. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของ อระระหัง

- ก. ผู้ทรงไกลจากกิเลสและบาปกรรม
- ข. ผู้ทรงเพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ
- ค. ผู้ทรงไม่มีบาปกรรมทั้งที่ลับและที่แจ้ง
- ง. ผู้ทรงตัดวงจรแห่งการเวียนว่ายตายเกิด

4. การศึกษาพุทธคุณ 9 มีประโยชน์อย่างไร

- ก. ทำให้ทราบถึงความรักของพระพุทธเจ้าที่มีต่อชาวโลก
- ข. ทำให้ทราบถึงความดีของพระพุทธเจ้าที่มีต่อชาวโลก
- ค. ทำให้ทราบถึงการตรัสรู้ธรรมของพระพุทธเจ้า
- ง. ทำให้ทราบถึงการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้า

5. ข้อใดจัดเป็นคุณของพระธรรม

- ก. เป็นธรรมที่ทำให้เจริญ
- ข. เป็นธรรมที่ทำให้สงบสุข
- ค. เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาในตน
- ง. เป็นธรรมที่ให้ผู้นับถือมีความสุขสงบ

6. พระธรรมมีความหมายว่าอย่างไร

- ก. คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- ข. ระเบียบวินัยปฏิบัติของพระสงฆ์
- ค. พระคัมภีร์ที่บัญญัติพระธรรมวินัย
- ง. พระไตรปิฎก

7. ข้อใดไม่ใช่คุณลักษณะของพระสงฆ์

- ก. เป็นผู้ปฏิบัติดี
- ข. เป็นผู้ปฏิบัติตรง
- ค. เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม
- ง. เป็นผู้ปฏิบัติศาสนกิจ

8. พระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างของมนุษย์ที่สำคัญที่สุดในเรื่องใด

- ก. เป็นผู้ถึงพร้อม และมีโชค
- ข. เป็นผู้รู้แจ้ง และเป็นศาสดา
- ค. เป็นผู้มีความรู้ และประพฤติดี
- ง. เป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาตนให้บริบูรณ์ หลุดพ้นจากความทุกข์ได้

9. เราสามารถนำเอาคุณค่าของพุทธคุณมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างไร

- ก. สวดมนต์ไหว้พระทุกวัน
- ข. กราบไหว้บูชาพระรัตนตรัยทุกวัน
- ค. เคารพนับถือพระพุทธศาสนาสืบต่อไป
- ง. ชำระกาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ด้วยการประพฤติดี ปฏิบัติชอบ

10. ข้อใดเป็นการแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย

- ก. สวดมนต์ไหว้พระเฉพาะวันพระ
- ข. ตั้งจิตยึดมั่นในพระรัตนตรัย
- ค. พุดจาจาบจ้วงหยาบคายต่อพระรัตนตรัย
- ง. นั่งนอนยื่นدينอยู่บนสถานที่ที่สูงกว่าพระรัตนตรัย

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 1
เรื่อง พระรัตนตรัย

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

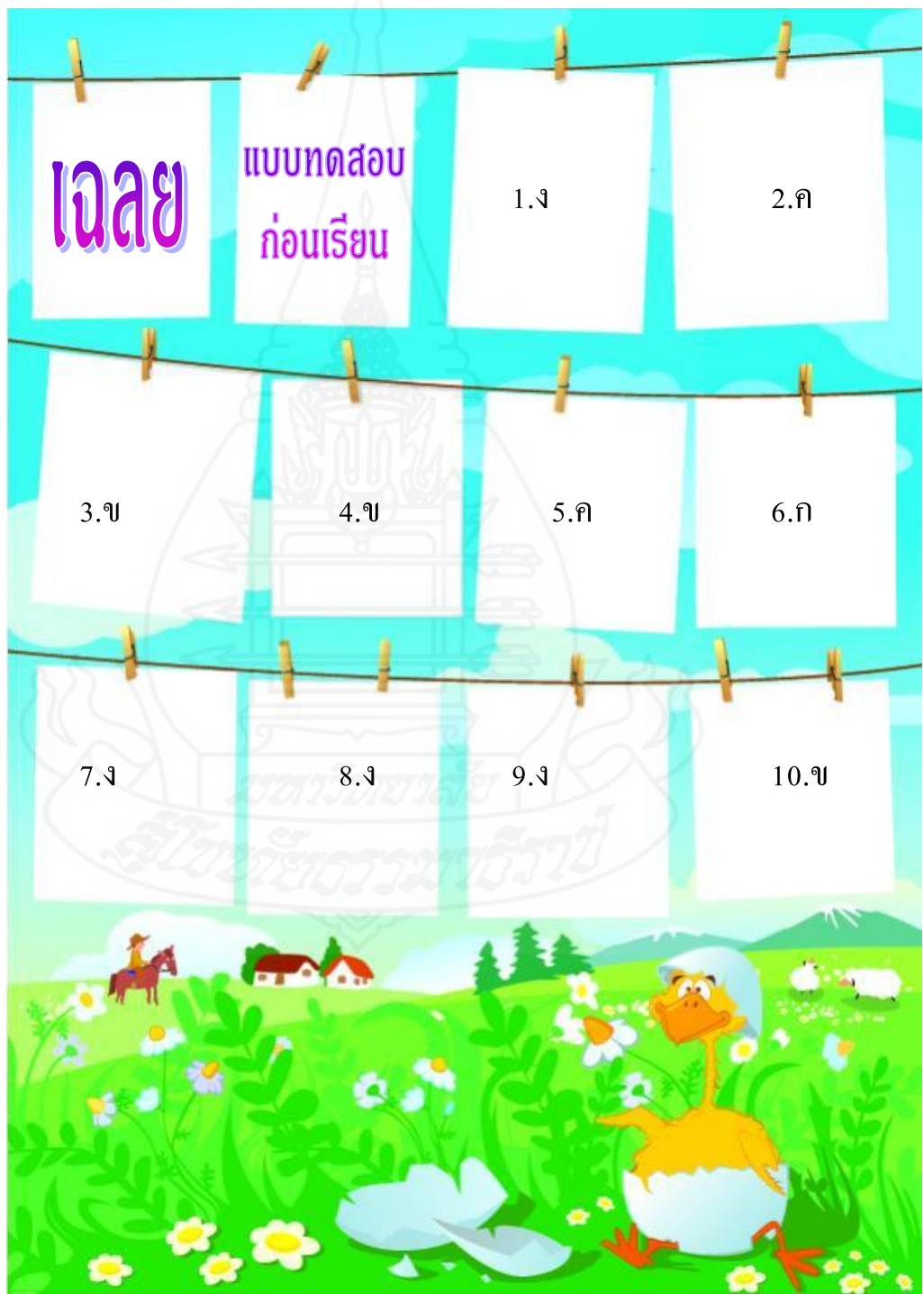
ข้อ	ก	ข	ค	ง		
1					คะแนนเต็ม	10
2					คะแนนที่ได้	
3					ผลการประเมิน	
4					☐ ดีมาก	
5					☐ ดี	
6					☐ พอใช้	
7					☐ ปรับปรุง	
8					ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน	
9					(.....)	
10					วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	

.....

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง	9-10	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	7-8	อยู่ในเกณฑ์	ดี
คะแนนระหว่าง	5-6	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
คะแนนระหว่าง	4	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

1. นักเรียนอ่านคำชี้แจงสำหรับผู้เรียนก่อนลงมือศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคล
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ศึกษาบัตรสาระการเรียนรู้เรื่อง พระรัตนตรัย ด้วยความตั้งใจ
4. นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากบัตรคำถาม
5. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ห้ามเปิดดูคำตอบ

บัตรสารการเรียนรู้
ชุดการสอนที่ 1 พระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย แปลว่า ดวงแก้วอันประเสริฐ 3 ดวงเป็นสัญลักษณ์อันมีค่าและเป็นที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชน 3 อย่าง ซึ่งเรียกเต็มว่า พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ซึ่งได้แก่

พระพุทธ คือ ท่านผู้ตรัสธรรมแล้วสอนให้ประชุมชนให้ประพฤติดชอบด้วยกาย วาจา ใจ ตาม พระวินัย เรียกว่า พระพุทธเจ้า

ในพระพุทธศาสนา พุทธะ (บาลี: พุทฺธ แปลว่า "ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน") หมายถึงบุคคลผู้ตรัสรู้หรือริยสัจ 4 แล้วอย่างถ่องแท้

พระพุทธเจ้ามีคุณลักษณะ 9 ประการ เรียกว่า พุทธคุณ 9 คำว่า “พุทธคุณ” เป็นคำที่ชาวพุทธศูนทุกันเป็นอย่างดี แต่เชื่อว่าหลายคนยังไม่เข้าใจคำนี้ได้อย่างถูกต้องนัก จึงขอนำมาอธิบายขยายความไว้ในที่นี้ โดยในพจนานุกรม พุทธศาสน์ ของรองศาสตราจารย์ด้นัย ไชยโยธา ได้ให้ความหมายไว้ว่า

พุทธคุณ 9 คือ คุณความดีของพระพุทธเจ้า 9 ประการ ดังที่นักปราชญ์ได้ร้อยกรอง เพื่อให้เป็นบทสวดสรรเสริญพระคุณอันประเสริฐไว้ดังนี้

1. อรหํ เป็นพระอรหันต์ มีคำแปลและความหมายอย่างน้อย 4 ประการ ดังนี้

1.1 เป็นผู้ควร คือ ผู้ทรงสั่งสอนสิ่งใดก็ทรงทำสิ่งนั้นได้ด้วย เป็นผู้มืศิลป์วิสุทธี

1.2 เป็นผู้ไกล คือ ผู้ทรงไกลจากกิเลสและบาปกรรม เพราะทรงละได้เด็ดขาดแล้ว

ทั้งโลก โกรธ และหลง

1.3 เป็นผู้หักซึ่งกำแพงล้อมสารวัฏ คือ ผู้ทรงตัดดวงจรแห่งการเวียนว่ายตายเกิดอยู่

ในสังสารวัฏได้แล้ว

1.4 เป็นผู้ไม่มีข้อลี้ลับ คือ ผู้ทรง ไม่มีบาปกรรมทั้งที่ลับและที่แจ้ง เป็นผู้ควรแนะนำสั่งสอนผู้อื่น และเป็นผู้ควรได้รับความเคารพของผู้อื่น

2. สัมมาสัมพุทฺโธ เป็นผู้ทรงตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง คือ ทรงตรัสรู้หรือริยตัจ 4 อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นการค้นพบด้วยพระองค์เอง ไม่มีครู อาจารย์เป็นผู้สอน

3. วิชชาจรณสมุปนฺโน เป็นผู้ทรงเพียบพร้อมด้วยวิชาและจรรยา คือ มีวิชาความรู้ตั้งแต่ความรู้ระดับพื้นฐาน จนกระทั่งความรู้ระดับสูงสุด และมีจรรยาความประพฤติดีประพฤดีได้ตามที่ทรงรู้ เช่น ความสำรวมในศีล เป็นต้น

4. สุกโต เป็นผู้เสด็จไปดี คำว่า “ไปดี” มีความหมายหลายนัยคือ

- 1.เสด็จดำเนินตามอริยมรรคมีองค์แปด อันเป็นทางเดินที่ดี
- 2.เสด็จไปสู่พระนิพพาน อันเป็นสภาวะที่ดียิ่ง
- 3.เสด็จไปดีแล้ว เพราะทรงละกิเลสได้โดยสิ้นเชิง
- 4.เสด็จไปปลอดภัยดี เพราะเสด็จไปบำเพ็ญประโยชน์แก่สัตว์โลก

5. โลกวิทู เป็นผู้ทรงรู้แจ้งโลก คือทรงรอบรู้โลกทางกายภาพ เช่น โลกมนุษย์ สัตว์โลก สังขารโลก โอกาสโลก และทรงรู้โลกภายในคือ ทุกข์และการดับทุกข์

6. อนุตฺตโร ปุริสทมมสารถิ เป็นสารถีผู้ทรงฝึกคนได้อย่างยอดเยี่ยม คือ พระองค์ทรงรู้นิสัย (ความเคยชิน) อุปนิสัย(มีแนว) อหิมุตติ(ความถนัด) อินทรีย์(ความพร้อม) ของบุคคลระดับต่าง ๆ

และทรงฝึกสอนด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมแก่ความเคยชิน แนวถนัด และความพร้อมของเขาให้บรรลุมรรคผลเป็นจำนวนมาก

7. สตฺถา เทวมนุสฺสตา เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย คือ พระองค์ทรงประกอบด้วยคุณสมบัติที่ควรเป็นครูของบุคคลในทุกระดับชั้น เพราะพระองค์ทรงรอบรู้และทรงสอนคนได้ทุกระดับ ทรงสอนด้วยความเมตตา มิใช่เพื่อลาภสักการะและคำสรรเสริญ แต่ทรงมุ่งความถูกต้องและประโยชน์สุขของผู้ฟังเป็นใหญ่ ทรงสอนให้เหมาะสมกับอัธยาศัยของผู้ฟัง และทรงทำได้ตามที่ทรงสอนนั้นด้วย

8. พุทฺโธ เป็นผู้ตื่น ผู้เบิกบาน คือ พระองค์ทรงตื่นเองจากความเชื่อถือและข้อปฏิบัติทั้งหลายที่ยึดถือกันมาผิด ๆ ด้วย ทรงรู้จักฐานะ คือ เหตุที่ควรเป็น เปรียบได้กับคนตื่นจากหลับแล้วทรงปลุกผู้อื่นให้พ้นจากความหลงมกมายด้วย อนึ่งพระองค์ทรงตื่นแล้ว

เป็นอิสระจากอำนาจของโลก โกรธ หลง แล้ว เมื่อทรงตื่นแล้วก็ทรงแจ่มใสเบิกบาน มีพระทัยบริสุทธิ์สะอาด

9. ภควา เป็นผู้มีโชค ผู้ทรงแจกแบ่งธรรม คือพระองค์ทรงเพียบพร้อมได้ด้วยคุณธรรมทั้งหลาย อันเป็นผลสัมฤทธิ์แห่งพระบารมีที่ทรงบำเพ็ญมา นับเป็นผู้มีโชคดีกว่าคนทั้งปวง เพราะพระองค์ทรงทำการใดก็ลุล่วงปลอดภัยทุกประการ ส่วน “ภควา” แปลว่า “ทรงแจกแบ่งธรรม” หมายถึง มีพระปัญญาล้ำเลิศ จนสามารถจำแนกธรรมที่ลึกซึ้งให้เป็นที่เข้าใจง่าย และมีพระกรุณาธิคุณจำแนกจ่ายคำสั่งสอนแก่เวไนยสัตว์ให้รู้ตาม

พระพุทธคุณทั้ง 9 ประการนี้ สรุปลงเป็น 3 ประการคือ

1. **พระวิสุทธิคุณ** ทรงบริสุทธิ์ทั้งพระชาติ ความประพฤติทางกาย วาจา ใจ ได้แก่ พระคุณข้อที่ 1,3 และ 9
2. **พระปัญญาธิคุณ** ทรงมีพระปัญญา คือ ความรู้ศัพท์ปัญญาญาณ ได้แก่ พระคุณข้อที่ 2, 5 และ 8
3. **พระกรุณาธิคุณ** ทรงคุณความดี คือ ความกรุณาในฐานะเป็นคุณธรรมที่นำให้ความดีอื่น ๆ ทั้งหลายและประโยชน์สุขเกิดขึ้นแก่คนอื่น ๆ ได้แก่ พระคุณข้อที่ 4, 6 และ 7

พระธรรม หมายถึง คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทรงค้นพบและนำออกเผยแผ่ เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นแต่เริ่มสืบทอดกันด้วยวิธีท่องจำแบบปากต่อปาก เรียกว่า “มุขปาฐะ” สมัยต่อมาจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คัมภีร์ที่บันทึกพระธรรมของพระพุทธเจ้านั้น เรียกว่า **พระไตรปิฎก**

คุณของพระธรรมมี 6 อย่าง คือ

1. เป็นธรรมอันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสดีแล้ว
2. เป็นธรรมอันผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง
3. เป็นธรรมไม่ประกอบด้วยกาล (เหนือกาลเวลา)
4. เป็นธรรมอันควรเรียกให้มาดู (พิสูจน์ได้)
5. เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาในตน
6. เป็นธรรมอันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน

พระสงฆ์ หมายถึง ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง ตรงกับพระธรรมวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงและบัญญัติไว้ เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพยานการตรัสรู้ธรรมของพระพุทธองค์ พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติตามและได้สั่งสอนธรรมต่อมา จึงควรเป็นที่เคารพนับถือ

พระสงฆ์มีคุณลักษณะ 9 ประการ คือ

1. เป็นผู้ปฏิบัติดี มุ่งปฏิบัติชอบด้วยพระวินัย

- 2.เป็นผู้ปฏิบัติตรง คือ พยายามทำตนให้ตรงต่อคำสอน
  - 3.เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม คือ ปฏิบัติมุ่งให้สงบกาย วาจา ใจ จนถึงหลุดพ้นจากความทุกข์
  - 4.เป็นผู้ปฏิบัติสมควร คือ ปฏิบัติสมควรแก่สมณเพศ สมควรแก่ฐานะ
  - 5.เป็นผู้ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา คือ ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติสมควร
  - 6.เป็นผู้ควรแก่การต้อนรับ คือ เมื่อประชาชนต้อนรับแล้วย่อมเกิดความสุขสบายใจ คือ ประสพบุญ
  - 7.เป็นผู้ควรแก่ทักษิณาทาน คือ เป็นผู้ปฏิบัติดีงาม เหมาะสมเป็นผู้รับทักษิณาทาน เพราะช่วยให้ทานที่บริจาคมีผล มีอานิสงส์มาก
  - 8.เป็นผู้สมควรแก่การทำอัญชลี คือ เป็นผู้ปฏิบัติชอบ เป็นการแสดงความเคารพต่อผู้มีคุณความดี
  - 9.เป็นเนืองนิตย์ของชาวโลก เป็นกัลยาณมิตร เป็นบ่อเกิดแห่งความดีทั้งปวง
- การแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย**
- พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ ถือว่าเป็นปูชนียวัตถุและปูชนียบุคคลอันประเสริฐสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนผู้นับถือพระพุทธศาสนาจะต้องเคารพให้ครบไตรทวาร คือ ด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยใจทั้ง 3 ทาง ปฏิบัติโดยสม่ำเสมอทุกวัน วันละหลายๆ ครั้งก็ยิ่งดี การแสดงความเคารพทำได้ดังนี้
- 1.การเคารพด้วยกาย ได้แก่ การก้ม คลาน นั่ง ลูกรับกราบไหว้ เป็นกิจลักษณะงดงามตามแบบแผนประเพณี ถ้าคนรู้ว่าพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ สถิตอยู่ ณ สถานที่ต่ำกว่าตน จะต้องไม่นั่ง ไม่นอน ไม่ยืน ไม่เดินอยู่บนสถานที่ที่สูงกว่า
  - 2.การเคารพด้วยวาจา ได้แก่ การทำวัตรสวดมนต์ พุคพรณนาบทพระพุทธานุคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณด้วยจิตเลื่อมใสศรัทธา มีความเคารพเป็นพื้นฐาน งดเว้นจากถ้อยคำที่ไม่ควรพูด พูดแต่ถ้อยคำที่ควรพูดอย่างนี้เรียกว่าเคารพด้วยวาจา
  - 3.การเคารพด้วยใจ ได้แก่ การน้อมจิตระลึกด้วยความเคารพในพระรัตนตรัย แล้วยึดเอาบทพระพุทธานุคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ บทใดบทหนึ่งมาเป็นบทภาวนาประจำ เพื่อให้จิตสงบไม่ฟุ้งซ่านไปในอารมณ์ต่างๆ
  - 4.บุคคลที่มีจิตตั้งมั่นยึดเหนี่ยวเคารพในพระพุทธานุคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณเป็นนิตย์ ภาวนาฝึกฝนจนเป็นวิถีสถิตเกิดความชำนาญแล้วจิตย่อมทรงจำอำนาจอิทธิพลเหนือรูปธรรมทุกอย่าง

5.บุคคลผู้ไม่มีความเคารพต่อพระรัตนตรัย ต่อปูชนียวัตถุ และปูชนียบุคคล ถือว่าเป็น
อัมมกถ ทำให้เกิดความเสื่อม โศคลาก ประสบเคราะห์ร้าย อภัยชื่อเสียง ทำลายบุคลิกภาพสิ้นสง่า
ราศี กลายเป็นบุคคลแข็งกระด้างไม่น่าคบหา ไม่น่าไว้วางใจของชุมชน

ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 1 เรื่องพระรัตนตรัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาบัตรสาระการเรียนรู้ เรื่อง พระรัตนตรัย แล้วสรุปข้อมูล ดังนี้

1. พุทธคุณ 9 หมายถึงอะไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง

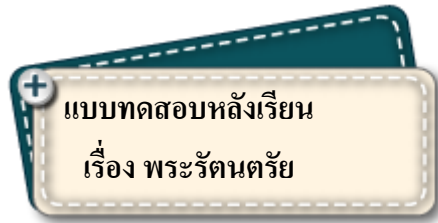
2. พระธรรมหมายถึงอะไร มีคุณอย่างไรกับผู้ปฏิบัติ

3. พระสงฆ์คือใคร มีคุณลักษณะอย่างไร

4. นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร

ในการแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับช่องที่นักเรียนเลือกตอบ

1. เป็นผู้ตรัสรู้ชอบด้วยพระองค์เอง ในพุทธคุณ 9 เป็นคำแปลของข้อใด
  - ก. สัมมาสัมพุทธโธ
  - ข. สัตถา เทวะมะนุสสานัง
  - ค. วิชชาจะระณะสัมปันโน
  - ง. อนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ
2. ทรงเป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งปวง ในพุทธคุณ 9 หมายถึงข้อใด
  - ก. สัมมาสัมพุทธโธ
  - ข. สัตถา เทวะมะนุสสานัง
  - ค. วิชชาจะระณะสัมปันโน
  - ง. อนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ
3. ข้อใดเป็นความหมายของ อระหัง
  - ก. ผู้ทรงไกลจากกิเลสและบาปกรรม
  - ข. ผู้ทรงเพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ
  - ค. ผู้ทรงไม่มีบาปกรรมทั้งที่ลับและที่แจ้ง
  - ง. ผู้ทรงตัดวงจรแห่งการเวียนว่ายตายเกิด
4. ประโยชน์ของการศึกษาพุทธคุณ 9 มีอย่างไร
  - ก. ทำให้ทราบถึงการตรัสรู้ธรรมของพระพุทธเจ้า
  - ข. ทำให้ทราบถึงการเผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้า
  - ค. ทำให้ทราบถึงความดีของพระพุทธเจ้าที่มีต่อชาวโลก
  - ง. ทำให้ทราบถึงความรักของพระพุทธเจ้าที่มีต่อชาวโลก
5. ข้อใดไม่ใช่คุณของพระธรรม
  - ก. เป็นธรรมไม่ประกอบด้วยกาล
  - ข. เป็นธรรมอันควรเรียกให้มาดู
  - ค. เป็นธรรมที่ควรน้อมเข้ามาในตน
  - ง. เป็นธรรมที่ให้ผู้ปฏิบัติมีความสุขสงบ

6. คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรียกว่าอะไร

ก. พระธรรมเทศนา

ข. พระวินัย

ค. พระธรรม

ง. พระไตรปิฎก

7. ข้อใดกล่าวถึงคุณลักษณะของพระสงฆ์ไม่ถูกต้อง

ก. เป็นผู้ปฏิบัติดี

ข. เป็นผู้ปฏิบัติตรง

ค. เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม

ง. เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสงฆ์

8. ข้อใดไม่ใช่คุณสมบัติในพุทธคุณ 9

ก. เป็นผู้นำทางสู่พระนิพพาน

ข. เป็นผู้รู้แจ้ง และเป็นศาสดา

ค. เป็นผู้มีความรู้ และประพฤดีดี

ง. เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชา และมีโชค

9. เราสามารถดำเนินชีวิตโดยยึดหลักพุทธคุณ 9 ได้อย่างไร

ก. สวดมนต์ไหว้พระทุกวัน

ข. กราบไหว้บูชาพระรัตนตรัยทุกวัน

ค. เคารพนับถือพระพุทธศาสนาสืบต่อกันไป

ง. ชำระกาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ด้วยการประพฤดีดี ปฏิบัติชอบ

10. ข้อใดไม่ใช่การแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย

ก. สวดมนต์ไหว้พระทุกวัน

ข. ตั้งจิตยึดมั่นในพระรัตนตรัย

ค. พูดยาจาบัจฉัยหายบายต่อพระรัตนตรัย

ง. ไม่นั่ง ไม่นอน ไม่ยืน ไม่เดินอยู่บนสถานที่ที่สูงกว่าพระรัตนตรัย

กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 1
เรื่อง พระรัตนตรัย

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

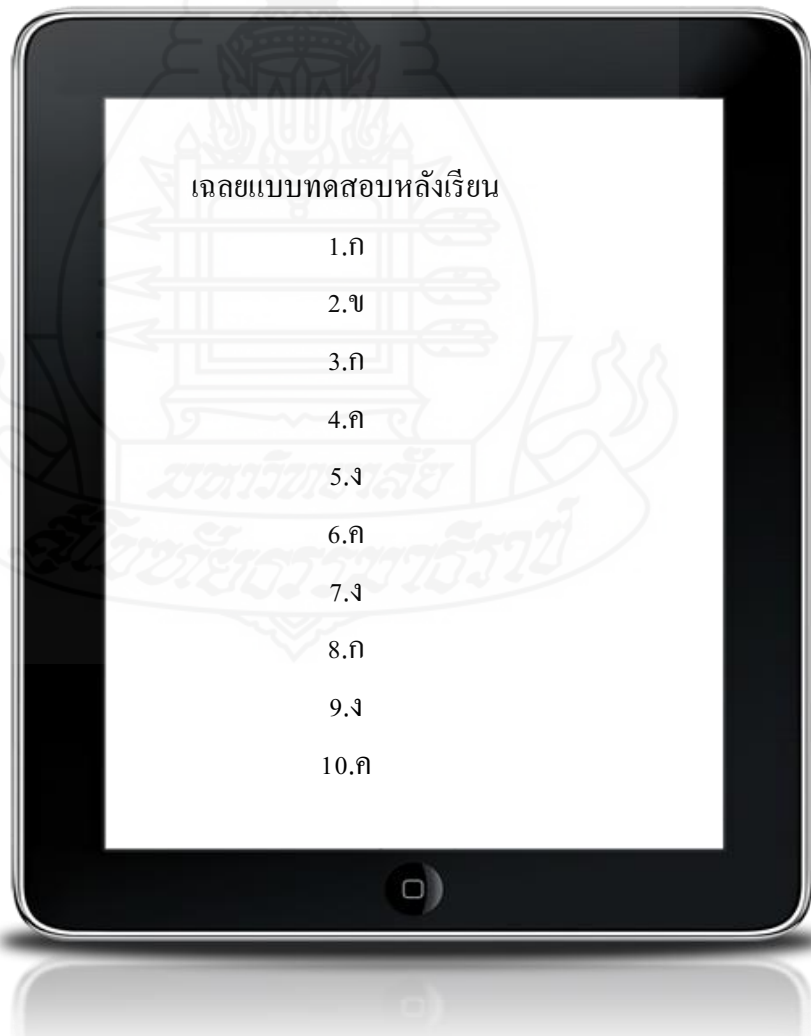
ข้อ	ก	ข	ค	ง		
1					คะแนนเต็ม	10
2					คะแนนที่ได้	
3					ผลการประเมิน	
4					☐ ดีมาก	
5					☐ ดี	
6					☐ พอใช้	
7					☐ ปรับปรุง	
8					ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน	
9					(.....)	
10					วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	

.....

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง	9-10	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	7-8	อยู่ในเกณฑ์	ดี
คะแนนระหว่าง	5-6	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
คะแนนระหว่าง	4	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

เป็นไงบ้างเพื่อน
ๆ ทำถูกหมดทุก
ข้อหรือเปล่า

คำชี้แจงเกี่ยวกับชุดการสอนแบบรายบุคคล

1. เอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารชุดการสอนแบบรายบุคคล รายวิชา สังคมศึกษา 2 รหัสวิชา ส 21102 ชุดที่ 2 เรื่อง หลักธรรม ใช้ประกอบการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เอกสารชุดนี้ประกอบด้วย
  - ✚ คำชี้แจงเกี่ยวกับชุดการสอนแบบรายบุคคล
  - ✚ คำแนะนำสำหรับครู
  - ✚ คำแนะนำสำหรับนักเรียน
  - ✚ แผนการจัดการเรียนรู้
  - ✚ ลำดับขั้นการเรียนรู้
  - ✚ แบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ บัตรคำสั่ง
  - ✚ บัตรสาระการเรียนรู้
  - ✚ บัตรกิจกรรม
  - ✚ บัตรคำถามและบัตรเฉลย
  - ✚ แบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ แบบสรุปผลการเรียนรู้
3. ชุดการสอนแบบรายบุคคลชุดนี้ใช้เวลาในการศึกษา 2 ชั่วโมง

คำแนะนำสำหรับครู

1. ครูจัดเตรียมชุดการสอนแบบรายบุคคลซึ่งประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรสาระการเรียนรู้ บัตรคำถามและบัตรเฉลย ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ให้ครบถ้วน
2. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความรู้เดิมของผู้เรียน
3. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ
4. แจกชุดการสอนแบบรายบุคคลให้ผู้เรียนศึกษาและแนะนำวิธีใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
5. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
6. ผู้เรียนทำแบบฝึกทักษะและทำแบบทดสอบหลังเรียน
7. ครูเฉลยแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

1. อ่านคำแนะนำสำหรับผู้เรียนให้เข้าใจก่อนที่จะลงมือศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคล
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที เพื่อประเมินความรู้เดิม
3. ศึกษาชุดการสอนจากบัตรสาระการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ด้วยความตั้งใจ
4. เมื่อผู้เรียนศึกษาชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดจากบัตรคำถามที่ครูจัดเตรียมไว้ให้
5. หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจให้กลับมาศึกษาชุดการสอนอีกครั้ง
6. ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการเรียน
7. ในการทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบต่าง ๆ ให้ผู้เรียนทำด้วยความตั้งใจและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองให้มากที่สุด โดยไม่ดูเฉลยก่อนทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง หลักธรรม (ขั้น 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ขั้น 5 (ธาตุ 4) จัดเป็นข้อธรรมที่ควรรู้ (ทุกข์) ส่วนหลักกรรมอบายมุข 6 เป็นข้อธรรมที่ควรละ (สมุทัย) สุข 2 (กายิก เจตสิก) คิหิสุข เป็นข้อธรรมที่ควรบรรลุ (นิโรธ) ซึ่งบุคคลควรปฏิบัติตนตามหลักสุข 2 และ คิหิสุข หลีกเลี่ยงการทำกรรมชั่ว และอบายมุข

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.1/5 อธิบายพุทธคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของขั้น 5 (ธาตุ 4) กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข ได้
2. วิเคราะห์การกระทำของบุคคลตามหลักกรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข ได้
3. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนตามหลัก สุข 2 และคิหิสุข หลีกเลี่ยงการทำกรรมชั่ว

อบายมุขได้

สาระการเรียนรู้

1. ขั้น 5 (ธาตุ 4)
2. หลักกรรม
3. อบายมุข 6
4. สุข 2 (กายิก เจตสิก) คิหิสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดวิเคราะห์ - ทักษะการคิดแก้ปัญหา

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการทำงานกลุ่ม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ซื่อสัตย์สุจริต
2. มีวินัย
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

หลักฐานการเรียนรู้

1. ชิ้นงาน -ใบงานที่ 2.1 -ใบงานที่ 2.2 -ใบงานที่ 2.3 -ใบงานที่ 2.4
2. ภาระงาน -การสืบค้นข้อมูล

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบก่อนเรียน	ร้อยละ 50 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงานที่ 2.1	ใบงานที่ 2.1	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงานที่ 2.2	ใบงานที่ 2.2	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงานที่ 3.3	ใบงานที่ 2.3	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงานที่ 3.4	ใบงานที่ 2.4	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	ร้อยละ 50 ผ่านเกณฑ์

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ : เทคนิค Jigsaw)

ชั่วโมงที่ 1

นักเรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยและทำสมาธิก่อนเรียนและทำแบบทดสอบก่อนเรียน

1. ให้นักเรียนดูภาพร่างกายของคนที่แสดงหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่น การหมุนเวียน โลหิต การหายใจ การเจริญเติบโตของร่างกาย และให้นักเรียนเล่าหน้าที่ของอวัยวะดังกล่าว

2. ครูอธิบายเชื่อมโยงและเปรียบเทียบให้นักเรียนเข้าใจความสอดคล้องของหลักธรรมชาติ 5 ในองค์ประกอบของรูป คือ ส่วนที่เป็นร่างกาย รวมถึงพฤติกรรมทั้งหมดของร่างกาย ซึ่งประกอบด้วย สิ่งดั้งเดิม ทั้ง 4 เรียกว่า ธาตุ 4 ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ หรือธาตุลม ครูอธิบายละเอียดถึงความไม่เที่ยงแท้ของสิ่งทั้งหลายซึ่งเป็นองค์ประกอบของร่างกาย

3. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน คละกันตามความสามารถ คือ เก่ง ปานกลาง ค่อนข้างเก่ง ปานกลางค่อนข้างอ่อน และอ่อน เรียกว่า กลุ่มบ้าน ให้นักเรียนแต่ละคนเลือกหมายเลข

ประจำตัวตามความสมัครใจ ตั้งแต่หมายเลข 1, 2, 3, 4 และตั้งชื่อกลุ่ม ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า สมาชิกแต่ละหมายเลขจะต้องแยกย้ายกันไปหาผู้ที่มีหมายเลขเดียวกัน

4. นักเรียนกลุ่มบ้านที่มีหมายเลขเดียวกันมารวมกันเป็นกลุ่มใหม่ เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ คือ หมายเลข 1 รวมกับหมายเลข 1 หมายเลข 2 รวมกับหมายเลข 2 หมายเลข 3 รวมกับหมายเลข 3 และหมายเลข 4 รวมกับหมายเลข 4 นักเรียนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มจะช่วยกันศึกษาความรู้ จากหนังสือเรียน และทำใบงาน ดังนี้

หมายเลข 1 ศึกษาความรู้ เรื่อง กรรม และทำใบงานที่ 2.1 เรื่อง กรรม

หมายเลข 2 ศึกษาความรู้ เรื่อง อบายมุข 6 และทำใบงานที่ 2.2 เรื่อง หลีกเลี้ยงอบายมุข 6

หมายเลข 3 ศึกษาความรู้ เรื่อง สุข 2 และทำใบงานที่ 2.3 เรื่อง สุข 2

หมายเลข 4 ศึกษาความรู้ เรื่อง คิหิสุข และทำใบงานที่ 2.4 เรื่อง คิหิสุข

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงผลงานที่นักเรียนทำร่วมกันในแต่ละใบงานของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ครูอธิบายข้อสงสัยของนักเรียนเกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ ในใบงาน

2. นักเรียนแต่ละหมายเลขของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญศึกษาใบความรู้และทำใบงานเสร็จแล้วให้ช่วยกันทบทวนผลงานในใบงาน และร่วมกันอธิบายสร้างความกระจ่างให้แก่ผู้ที่ยังมีความสงสัยอยู่จนมีความเข้าใจชัดเจนดีแล้ว สมาชิกแต่ละคนก็แยกย้ายกันกลับไปยังกลุ่มบ้าน

3. นักเรียนแต่ละหมายเลขในกลุ่มบ้าน ต่างก็อธิบายความรู้ที่ตนได้ศึกษามาพร้อมทั้งอธิบายใบงานที่ตนรับผิดชอบให้แก่เพื่อนหมายเลขอื่นฟัง เริ่มตั้งแต่ หมายเลข 1, 2, 3, 4 จากนั้นนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ที่ได้รับ ถ้าใครสงสัยก็ให้ร่วมกันอธิบายชี้แจงจนทุกคนมีความเข้าใจ

4. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้หลักธรรมเรื่อง ชั้น 5 กรรม อบายมุข 6 และคิหิสุข รวมถึงแนวทางในการปฏิบัติตน

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน พระพุทธศาสนา ม. 1
2. ใบงานที่ 2.1 เรื่อง กรรม
3. ใบงานที่ 2.2 เรื่อง หลีกเลี้ยงอบายมุข 6
4. ใบงานที่ 2.3 เรื่อง สุข 2
5. ใบงานที่ 2.4 เรื่อง คิหิสุข

แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด

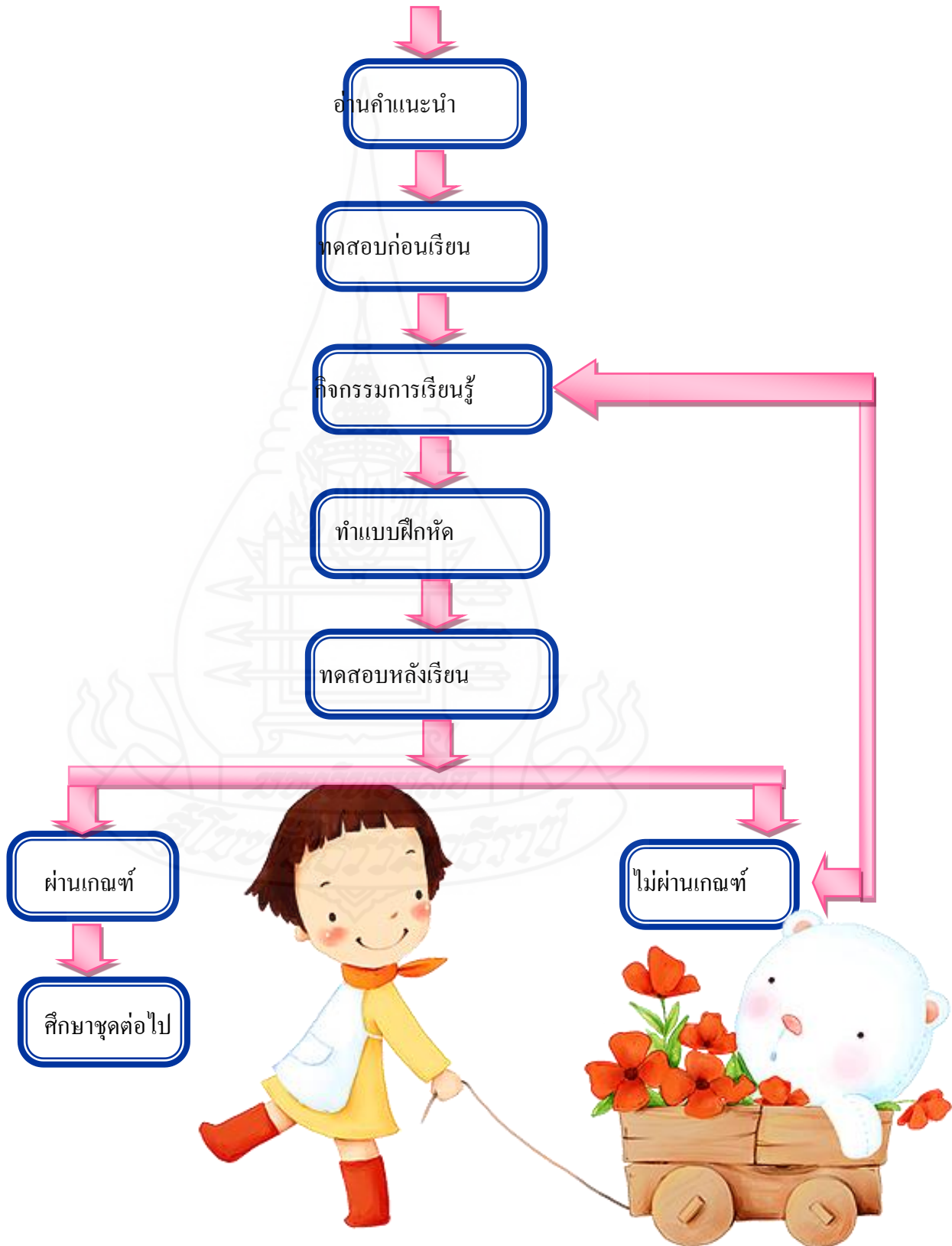
2. ห้องจริยธรรม หรือห้องพุทธศาสน์

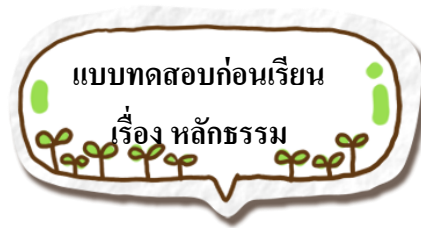
3. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

- <http://th.wikipedia.org/w/index.php?title>

ลำดับขั้นการเรียนรู้ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 2 เรื่อง หลักกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับช่องที่นักเรียนเลือกตอบ

1. ในหลักธรรมเรื่องธาตุ 4 ส่วนประกอบของร่างกายประกอบด้วยกี่ธาตุ
  - ก. ประกอบด้วย 2 ธาตุ
  - ข. ประกอบด้วย 3 ธาตุ
  - ค. ประกอบด้วย 4 ธาตุ
  - ง. ประกอบด้วย 5 ธาตุ
2. ในเรื่องธาตุ 4 เล็บ ฟันของร่างกายเป็นส่วนประกอบของธาตุใด
  - ก. ธาตุดิน
  - ข. ธาตุน้ำ
  - ค. ธาตุไฟ
  - ง. ธาตุลม
3. ในเรื่องธาตุ 4 ลักษณะร้อนในร่างกายจัดเป็นธาตุใด
  - ก. ปฐวีธาตุ
  - ข. อาโปธาตุ
  - ค. เตโชธาตุ
  - ง. วาโยธาตุ
4. คุณค่าของการศึกษาเรื่องธาตุ 4 ที่สำคัญที่สุดคือข้อใด
  - ก. เข้าใจกฎธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต
  - ข. ความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต
  - ค. การรู้จักปล่อยวางสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต
  - ง. มีความรู้ทางธรรมมากขึ้น
5. กรรม มีความหมายตรงกับข้อใด
  - ก. การทำความชั่ว
  - ข. การกระทำโดยเจตนา
  - ค. การกระทำโดยไม่เจตนา
  - ง. ผลจากการกระทำเมื่อชาติก่อน

6.บุคคลที่ไม่มีความโลภ โกรธ หลง ถือว่าเป็นผู้มีกรรมประเภทใด

- ก.กายกรรม
- ข.มโนกรรม
- ค.กุศลกรรม
- ง.อกุศลกรรม

7.ผลเสียของอบายมุข 6 ข้อใดที่ทำให้ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคม

- ก.การเกียจคร้านการทำงาน
- ข.การคบคนชั่วเป็นมิตร
- ค.การเป็นนักเลงการพนัน
- ง.การเป็นนักเลงสุรา

8.อัตถิสุข จัดเป็นความสุขของคฤหัสถ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใด

- ก.ความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์
- ข.ความสุขที่เกิดจากการใช้ทรัพย์
- ค.ความสุขที่เกิดจากการไม่เป็นหนี้
- ง.ความสุขที่เกิดจากการประพฤติดี

9.การไม่คิดร้ายหรือพยาบาทผู้อื่นจัดเป็นกุศลกรรมจากการกระทำทางใด

- ก.การกระทำทางกาย
- ข.การกระทำทางใจ
- ค.การกระทำทางวาจา
- ง.การกระทำทางจิต

10.ข้อใดไม่ใช่ความสุขตามหลักธรรมคิหิสุข

- ก.สุขจากการมีทรัพย์
- ข.สุขจากการใช้จ่ายทรัพย์
- ค.สุขจากการไม่มีหนี้
- ง.สุขจากการเป็นเจ้าของหนี้

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 2
เรื่อง หลักกรรม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง		
1					คะแนนเต็ม	10
2					คะแนนที่ได้	
3					ผลการประเมิน	
4					☐ ดีมาก	
5					☐ ดี	
6					☐ พอใช้	
7					☐ ปรับปรุง	
8					ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน	
9					(.....)	
10					วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	

.....

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง	9-10	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	7-8	อยู่ในเกณฑ์	ดี
คะแนนระหว่าง	5-6	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
คะแนนระหว่าง	4	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

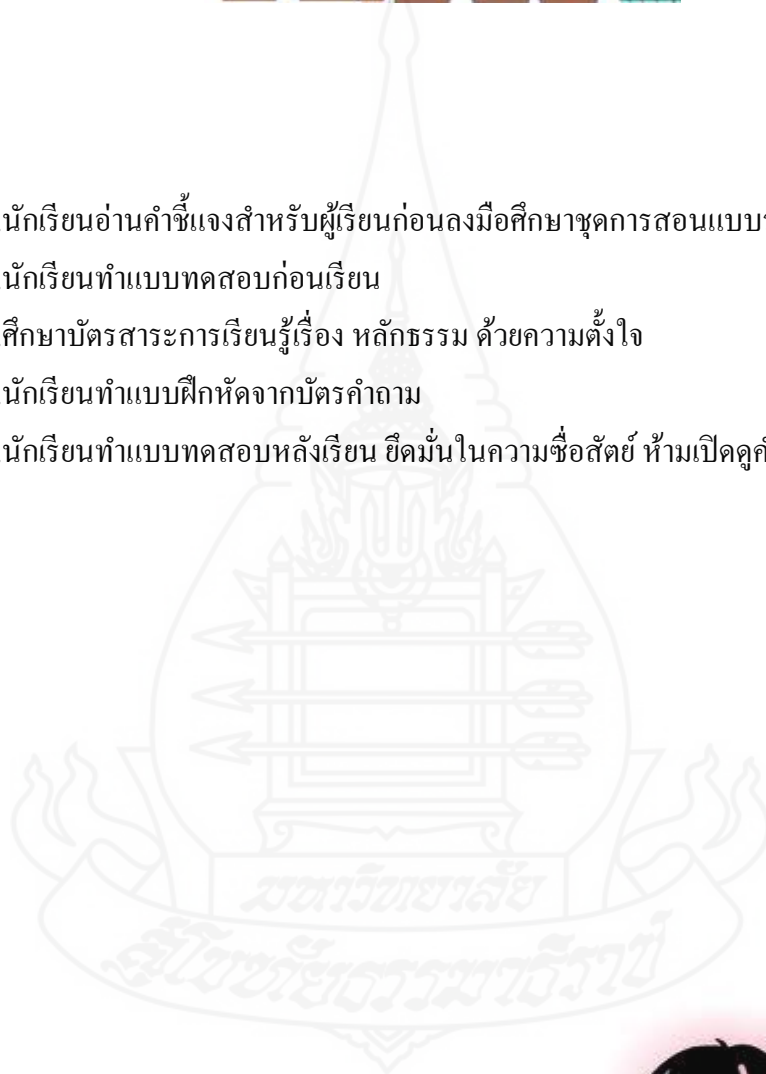
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

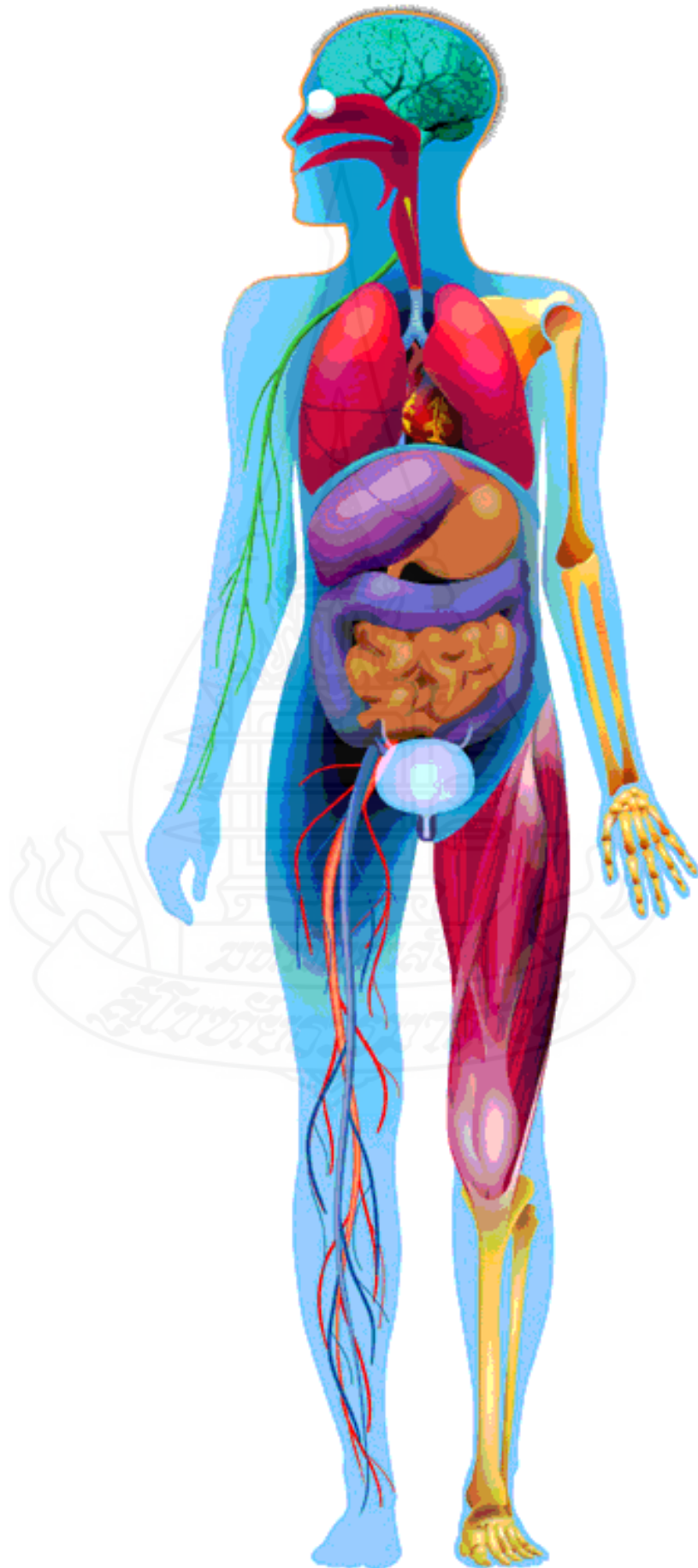
1.ค	2.ก
3.ค	4.ก
5.ข	6.ค
7.ค	8.ก
9.ข	10.ง

1. นักเรียนอ่านคำชี้แจงสำหรับผู้เรียนก่อนลงมือศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคล
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ศึกษาบัตรสาระการเรียนรู้เรื่อง หลักธรรม ด้วยความตั้งใจ
4. นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากบัตรคำถาม
5. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ห้ามเปิดดูคำตอบ

บัตรสาระการเรียนรู้

ชุดการสอนที่ 2 หลักธรรม (ชั้น 5 กรรม อบายมุข 6 สุข 2 คิหิสุข)

ชั้น 5 หรือเบญจชั้น หมายถึง กองแห่งรูปธรรมและนามธรรมห้าหมวดที่ประชุมกันเข้า เป็นชีวิตชั้น 5 ประกอบด้วย รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น

1. รูปชั้น กองรูป ส่วนที่เป็นรูปร่างกาย พฤติกรรม และลักษณะพฤติกรรมทั้งหมดของร่างกาย
2. เวทนาชั้น กองเวทนา ส่วนที่เป็นอารมณ์ ความรู้สึก สุข ทุกข์ หรือเฉย
3. สัญญาชั้น กองสัญญา ส่วนที่เป็นความจำในอารมณ์นั้น เช่น รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส
4. สังขารชั้น กองสังขาร สภาพที่ปรุงแต่งจิตให้ดีหรือชั่วหรือเป็นกลาง ๆ
5. วิญญาณชั้น กองวิญญาณ ส่วนที่เป็นความรู้แจ้งอารมณ์ ความรู้อารมณ์ทางอายตนะทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ในระดับชั้นนี้เราจะทำการศึกษา เรื่อง
รูปชั้นก่อน ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญ
4 ส่วน เรียกว่า ธาตุ 4

ธาตุ 4 หมายถึง ส่วนที่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ประกอบกัน
เป็นร่างของสิ่งทั้งหลาย ส่วนประกอบที่สามารถมองเห็นได้
ร่างกายประกอบด้วย ธาตุ 4 ได้แก่

1. ปฐวีธาตุ หรือธาตุดิน คือ สิ่งที่มีลักษณะแข็ง ได้แก่ ผม ขน เล็บ ฟัน กระดูก ม้าม
2. อาโปธาตุ หรือธาตุน้ำ คือ สิ่งที่เป็นของเหลว ได้แก่ เลือด เหงื่อ ไชมัน น้ำเหลือง
3. เตโชธาตุ หรือธาตุไฟ คือ สิ่งที่ทำให้ร้อน ได้แก่ ไฟที่เผา ผลาญอาหาร
4. วาโยธาตุ หรือธาตุลม คือ สิ่งที่มีลักษณะเคลื่อนไหว ได้แก่ ลมหายใจ ลมในร่างกาย

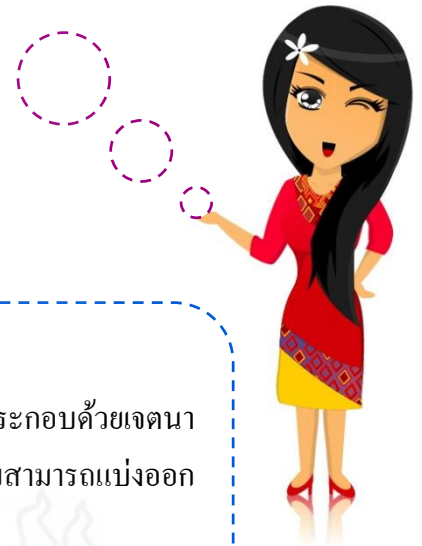

คุณค่าของการศึกษาธาตุ 4 มีดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงการเกิดขึ้นและการเสื่อมสลายไปของร่างกาย
2. ทำให้เข้าใจกฎธรรมชาติไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ของสิ่งมีชีวิต
3. ได้ทราบส่วนประกอบของร่างกายของสิ่งมีชีวิต
4. ทำให้เป็นคนที่ไม่ยึดมั่นถือมั่นและปล่อยวางในสิ่งต่าง ๆ
5. ทำให้เป็นคนที่ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตมีสติสัมปชัญญะ

เรามาศึกษาเรื่องกรรมกันต่อเลยนะคะ

กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ทั้งการกระทำดีและการกระทำชั่ว กรรมสามารถแบ่งออก ได้ 2 ประเภท ดังในตารางนี้นะคะ

กุศลกรรม (กรรมดี)	อกุศลกรรม (กรรมชั่ว)
ทางกาย <ul style="list-style-type: none"> - มีเมตตากรุณา - ประกอบสัมมาอาชีพ - การพอใจในคู่ครองของตน 	ทางกาย <ul style="list-style-type: none"> - การทำร้ายการฆ่าสัตว์โลกให้ถึงแก่ความตาย - การไม่ประกอบอาชีพ ขโมยฉ้อโกง - ประพฤติผิดในกาม ไม่พอใจในคู่ครอง
ทางวาจา <ul style="list-style-type: none"> - การพูดจริง - พูดคำที่สุภาพ อ่อนหวาน - การพูดที่สร้างสามัคคี - พูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์มีสาระ 	ทางวาจา <ul style="list-style-type: none"> - การพูดเท็จ พูดแต่สิ่งที่ไม่จริง - พูดส่อเสียด เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งเจ็บใจ - พูดคำหยาบคายที่ทำให้แตกสามัคคี - พูดเพื่อเจ้า ไม่มีแก่นสาร ไม่มีประโยชน์
ทางใจ <ul style="list-style-type: none"> - ไม่คิดอยากได้ของผู้อื่น - ไม่คิดร้ายหรือพยาบาทผู้อื่น - ความเห็นถูกต้องตามครรลองครองธรรม 	ทางใจ <ul style="list-style-type: none"> - คิดเพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่น - คิดร้ายต่อผู้อื่น - เห็นผิดจากครองธรรม

จากการศึกษาเรื่องกรรม ทำให้เราได้รู้คุณค่าของการศึกษา ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางที่จะนำตนไปสู่ความดี รู้แนวทางการหลีกเลี่ยงการทำความชั่ว
2. ทำให้ตระหนักถึงผลของกรรมดีและผลของกรรมชั่วที่กระทบต่อตนเองและสังคม
3. ช่วยให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะในการดำรงชีวิตอยู่เสมอ

อบายมุข 6 หมายถึง หนทางของความเสื่อม ทางแห่งความพินาศ เหตุย่อยับแห่งโลก ทรัพย์ ได้แก่ คี๋มน้ำเมา เทียวกลางคืน เทียวดูการเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านการทำงาน

การเป็นนักเลงสุราและของมีนเมา มีโทษ 6 อย่าง คือ

1. ความเสื่อมทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง
2. ก่อการทะเลาะวิวาท
3. เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
4. เป็นเหตุเสียชื่อเสียง
5. เป็นเหตุไม่รู้จักละอาย
6. ทอนกำลังปัญญา

ชอบเที่ยวกลางคืน มีโทษ 6 อย่าง คือ

1. ผู้นั้นชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาตัว
2. ผู้นั้นชื่อว่าไม่คุ้มครอง ไม่รักษาบุตรภรรยา
3. ผู้นั้นชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ
4. ผู้นั้นเป็นที่ระแวงสงสัยของคนอื่น
5. เป็นเป้าหมายให้เขาใส่ความ ไม่มีใครไว้วางใจ
6. เป็นที่มาของความเดือดร้อนต่าง ๆ

ชอบเที่ยวดูการละเล่น การงานเสื่อมเสียมี 6 กรณี คือ

1. รำที่ไหน ไปที่นั่น
2. ขับร้องที่ไหน ไปที่นั่น
3. คนตรีที่ไหน ไปที่นั่น
4. เสภาที่ไหน ไปที่นั่น
5. เพลงที่ไหน ไปที่นั่น
6. เถิดเทิงที่ไหน ไปที่นั่น

คบคนชั่วเป็นมิตรทำให้กลายเป็นคนชั่วอย่างคนที่
คบทั้ง 6 ประเภท คือ

1. เป็นนักร้องพนัน
2. เป็นนักร้องเจ้าชู้
3. เป็นนักร้องเหล่า
4. เป็นคนหลงใหลในตัวของปลอม
5. เป็นคนโกงเขาซึ่งหน้า
6. เป็นนักร้องหัวไม้

การเป็นนักร้องพนัน มีโทษ 6 อย่าง คือ

1. ผู้ชนะยอมก่อเวร
2. ผู้แพ้ย่อมเสียทรัพย์ที่เสียไป
3. เสียทรัพย์ ทรัพย์หมดไปอย่างชัดเจน
4. เข้าที่ประชุม ก็ไม่มีใครเชื่อถือวางใจ
5. ถูกมิตรหมิ่นประมาท ไม่มีใครอยากคบค้า
สมาคม

เกียจคร้านการทำงาน มีโทษ โดยยกเหตุต่างๆ เป็นข้ออ้างไม่
ทำงาน ทรัพย์ใหม่ก็ไม่เกิด ทรัพย์ที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป
คือให้อ้างไปทั้ง 6 กรณี คือ

1. หนาวนักแล้วไม่ทำงาน
2. ร้อนนักแล้วไม่ทำงาน
3. เย็นไปแล้วไม่ทำงาน
4. ยังเข้านักแล้วไม่ทำงาน
5. หิวนักแล้วไม่ทำงาน
6. อิ่มนักแล้วไม่ทำงาน

ถ้าเราหลีกเลี่ยงอบายมุข 6 เราจะได้รับประโยชน์จากการศึกษา
อบายมุข 6 ดังนี้

1. ไม่ทำให้เสียทรัพย์โดยไม่จำเป็น
2. ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น
3. ไม่ทำให้เสียเวลาเสียเงินเสียทอง
4. ทำให้ไม่กลายเป็นคนชั่วหรือประพฤติน่าเกลียด
5. ไม่ทำให้เกิดการก่อเวร ชีวิตครอบครัวมีความสุข
6. ทำให้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเนื่องจกขยันในการทำงาน
7. ทำให้สังคมสงบสุขมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

หลังจากศึกษาเรื่องอื่น ๆ ผ่านมา เรามาศึกษาเรื่องสุข 2
ต่อเลยนะคะ สุข 2 หมายถึง ความสุขหรือการหมดทุกข์ จำแนก
ได้ 2 ประเภท คือ

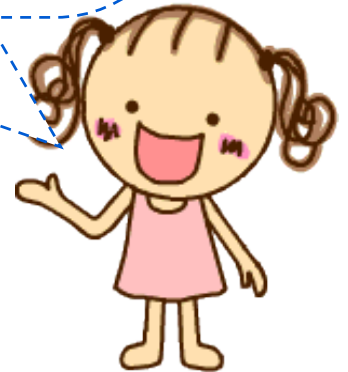
1. กายิกสุข หมายถึง ความสุขทางกาย คือ ความสุขที่
เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น ความสุขที่ได้ยินเสียงไพเราะ
ได้ลิ้มรสอาหารอร่อย ได้มองเห็นสิ่งที่สวยงาม ได้ดมกลิ่นที่
หอมสดชื่น และได้สัมผัสสิ่งให้อ่อนนุ่ม เป็นต้น

2. เจตสิกสุข หมายถึง ความสุขทางใจ คือความสบายใจ
การมีจิตใจเบิกบานสดชื่นแจ่มใส ความไม่ขุนช่องหมองใจ
.....

คิหิสุข หมายถึง สุขของคฤหัสถ์ คือ ความสุขของชาวบ้าน, ความสุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ หรือความสุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี ประกอบด้วย

1. อัถติสุข หมายถึง สุขที่เกิดจากการมีทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรง ด้วยความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยชอบธรรม
2. โภคสุข หมายถึง สุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบนั้น ใช้เลี้ยงชีพ ใช้เลี้ยงผู้ที่ควรเลี้ยง และใช้บำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ
3. อนณสุข หมายถึง สุขที่เกิดจากความไม่เป็นหนี้ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินคิดค้างใคร
4. อนวัชชสุข หมายถึง สุขที่เกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ คือ ความภูมิใจ เอิบอímใจ ว่าตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใคร ๆ ไม่ติเตียน ทั้งทางกาย วาจา และทางใจในบรรดาความสุข 4 ประการนี้ สุขที่เกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษ มีความสำคัญที่สุด หากบุคคลประพฤติดีข่อมจะก่อให้เกิดความสุขอีก 3 ประการที่เหลือดังกล่าว

ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 2 เรื่อง หลักธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาบัตรสาระการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรม แล้วสรุปข้อมูล ดังนี้

ใบงานที่ 2.1 กรรม

- 1.กรรม มีความหมายว่าอย่างไร
- 2.กุศลกรรม มีความหมายว่าอย่างไร
การกระทำใดที่เรียกว่ากุศลกรรม
- 3.อกุศลกรรม มีความหมายว่าอย่างไร
การกระทำใดที่เป็นอกุศลกรรม
- 4.ให้นักเรียนหาภาพข่าวที่เกี่ยวกับการทำดี
ผลของการทำชั่วและวิเคราะห์ถึงผลของการ
กระทำดังกล่าว

ใบงานที่ 2.2 อบายมุข 6

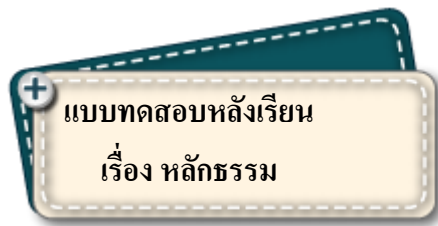
- 1.อบายมุข 6 มีความหมายว่าอย่างไร
- 2.อบายมุข 6 ได้แก่อะไรบ้าง
- 3.นักเรียนมีวิธีการหลีกเลี่ยงอบายมุข 6
ได้อย่างไร
- 4.ให้นักเรียนหาภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับ
อบายมุข 6 และวิเคราะห์ถึง
การกระทำดังกล่าว

ใบงานที่ 2.3 สุข 2

- 1.สุข 2 มีความหมายว่าอย่างไร
- 2.กายิกสุข หมายถึงอะไร ยกตัวอย่าง
- 3.เจตสิกสุข หมายถึงอะไร
- 4.นักเรียนหาภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับสุข 2
และวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับสุข 2

ใบงานที่ 2.4 คิหิสุข

- 1.คิหิสุข มีความหมายว่าอย่างไร
- 2.คิหิสุข ได้แก่อะไรบ้าง
- 3.นักเรียนหาภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับ
คิหิสุขและวิเคราะห์ว่าสอดคล้อง
กับเรื่องใดของคิหิสุข

แบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง หลักกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับช่องที่นักเรียนเลือกตอบ

1. ร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยกี่ธาตุ
  - ก. ประกอบด้วย 2 ธาตุ
  - ข. ประกอบด้วย 3 ธาตุ
  - ค. ประกอบด้วย 4 ธาตุ
  - ง. ประกอบด้วย 5 ธาตุ
2. ในเรื่องธาตุ 4 ธาตุคตินคือส่วนใดของร่างกาย
  - ก. เหนือ
  - ข. เล็บ
  - ค. ไชมัน
  - ง. ลมหายใจ
3. ในเรื่องธาตุ 4 ลักษณะเคลื่อนไหวในร่างกายจัดเป็นธาตุใด
  - ก. ปฐวีธาตุ
  - ข. อาโปธาตุ
  - ค. เตโชธาตุ
  - ง. วาโยธาตุ
4. ข้อใดไม่ใช่คุณค่าของการศึกษาเรื่องธาตุ 4
  - ก. เข้าใจกฎธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต
  - ข. ความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต
  - ค. การรู้จักปล่อยวางสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต
  - ง. มีความรู้ทางธรรมมากขึ้น
5. ข้อใดคือความหมายของกรรม
  - ก. การกระทำความชั่ว
  - ข. การกระทำโดยเจตนา
  - ค. การกระทำโดยไม่เจตนา
  - ง. ผลจากการกระทำเมื่อชาติก่อน

6.บุคคลที่มีความโลภ โกรธ หลง ถือว่าเป็นผู้มีกรรมประเภทใด

- ก.กายกรรม
- ข.มโนกรรม
- ค.กุศลกรรม
- ง.อกุศลกรรม

7.การเป็นนักเลงการพนันส่งผลเสียอย่างไร

- ก.ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย
- ข.เป็นบ่อเกิดแห่งโรคร้าย เสียสุขภาพ
- ค.บั่นทอนสติปัญญา
- ง.สร้างความเดือดร้อนต่าง ๆ

8. ข้อใดคือความหมายของความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์

- ก. โภคสุข
- ข. อรรถิสุข
- ค. อนนสุข
- ง. อนวัชชสุข

9. ข้อใดจัดเป็นกุศลกรรมทางวาจา

- ก. การพูดเท็จ
- ข. การพูดส่อเสียด
- ค. การพูดสุภาพอ่อนหวาน
- ง. การพูดคำหยาบทำให้แตกความสามัคคี

10. ความสุขตามหลักธรรมคิหิสุขในข้อใดมีความสำคัญที่สุด

- ก. สุขจากการมีทรัพย์
- ข. สุขจากการใช้จ่ายทรัพย์
- ค. สุขจากการไม่มีหนี้
- ง. สุขจากการประพฤติที่ไม่มีโทษ

กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 2
เรื่อง หลักกรรม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง		
1					คะแนนเต็ม	10
2					คะแนนที่ได้	
3					ผลการประเมิน	
4					☐ ดีมาก	
5					☐ ดี	
6					☐ พอใช้	
7					☐ ปรับปรุง	
8					ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน	
9					(.....)	
10					วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	

.....

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง	9-10	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	7-8	อยู่ในเกณฑ์	ดี
คะแนนระหว่าง	5-6	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
คะแนนระหว่าง	4	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

1.ค	2.ข
3.ง	4.ง
5.ข	6.ง
7.ก	8.ข
9.ค	10.ง

1. เอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารชุดการสอนแบบรายบุคคล รายวิชา สังคมศึกษา 2 รหัสวิชา ส 21102 ชุดที่ 3 เรื่อง มงคล ใช้ประกอบการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เอกสารชุดนี้ประกอบด้วย
  - ✚ คำชี้แจงเกี่ยวกับชุดการสอนแบบรายบุคคล
  - ✚ คำแนะนำสำหรับครู
  - ✚ คำแนะนำสำหรับนักเรียน
  - ✚ แผนการจัดการเรียนรู้
  - ✚ ลำดับขั้นการเรียนรู้
  - ✚ แบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
  - ✚ บัตรคำสั่ง
  - ✚ บัตรสาระการเรียนรู้
  - ✚ บัตรกิจกรรม
  - ✚ บัตรคำถามและบัตรเฉลย
  - ✚ แบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
  - ✚ แบบสรุปผลการเรียนรู้
3. ชุดการสอนแบบรายบุคคลชุดนี้ใช้เวลาในการศึกษา 2 ชั่วโมง

คำแนะนำสำหรับครู

1. ครูจัดเตรียมชุดการสอนแบบรายบุคคลซึ่งประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรสาระการเรียนรู้ บัตรคำถามและบัตรเฉลย ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ให้ครบถ้วน
2. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความรู้เดิมของผู้เรียน
3. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ
4. แจกชุดการสอนแบบรายบุคคลให้ผู้เรียนศึกษาและแนะนำวิธีใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
5. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
6. ผู้เรียนทำแบบฝึกทักษะและทำแบบทดสอบหลังเรียน
7. ครูเฉลยแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

1. อ่านคำแนะนำสำหรับผู้เรียนให้เข้าใจก่อนที่จะลงมือศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคล
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที เพื่อประเมินความรู้เดิม
3. ศึกษาชุดการสอนจากบัตรสาระการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ด้วยความตั้งใจ
4. เมื่อผู้เรียนศึกษาชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดจากบัตรคำถามที่ครูจัดเตรียมไว้ให้
5. หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจให้กลับมาศึกษาชุดการสอนอีกครั้ง
6. ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการเรียน
7. ในการทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบต่าง ๆ ให้ผู้เรียนทำด้วยความตั้งใจและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองให้มากที่สุด โดยไม่ดูเฉลยก่อนทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา)

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

มงคลในหัวข้อ ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา จัดเป็นธรรมที่ควรเจริญ (มรรค) ซึ่งพุทธศาสนิกชนทุกคนพึงนำไปปฏิบัติ

ตัวชี้วัด

ส.1.1 ม 1/5 อธิบายพุทธคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของมงคลได้
2. วิเคราะห์ผลการกระทำตามหลักมงคลได้
3. เสนอแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักมงคลและนำไปปฏิบัติได้

สาระการเรียนรู้

- มงคล - การไม่คบคนพาล
- การคบบัณฑิต
- การบูชาผู้ควรบูชา

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดวิเคราะห์

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการทำงานกลุ่ม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

หลักฐานการเรียนรู้

1. ชิ้นงาน - ใบงานที่ 3.1
2. การรายงาน - การสืบค้นข้อมูล

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบก่อนเรียน	ร้อยละ 50 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงานที่ 3.1	ใบงานที่ 3.1	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	ร้อยละ 50 ผ่านเกณฑ์

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ : เทคนิคคู่คิด)

นักเรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยและทำสมาธิก่อนเรียน

ชั่วโมงที่ 1

- ครูนำข่าวหรือภาพข่าวบุคคลที่ร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ เช่น
  - ชาวบ้านช่วยกันสร้างฝายชะลอน้ำ
  - นักศึกษาช่วยกันปลูกป่าชายเลน
  - นักศึกษาไต่ยี่งนักศึกษิต่างสถาบัน
  - นักศึกษาจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตร
  - ตำรวจแกลงข่าวจับกุมแก๊งค์รถจักรยานยนต์
- ครูให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ผลการกระทำจากสื่อการสอนในข้อ 1 ที่ครูนำมา โดยการตอบคำถามต่อไปนี้
  - 1) การกระทำของบุคคลในข่าวมีผลดีต่อใครบ้าง อธิบายเหตุผล
  - 2) การกระทำดังกล่าวแสดงถึงการคบคนประเภทใด
- ครูอธิบายเชื่อมโยงความคิดให้กับนักเรียนฟังว่า การกระทำของบุคคลดังกล่าวสอดคล้องกับมงคลในหัวข้อ การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา
- นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ให้จับคู่กันเป็น 3 คู่ ช่วยกันศึกษาความรู้คู่ละ 1 หัวข้อ ดังนี้
  - 1) การไม่คบคนพาล
  - 2) การคบบัณฑิต
  - 3) การบูชาผู้ควรบูชา
- นักเรียนแต่ละคู่ผลัดกันอธิบายความรู้ที่ตนศึกษา

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมาย และความสำคัญของมงคลในหัวข้อ การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนวทางการปฏิบัติและนำไปปฏิบัติตาม

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงความพร้อมของนักเรียนแต่ละกลุ่มในการหาข่าวมา และถามถึงวิธีหาข้อมูลหรือข่าวของแต่ละกลุ่ม
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข่าวหรือข้อมูลที่หาร่วมกันวิเคราะห์ตามหัวข้อในใบงานที่ 3.1 เรื่อง มงคลชีวิต
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานต่อชั้นเรียน เมื่อจบการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มนั้นให้สมาชิกกลุ่มอื่นช่วยกันเสนอแนะเพิ่มเติม
4. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมาย และความสำคัญของมงคล 38 ในหัวข้อ การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต การบูชาผู้ควรบูชา จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนวทางการปฏิบัติตนและนำไปปฏิบัติตาม

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

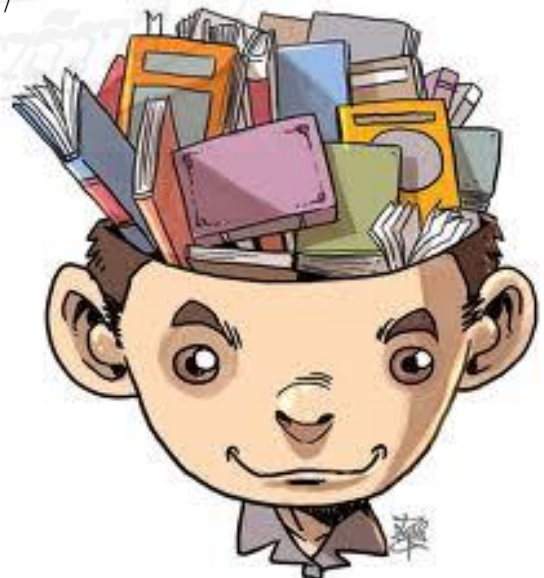
1. หนังสือเรียน พระพุทธศาสนา ม.1
2. ใบงานที่ 3.1 เรื่อง มงคลชีวิต

แหล่งการเรียนรู้

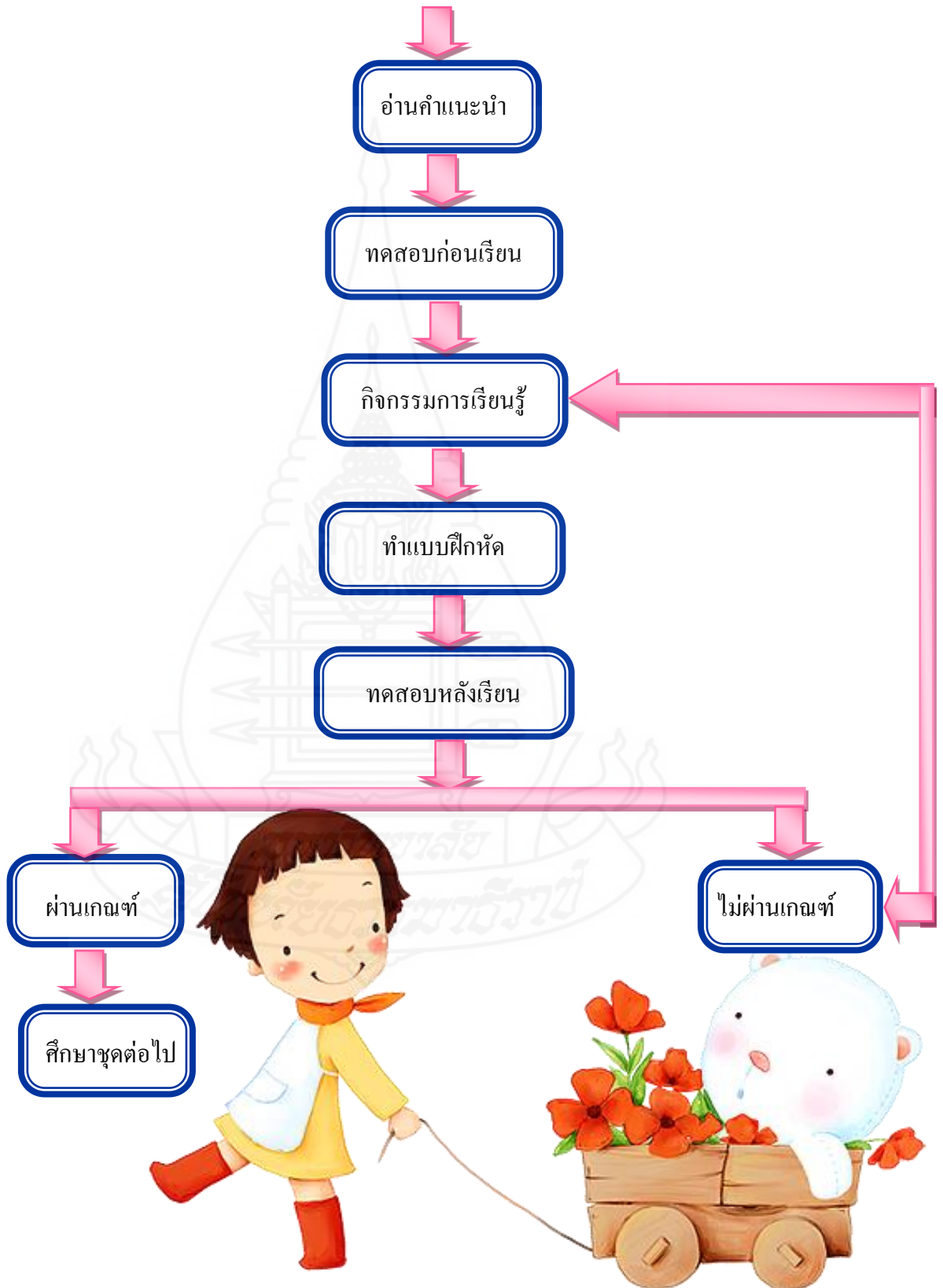
1. ห้องสมุด
2. ห้องจริยธรรม หรือห้องพุทธศาสน์
3. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

- <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=262747>

- <http://th.wikipedia.org/w/index.php?title>

ลำดับขั้นการเรียนรู้ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 3 เรื่อง มงคล

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา)

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับ
ช่องที่นักเรียนเลือกตอบ

- 1.คนพาลลักษณะใดที่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมมากที่สุด
  - ก.คนพาลที่คิดชั่ว
  - ข.คนพาลที่พูดชั่ว
  - ค.คนพาลที่กระทำชั่ว
  - ง.คนพาลที่คิดชั่ว พูดชั่วและกระทำชั่ว
- 2.โทษของการเป็นคนพาลในข้อใดที่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองมากที่สุด
  - ก.ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย
  - ข.เสื่อมเสียชื่อเสียงและวงศ์ตระกูล
  - ค.จะมีความเดือดร้อนเข้ามาหาตนเอง
  - ง.ทำให้จิตใจขุ่นมัวจิตไม่สงบ
- 3.ประโยชน์ของการไม่คบคนพาลข้อใดที่มีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติมากที่สุด
  - ก.ทำให้ไม่ถูกชักชวนไปในทางที่ผิด
  - ข.ทำให้ไม่ดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิด
  - ค.ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต
  - ง.ทำให้ไม่ถูกใส่ร้ายป้ายสี ถูกดำเนินคดี
- 4.การคบบัณฑิตจะมีประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างไร
  - ก.การดำรงชีวิตที่เรียบง่าย
  - ข.การดำรงชีวิตที่ปกติ
  - ค.การดำรงชีวิตที่หรูหรา
  - ง.การดำรงชีวิตที่มีความฉลาด
- 5.ข้อใดเป็นประโยชน์ของการคบบัณฑิต
  - ก.เป็นที่รักของผู้พบเห็น
  - ข.ทำให้สติปัญญาเพิ่มพูน
  - ค.เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต
  - ง.มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

6.บัณฑิตมีลักษณะอย่างไร

- ก.รูปร่างหน้าตาดี
- ข.การศึกษาดี
- ค.คิดพูดทำแต่เรื่องดี ๆ
- ง.หน้าที่การงานดี

7.เพราะเหตุใดเราจึงต้องบูชาบุคคลสำคัญ

- ก.เป็นผู้ที่มีชื่อเสียง
- ข.เป็นผู้ที่มีคุณงามความดี
- ค.เป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย
- ง.เป็นผู้ที่มีอิทธิพลไม่มีใครต่อผู้อื่น

8.เหตุใดนักเรียนควรบูชาพระพุทธเจ้า

- ก.เพราะเป็นศาสดาเอกของโลก
- ข.เพราะเป็นผู้มีอิริยาบถงดงาม
- ค.เพราะเป็นปวงชนียบุคคลที่สร้างประโยชน์
- ง.เพราะเป็นผู้ก่อตั้งพระพุทธศาสนา

9.การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจัดเป็นการบูชาในลักษณะใด

- ก.การบูชาทางจิต
- ข.การบูชาทางกาย
- ค.การบูชาด้วยสิ่งของ
- ง.การบูชาด้วยการปฏิบัติ

10.ข้อใดไม่ใช่การบูชาตามหลักปฏิบัติในการบูชา

- ก.บูชาคนที่เรียนสูงกว่า
- ข.บูชาคนที่กระทำความดี
- ค.บูชาสิ่งที่ดีเป็นสิริมงคล
- ง.บูชาโดยไม่หวังผลตอบแทน

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 3
เรื่อง มงคล

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง		
1					คะแนนเต็ม	10
2					คะแนนที่ได้	
3					ผลการประเมิน ☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ปรับปรุง ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน (.....) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

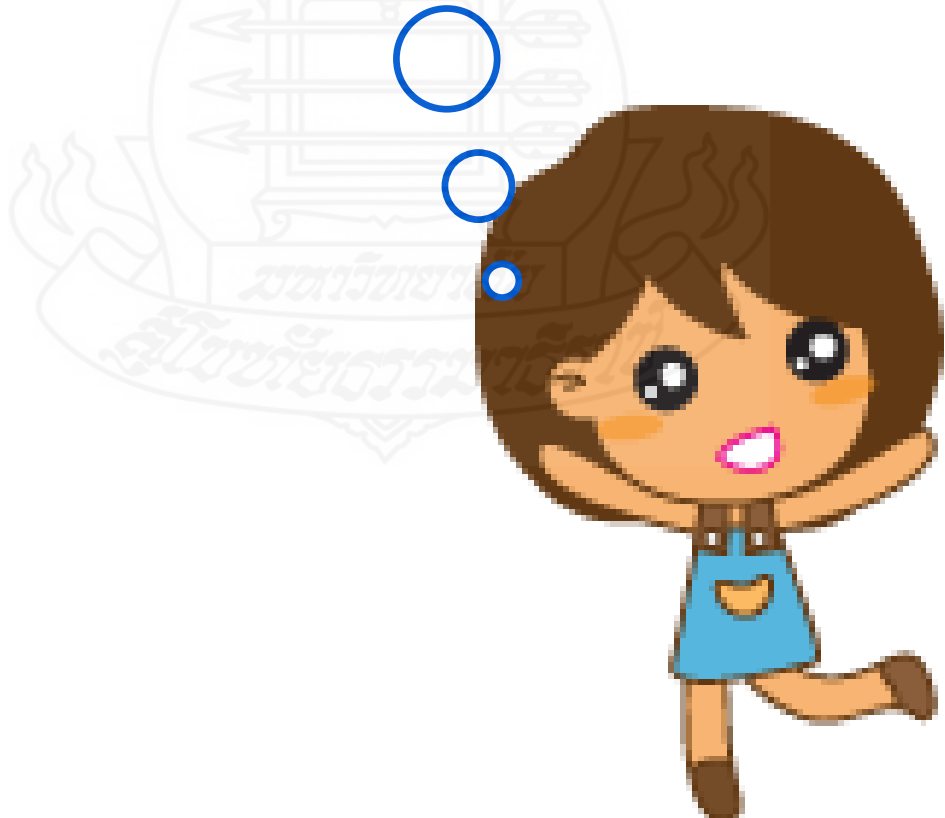

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง	9-10	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	7-8	อยู่ในเกณฑ์	ดี
คะแนนระหว่าง	5-6	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
คะแนนระหว่าง	4	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

1.ง	2.ค
3.ก	4.ง
5.ข	6.ค
7.ข	8.ค
9.ง	10.ก

1. นักเรียนอ่านคำชี้แจงสำหรับผู้เรียนก่อนลงมือศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคล
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ศึกษาบัตรสาระการเรียนรู้เรื่อง มงคล ด้วยความตั้งใจ
4. นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากบัตรคำถาม
5. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ห้ามเปิดดูคำตอบ

บัตรสารการเรียนรู้
ชุดการสอนที่ 3 มงคล
(การไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา)

ชาวบ้านช่วยกันสร้างฝายชะลอน้ำ

นักศึกษาช่วยกันปลูกป่าชายเลน

ตำรวจแถลงข่าวจับกุมแก๊งค์รถจักรยานยนต์

กลุ่มนักศึกษาไปอึ้งนักศึกษาต่างสถาบัน

นักศึกษาจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตร

นักเรียนทำพิธีไหว้ครู

จากรูปภาพ เพื่อน ๆ รู้ไหมคะ ว่าภาพไหน
คือคนพาล ภาพไหนคือคนดี ถ้าเพื่อน ๆ รู้
แล้ว เรามาดูเนื้อหาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการไม่
คบคนพาลกันเลยดีกว่าค่ะ

การไม่คบคนพาลถือว่าเป็นมงคลของชีวิต เป็นสิ่งที่ประเสริฐแก่ชีวิต การไม่คบ
คนพาล หมายถึง การไม่ยอมมีความสัมพันธ์หรือสมาคมกับคนชั่วร้าย คนเลว คนที่มีจิตใจ
ขุ่นมัวผิดปกติ

เรามาดูลักษณะของคนพาลกันนะคะว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง ซึ่งคนพาลมีลักษณะชั่ว
ร้ายอยู่ 3 ประการ คือ

1. ชอบคิดชั่วอยู่เสมอ คือ คิดสะโมบอยากได้ของเขา คิดจ้องจะเอาแต่ของของคนอื่น
คิดเคียดแค้นชิงชังมุ่งร้ายต่อผู้อื่น และคิดเห็นผิด ๆ คิดผิดจากทำนองคลองธรรม เช่นว่า คิดเห็น
ว่า ทำดีไม่ได้ดี บาปบุญไม่มี ลูกไม่ต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ เป็นต้น
2. ชอบพูดชั่วอยู่เสมอ คือ พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดต่อเสียดขบ และพูดเพื่อจ้อ
3. ชอบทำชั่วอยู่เสมอ คือ การทำร้ายสิ่งมีชีวิตทุกชนิด การเบียดเบียนทำร้ายสิ่งมีชีวิตต่าง
ๆ การลักทรัพย์ และการประพฤติดีกในกามหรือการล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

พฤติกรรมของคนพาล

1. ชอบทำแต่ความเลว เช่น ชอบให้ร้ายป้ายสี อิจฉาริษยาผู้อื่น ยกพวกตีกัน ชอบด่าทอผู้อื่นและพ่อแม่ เป็นต้น
2. ชอบชักชวนในทางที่ชั่ว เช่น ชวนให้ดื่มเหล้า เที่ยวกลางคืน เล่นการพนัน เป็นนักเลง ชอบหลอกลวงผู้อื่น เป็นต้น
3. ชอบประจบประแจง เช่น เป็นคนอื่นทำชั่วก็เห็นด้วย ต่อหน้าสรรเสริญลับหลังนินทา
4. ไม่ชอบทำงานในหน้าที่ หน้าที่ของตนเองไม่สนใจ แต่ชอบไปก้าวก่ายงานในหน้าที่ของผู้อื่น และมักทำให้งานของผู้อื่นเสียหาย
5. ไม่ชอบระเบียบวินัย เป็นคนไร้ระเบียบแบบแผนทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิต เช่น ทำผิดกฎหมายก่อให้เกิดความเสียหายและความเดือดร้อนต่อผู้อื่น
6. ไม่ชอบฟังคำว่ากล่าวตักเตือน ใครว่ากล่าวตักเตือนก็โกรธและไม่ฟังพอใจ
7. มักพูดโอ้อวดตนเอง สำคัญตนเองว่ายิ่งใหญ่และมักใช้อิทธิพลหรืออวดอำนาจข่มผู้อื่นอยู่เสมอ
8. ปกปิดความผิดของตัวเองไม่ให้แพร่งพราย
9. เปิดเผยความชั่วร้ายของผู้อื่น
10. ปกปิดความดีของผู้อื่น

เมื่อเพื่อน ๆ รู้ว่าพฤติกรรมของ
คนพาลเป็นอย่างไร ก็หลีกเลี่ยง
และไม่กระทำพฤติกรรมเหล่านี้
นะคะ จะได้ไม่ถูกกล่าวหาว่า
เป็นคนพาล

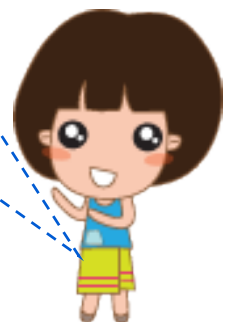

การไม่คบคนพาล จะทำให้เกิดผลดีกับตัวเพื่อน ๆ ได้ดังนี้ค่ะ

1. ทำให้ไม่ถูกชักชวนไปในทางที่ผิด ไม่ให้กระทำความชั่ว หรือหลีกเลี่ยง
จากความชั่วทั้งหมด
2. ช่วยให้ไม่ดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิด ไม่เห็นผิดเป็นชอบ
3. ช่วยให้ไม่เสื่อมเสียชื่อเสียง ไม่เดือดร้อนและไม่เสียทรัพย์สิน
4. ช่วยให้ไม่ถูกใส่ร้ายป้ายสี หรือ ไม่ถูกกลุ่กลง หรือถูกหลอกลวงไป
ในทางที่ผิด
5. ช่วยให้การรักษาความดีไว้ได้ และสร้างเสริมความดีเพิ่มขึ้น
6. ช่วยให้ไม่ถูกมองในแง่ร้ายและไม่ถูกคนทำร้าย
7. ช่วยให้การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพการงานเจริญงอกงามขึ้น
8. ช่วยทำให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ปลอดภัย เป็นที่รักของผู้อื่น อยู่อย่างมี
เกียรติและมีศักดิ์ศรี

แต่ถ้าเพื่อน ๆ คบคนพาลก็จะมีโทษต่อตัวเอง เช่น ไม่มี
ใครอยากคบค้าสมาคม มีแต่คนเกลียดชัง ไม่มีคนนับถือ
เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล หมดสง่าราศี ความ
เดือดร้อนต่าง ๆ ก็จะเข้ามาหาตน เพื่อน ๆ เห็นไหมค่ะว่า
โทษของการคบคนพาลสร้างความทุกข์ให้แก่ตัวเอง
มากมาย เราควรหลีกเลี่ยงคนพาลและไม่กระทำตนเป็นคน
พาลนะคะ

หลังจากเพื่อน ๆ เรียนรู้เรื่องการไม่คบคนพาลมาแล้ว เราจะมาศึกษาเรื่องการคบบัณฑิตกันนะคะ เพื่อที่เราจะได้รู้ว่าลักษณะของบัณฑิตเป็นเช่นไร เรามาดูกันเลยคะ

ลักษณะของบัณฑิตที่สำคัญคือเป็นผู้ที่มีลักษณะตรงข้ามกับคนพาล ดังนี้

- 1.เป็นผู้ที่คิดแต่เรื่องดี ๆ พุทธิและกระทำดี เช่น การให้ทาน การให้อภัย
- 2.เป็นผู้ที่ชอบพุดดีเป็นปกติ คือ พุดไพเราะมีเหตุผล พุดจริงและพุดเพื่อสร้างมิตร
- 3.เป็นผู้ทำดีเป็นปกติ โดยมุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นผู้ที่มีศัลมีปัญญา มีเมตตากรุณา

เรามีวิธีการสังเกตผู้ที่เป็นบัณฑิตและคนพาลได้ตามตารางข้างล่างนี้เลยคะ

วิธีสังเกตลักษณะบัณฑิต

วิธีการสังเกตคนพาล

1.ชักชวนให้ทำความดี	1.ชักชวนให้ทำความชั่ว
2.ชอบทำแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์และถูกต้อง	2.ชอบทำแต่สิ่งไม่ดีชอบสร้างความเดือดร้อน
3.ชอบความถูกต้อง มีระเบียบวินัย	3.ไม่ชอบความถูกต้อง ไม่มีระเบียบวินัย
4.มีความสงบเสถียร ไม่โอ้อวดตนเอง	4.มักพุดจาโอ้อวด ชอบใช้อำนาจข่มขู่ผู้อื่น
5.ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ	5.ใจแคบ ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
6.เป็นผู้มองโลกในแง่ดี	6.เป็นผู้มองโลกในแง่ร้ายตลอด

พฤติกรรมของบัณฑิต

1. ชอบทำแต่ความดี เช่น ทำบุญ ให้ทาน กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ มีเมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
2. ชอบชักชวนให้ทำดี
3. ชอบเสนอแนะสิ่งที่มีประโยชน์และจริงใจ
4. รับผิดชอบงานในหน้าที่อย่างดีที่สุด
5. มีระเบียบวินัยมีศีลธรรมประจำชีวิต
6. ขอมรับคำตักเตือนของผู้อื่น
7. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน
8. ขอมรับและเปิดเผยในสิ่งที่ตนเองทำผิดหรือผิดพลาด
9. ปกปิดในสิ่งที่ควรปกปิด เช่น สิ่งที่ผู้อื่นทำผิดพลาด หรือให้เกิดความอาย
10. บอกกล่าวความดีงามที่ผู้อื่นกระทำให้แพร่หลาย

เพื่อน ๆ ลองตรวจสอบพฤติกรรมตัวเองดูสิคะว่า เรามีพฤติกรรมที่เรียกว่าเป็นบัณฑิตได้แล้วหรือยัง ถ้ายังเราก็เร่งพัฒนาตนเองให้เป็นบัณฑิตได้ในเร็ววันนะคะ การคบบัณฑิตยังมีประโยชน์ต่อตัวเราด้วยนะคะ เช่น

1. ทำให้จิตใจผ่องใส เบิกบานมีความสุข
2. ช่วยทำให้มีสติปัญญาเพิ่มพูน เป็นคนหนักแน่นมีเหตุผล
3. ช่วยให้ตนเองและวงศ์ตระกูลมีเกียรติมีชื่อเสียง ผู้คนเคารพนับถือ ให้ความไว้วางใจ
4. ช่วยทำให้มีความสุขความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน

เพื่อน ๆ ลองสังเกต
คนรอบข้างซิมีใคร
เป็นบัณฑิตกันบ้าง

การบูชาผู้ควรบูชา หรือการถือเอาตัวอย่างของคนดีมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของตน อันจะทำให้เรามีความกล้าหาญในการทำดียิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิต

บุคคลผู้ควรบูชา หมายถึง บุคคลที่มีบุญคุณ ผู้มีคุณธรรม ผู้เป็นเนื่อนานุญ (นักบวช) ผู้เป็นบัณฑิต นักปราชญ์หรือผู้รู้

คำว่าบูชา ไม่เพียงแต่การนำดอกไม้ธูปเทียน ไปบูชาเท่านั้น ตามความหมายของมงคลข้อนี้ หมายถึงการปฏิบัติ 3 อย่าง คือ

1. ปักคัมพะ แปลว่า ยกย่อง ได้แก่การเชิดชู เทิดทูน สนับสนุนบุคคลที่เราเห็นว่าเป็นคนดี เช่นการเลือกตั้งผู้แทนที่ดี หัวหน้าที่ดี ประธานที่ดี เป็นต้น
2. สักการะ บูชาด้วยเครื่องสักการะ หมายถึง การบูชาด้วยการแสดงออกมาภายนอก ประกอบด้วยอุปกรณ์บางอย่าง เช่น ธูป เทียน ดอกไม้ และอื่น ๆ ตามความนิยม ของที่ใช้ประกอบในการบูชาเหล่านี้ รวมเรียกว่า “เครื่องสักการะ” คำว่า “สักการะ” แปลว่า เครื่องประกอบพิธีการ
3. สัมมานะ แปลว่า นับถือ คือยอมรับนับถือบุคคลผู้ประพฤติดีประพฤดีชอบ แล้วถือเอาเป็นคติเป็นแบบอย่าง

เรามาทำความรู้จักกับบุคคลที่เราควรบูชากันนะคะ

1. พระพุทธเจ้า ชื่อว่าทรงเป็นปวงชนของพุทธศาสนิกชนเพราะทรงประกอบด้วย พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ พระกรุณาคุณ และทรงตั้งพระพุทธศาสนา ประกาศสังฆธรรม บัญญัติพระวินัย ให้ประชาชนเว้นสิ่งที่ควรเว้น และประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ และเป็นแบบอย่างของมนุษย์ที่หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงมีชีวิตเป็นอิสระ

2. พระสงฆ์สาวก ชื่อว่าเป็นปวงชนของพุทธศาสนิกชน เพราะประกอบด้วยคุณความดี คือ เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติสมควร เป็นนาบุญของโลก และนำสืบต่อพระพุทธศาสนามาโดยลำดับ

3. **ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์** ได้ชื่อว่าเป็นปูชนียบุคคลของศิษยานุศิษย์ เพราะประกอบด้วยคุณความดี คือ เป็นผู้ประสาศิลปวิทยา และบำเพ็ญกรณียกิจอันเป็นหน้าที่ของตนอีก 5 ประการ คือ แนะนำอบรมให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง บอกศิลปวิทยาให้สิ้นเชิงไม่ปิดบังอำพราง ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ และสร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ สอนฝึกศิษย์ให้วิชาเลี้ยงชีพได้จริงและรู้จักดำรงตนด้วยดี ที่จะเป็นประจำนให้ดำเนินชีวิตที่ดีงามโดยสวัสดิ์ มีความสุขความเจริญ

4. **บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่** ผู้ทรงคุณธรรม บิดามารดาชื่อว่าเป็นปูชนียบุคคลของบุตรธิดา เพราะประกอบด้วยคุณความดี คือ เป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูมาตั้งแต่เล็กจนเติบโต และยังบำเพ็ญกรณียกิจหน้าที่ของตนอีก 5 ประการคือ ห้ามปรามป้องกันจากความชั่ว ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี ให้การศึกษาศิลปวิทยา เป็นธุระเมื่อถึงคราวจะมีคู่ครองที่สมควร และมอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาสอันควร

5. **พระมหากษัตริย์** ชื่อว่าเป็นปูชนียบุคคลของพสกนิกรทั้งปวงที่จงรักภักดี เพราะทรงประกอบด้วยคุณความดี คือ ทรงเป็นประมุขของชนทั้งชาติ และทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม 10 ประการ คือ พระราชทานวัตถุสิ่งของ พระราโชวาทแนะนำสั่งสอนแก่พสกนิกร ทรงสังวรระวังรักษาพระอาการกาย วาจา ใจ ให้สะอาดปราศจากโทษ ทรงสละไทยธรรมบรรเทาปัจฉิมโยค พระอหิชาศัยประกอบด้วยความซื่อตรง พระอหิชาศัยอ่อนละมุน ทรงบำเพ็ญกุศลวัตรเผาผลาญอกุศลวิบาก ไม่ทรงเกรี้ยวกราดมีพระเมตตาเป็นนิสัย ไม่ทรงเบียดเบียนใครมีพระกรุณาเป็นนิสัย ทรงมีพระหฤทัยดำรงมั่นในขันติธรรม และทรงรักษายุติธรรม ไม่ให้แปรผันจากสิ่งที่เที่ยงที่ตรง

6. **ผู้นำสังคม ผู้นำองค์กร นักปราชญ์ ผู้ดำรงอยู่ในศีลในธรรม** ชื่อว่าเป็นปูชนียบุคคลของผู้ได้บังคับบัญชา เพราะเป็นผู้ประกอบคุณธรรมของผู้ใหญ่ อันได้แก่ เมตตา ความรักใคร่ ปราบปราม จะให้เป็นสุข กรุณา ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ มุทิตา ความพลอยยินดีในเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาได้ดี อุเบกขา ความวางเฉย คือ วางใจเป็นกลางออกห่างจากอคติธรรม มีจิตใจอ่อนโยนไม่แข็งกระด้าง มุ่งบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ผู้ได้บังคับบัญชา

อีกประการหนึ่ง วัตถุที่ควรบูชา เรียกว่า ปูชนียวัตถุ ก็นับเข้าในมงคลข้อนี้ ปูชนียวัตถุนั้น ได้แก่ วัตถุที่ควรบูชาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา คือ ธาตุเจดีย์พระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุสาวก สังเวชนียสถาน 4 แห่ง ได้แก่ สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา และสถานที่ปรินิพพาน ตลอดถึงพุทธบริวารและต้นพระศรีมหาโพธิ์ ธรรมเจดีย์ พระไตรปิฎก คัมภีร์พระธรรมที่จารไว้ใบบลาน ที่พิมพ์เป็นเล่ม ตลอดจนคำสั่งสอนที่จารึกในแผ่นศิลาและอื่น ๆ พระพุทธรูป รอยพระบาทและรูปพระสงฆ์สาวก

ทีนี้เพื่อนๆ พอจะรู้จักหรือยังครับ
ว่าบุคคลใดที่เราควรบูชา สิ่งใดที่
เราควรบูชา อย่างหลง งามาย
บูชาสิ่งที่ไม่ควรบูชานะครับ

เอ้ แล้วคนขอหวย
กับต้นตะเคียนถือ
ว่างมงายไหมเนี่ย

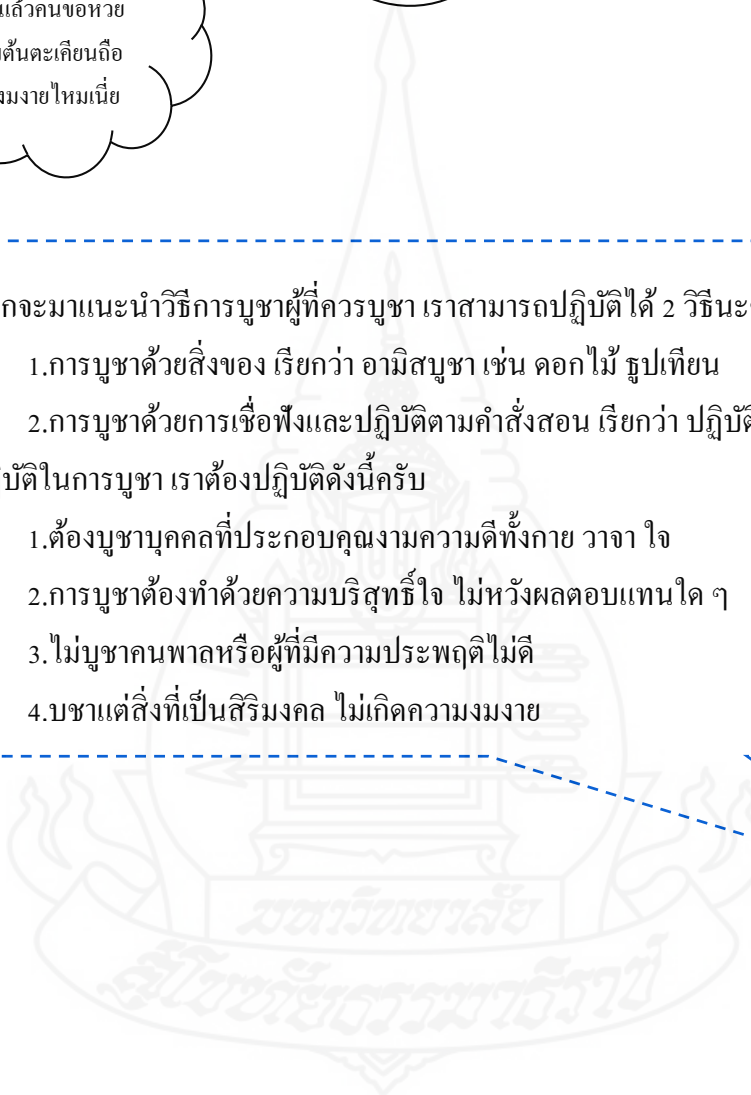

วันนี้จะมาแนะนำวิธีการบูชาผู้ที่ควรบูชา เราสามารถปฏิบัติได้ 2 วิธีนะครับ คือ

1. การบูชาด้วยสิ่งของ เรียกว่า อามิสบูชา เช่น ดอกไม้ ธูปเทียน
2. การบูชาด้วยการเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน เรียกว่า ปฏิบัติบูชา

ข้อปฏิบัติในการบูชา เราต้องปฏิบัติดังนี้ครับ

1. ต้องบูชาบุคคลที่ประกอบคุณงามความดีทั้งกาย วาจา ใจ
2. การบูชาต้องทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ
3. ไม่บูชาคนพาลหรือผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี
4. บวชแต่สิ่งที่เป็นสิริมงคล ไม่เกิดความมงาย

การบูชาผู้ที่ควรบูชาจะมีประโยชน์ต่อผู้ที่บูชาดังนี้

1. ทำให้เกิดความสุขและความเจริญก้าวหน้าในชีวิตมากขึ้น
2. เป็นผู้มีบุคลิกดี สง่าผ่าเผย มีความมั่นใจในตนเอง กริยาสุภาพอ่อนโยน หน้าตาสดชื่นเบิกบาน
3. เป็นผู้ที่ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต คือ มีสติสัมปชัญญะในการประกอบกิจการงาน มีความไม่ประมาท เป็นผู้ที่ไม่ลืมหืมตา
4. เป็นผู้ที่มุ่งมั่นที่จะทำความดีให้มีมากขึ้นเนื่องจากมีตัวอย่างที่ดี

ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 3 เรื่อง มงคล

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาบัตรสาระการเรียนรู้ เรื่อง มงคล แล้วปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้นักเรียนหาข่าวหรือรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับการไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต
บุชาผู้ที่ควรบูชา
2. ให้สรุปประเด็นสำคัญจากข่าว
3. ให้ตอบคำถามจากข่าวที่นำมา

ติดภาพข่าว

ที่มาของข้อมูล.....

1. สรุปประเด็นสำคัญจากข่าว

.....

.....

2. ชื่อบุคคล

.....

3. การกระทำของบุคคลสอดคล้องกับมงคลเรื่องใด ยกตัวอย่างการกระทำ

.....

4. ผลจากการกระทำของบุคคลในข่าว

.....

5. ถ้านักเรียนทำตามแบบอย่างบุคคลในข่าวจะเกิดผลอย่างไรต่อตัวนักเรียน

.....

.....

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง มงคล (การไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา)

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับช่องที่นักเรียนเลือกตอบ

- สังคมมีความเดือดร้อนวุ่นวายเพราะคนพาลลักษณะใด
  - คนพาลที่คิดชั่ว
  - คนพาลที่พูดชั่ว
  - คนพาลที่กระทำชั่ว
  - คนพาลที่คิดชั่ว พูดชั่วและกระทำชั่ว
- ข้อใดเป็นโทษของการเป็นคนพาลที่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองมากที่สุด
  - ทำให้จิตใจขุ่นมัวจิตไม่สงบ
  - ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย
  - เสื่อมเสียชื่อเสียงและวงศ์ตระกูล
  - จะมีความเดือดร้อนเข้ามาหาตนเอง
- ข้อใดเป็นประโยชน์ของการไม่คบคนพาลที่มีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติมากที่สุด
  - ทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต
  - ทำให้ไม่ดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิด
  - ทำให้ไม่ถูกชักชวนไปในทางที่ผิด
  - ทำให้ไม่ถูกใส่ร้ายป้ายสี ถูกตำหนิติเตียน
- การคบบัณฑิตจะทำให้มีการดำรงชีวิตในลักษณะใด
  - การดำรงชีวิตที่ปกติ
  - การดำรงชีวิตที่หรูหรา
  - การดำรงชีวิตที่เรียบง่าย
  - การดำรงชีวิตที่มีความฉลาด
- ข้อใดเป็น ไม่ใช่ประโยชน์ของการคบบัณฑิต
  - เป็นที่รักของผู้พบเห็น
  - ทำให้สติปัญญาเพิ่มพูน
  - เป็นคนหนักแน่นมีเหตุผลมีวิจารณ์ญาณ
  - มีความสุขตลอดทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน

6. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของบัณฑิต
- ก. ชักชวนให้ทำดี
  - ข. เป็นคนมีการศึกษา
  - ค. คิดพูดทำแต่เรื่องดี ๆ
  - ง. เป็นผู้มองโลกในแง่ดี
7. บุคคลสำคัญที่ได้รับการบูชาต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะอย่างไร
- ก. เป็นผู้ที่มิชื่อเสียง
  - ข. เป็นผู้ที่มีคุณงามความดี
  - ค. เป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย
  - ง. เป็นผู้ที่มีอหิชาศย์ไมตรีต่อผู้อื่น
8. เหตุใดนักเรียนควรบูชาครู อาจารย์
- ก. เพราะเป็นผู้ประสาทศิลปวิทยา
  - ข. เพราะเป็นผู้มีอิริยาบถงดงาม
  - ค. เพราะเป็นปุชนิยบุคคลที่สร้างประโยชน์
  - ง. เพราะเป็นผู้ดำรงอยู่ในศีลในธรรม
9. การเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดาถือว่าเป็นการบูชาลักษณะใด
- ก. การบูชาทางจิต
  - ข. การบูชาทางกาย
  - ค. การบูชาด้วยสิ่งของ
  - ง. การบูชาด้วยการปฏิบัติ
10. ข้อใดเป็นการบูชาตามหลักปฏิบัติในการบูชา
- ก. บูชาคคนที่เรียนสูงกว่า
  - ข. บูชาคคนที่ม้อ่านางสูงสุด
  - ค. บูชาสิ่งที่ดีเป็นสิริมงคล
  - ง. บูชาโดยหวังผลตอบแทน

กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 3
เรื่อง มงคล

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง		
1					คะแนนเต็ม	10
2					คะแนนที่ได้	
3					ผลการประเมิน ☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ปรับปรุง ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน (.....) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

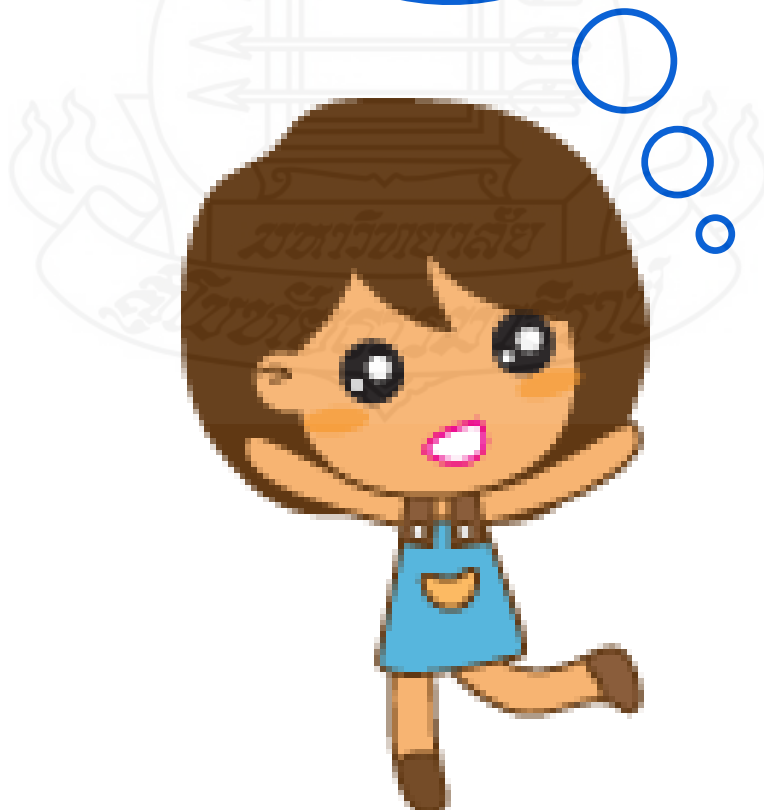

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง	9-10	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	7-8	อยู่ในเกณฑ์	ดี
คะแนนระหว่าง	5-6	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
คะแนนระหว่าง	4	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

1.ง	2.ง
3.ค	4.ง
5.ก	6.ข
7.ข	8.ก
9.ง	10.ค

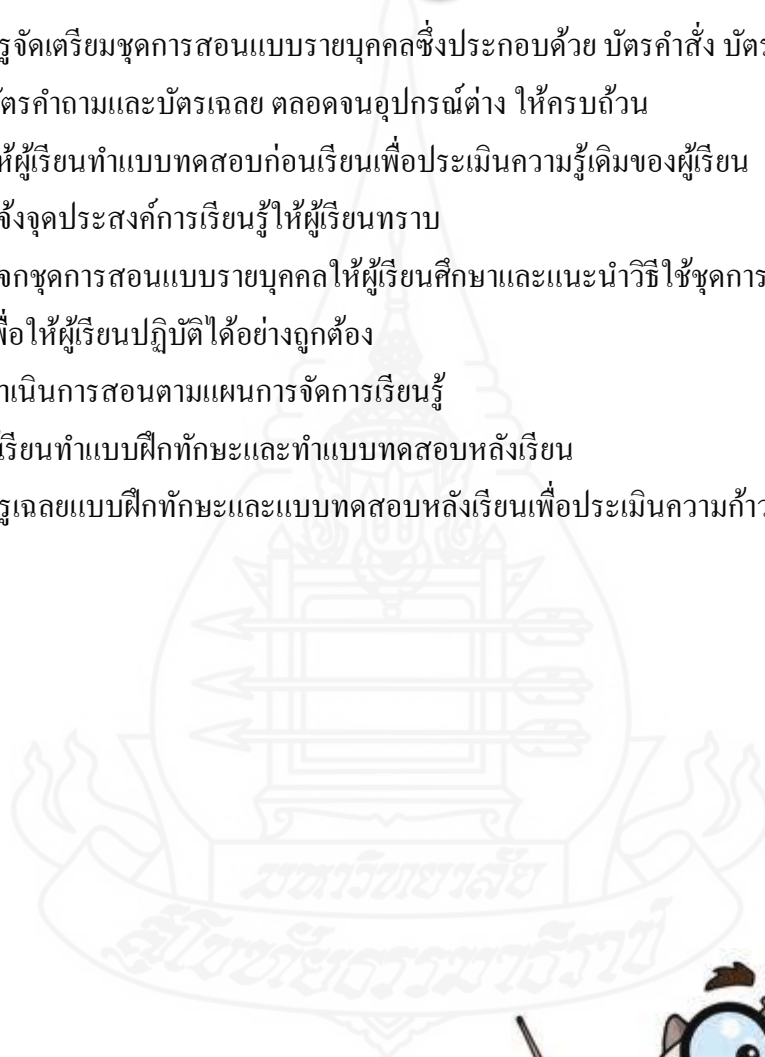
1. เอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารชุดการสอนแบบรายบุคคล รายวิชา สังคมศึกษา 2 รหัสวิชา ส 21102 ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม ใช้ประกอบการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เอกสารชุดนี้ประกอบด้วย
  - + คำชี้แจงเกี่ยวกับชุดการสอนแบบรายบุคคล
  - + คำแนะนำสำหรับครู
  - + คำแนะนำสำหรับนักเรียน
  - + แผนการจัดการเรียนรู้
  - + ลำดับขั้นการเรียนรู้
  - + แบบทดสอบก่อนเรียน
  - + กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
  - + เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
  - + บัตรคำสั่ง
  - + บัตรสาระการเรียนรู้
  - + บัตรกิจกรรม
  - + บัตรคำถาม
  - + แบบทดสอบหลังเรียน
  - + กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
  - + เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
  - + แบบสรุปผลการเรียนรู้
3. ชุดการสอนแบบรายบุคคลชุดนี้ใช้เวลาในการศึกษา 2 ชั่วโมง

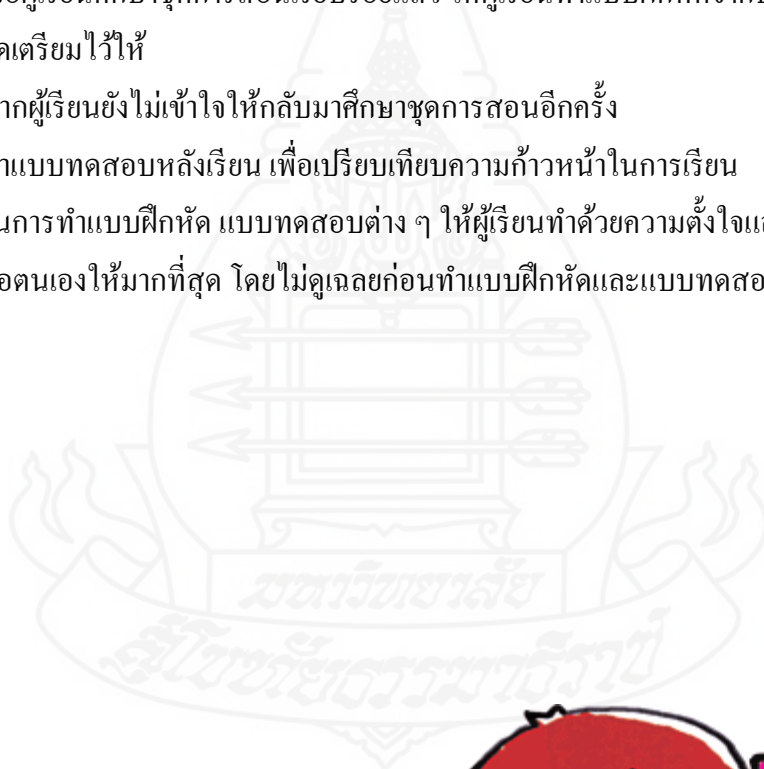
คำแนะนำสำหรับครู

1. ครูจัดเตรียมชุดการสอนแบบรายบุคคลซึ่งประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรสาระการเรียนรู้ บัตรคำถามและบัตรเฉลย ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ให้ครบถ้วน
2. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความรู้เดิมของผู้เรียน
3. แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ
4. แจกชุดการสอนแบบรายบุคคลให้ผู้เรียนศึกษาและแนะนำวิธีใช้ชุดการสอนแบบรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
5. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
6. ผู้เรียนทำแบบฝึกทักษะและทำแบบทดสอบหลังเรียน
7. ครูเฉลยแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

1. อ่านคำแนะนำสำหรับผู้เรียนให้เข้าใจก่อนที่จะลงมือศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคล
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที เพื่อประเมินความรู้เดิม
3. ศึกษาชุดการสอนจากบัตรสาระการเรียนรู้ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ด้วยความตั้งใจ
4. เมื่อผู้เรียนศึกษาชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดจากบัตรคำถามที่ครูจัดเตรียมไว้ให้
5. หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจให้กลับมาศึกษาชุดการสอนอีกครั้ง
6. ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการเรียน
7. ในการทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบต่าง ๆ ให้ผู้เรียนทำด้วยความตั้งใจและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองให้มากที่สุด โดยไม่ดูเฉลยก่อนทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3)

เวลา 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ข้อธรรม ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3 เป็นธรรมที่ควรเจริญ (มรรค) ซึ่งพุทธศาสนิกชนทุกคนพึงนำไปปฏิบัติ

ตัวชี้วัด

ส 1.1 ม.1/5 อธิบายพุทธคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเอง และครอบครัว

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญของหลักธรรม ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3 ได้
2. วิเคราะห์ผลการกระทำตามหลักไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3 และเสนอแนวทางปฏิบัติได้
3. ปฏิบัติตนตามข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 ได้

สาระการเรียนรู้

- ไตรสิกขา
- กรรมฐาน 2
- ปธาน 4
- โภสล 3

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดวิเคราะห์
- ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ทักษะการคิดแก้ปัญหา

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการปฏิบัติ
- กระบวนการทำงานกลุ่ม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ซื่อสัตย์สุจริต

2. มีวินัย
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

หลักฐานการเรียนรู้

1. ชิ้นงาน - ใบงานที่ 4.1
2. ภาระงาน - การสืบค้นข้อมูล

การวัดผลและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบก่อนเรียน	ร้อยละ 50 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำใบงานที่ 4.1	ใบงานที่ 4.1	ร้อยละ 60 ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำแบบบันทึกการปฏิบัติตนตามหลักธรรม	แบบบันทึกการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน	ร้อยละ 50 ผ่านเกณฑ์

กิจกรรมการเรียนรู้

(วิธีสอนแบบธรรมสาธิต)

นักเรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยและทำสมาธิก่อนเรียน

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูเล่าประวัติของบุคคล หรือให้ดูซีดี หรือคุณภาพของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในระดับทุกซ์หรือแก้ปัญหาได้ แล้วให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (ทุกซ์) และวิธีการแก้ไขปัญหของบุคคลเหล่านั้น

2. นักเรียนผลัดกันเล่าประสบการณ์ของตนเองที่มีปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จแล้วให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่า ได้นำหลักธรรมใดมาใช้ในการแก้ปัญหา

3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ช่วยกันแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม ไตรสิกขากรรมฐาน 2 ปธาน 4 โกศล 3

4. สมาชิกในแต่ละกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้มาเกี่ยวกับหลักธรรม ไตรสิกขากรรมฐาน 2 ปธาน 4 โกศล 3 และช่วยกันสรุป

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันหาข่าวการกระทำของบุคคลที่มีการกระทำตามหลักไตรสิกขา
 ธรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภส 3

ชั่วโมงที่ 2

1. ครูสนทนากับนักเรียนถึงงานที่ได้รับมอบหมายให้ไปค้นคว้าเกี่ยวกับข่าวการกระทำของ
 บุคคลที่สอดคล้องกับหลักธรรม ไตรสิกขา ธรรมฐาน 2 ปธาน 4 แล้วครูซักถามถึงวิธีการหาข่าว
 การแบ่งหน้าที่ และการทำงานของแต่ละกลุ่ม

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมตามหัวข้อ ในใบงานที่ 4.1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต
 โดยช่วยกันวิเคราะห์และตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนด

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของใบงาน และเตรียมนำเสนอผลงาน
 ต่อชั้นเรียน

ชั่วโมงที่ 3

1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนแต่ละกลุ่มเพื่อตรวจสอบความพร้อม ถ้านักเรียนกลุ่มใดมี
 ปัญหาหรือข้อสงสัย ครูจะเป็นผู้ช่วยชี้แนะ

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานต่อชั้นเรียน และเมื่อสิ้นสุดการนำเสนอให้นักเรียน
 กลุ่มอื่นแสดงความคิดเห็น หรือข้อคิดจากการฟัง เพื่อเป็นการแสดงมุมมองที่หลากหลาย

3. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปความรู้ในหลักธรรม ไตรสิกขา ธรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภส
 และ แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักธรรม

ชั่วโมงที่ 4

1. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเพื่อเป็นการทบทวนความรู้เกี่ยวกับ วิธีการปฏิบัติตนตามข้อ
 ธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 ดังนี้

1) ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้)

- ชั้น 5 (ชาติ 4)

2) สมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

- หลักกรรม

- อบายมุข 6

3) นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

- สุข 2 (กายิกสุข เจตสิกสุข) คิหิสุข

4) มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

- ไตรสิกขา ธรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภส 3

- มงคล 38 (ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา)

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนปฏิบัติตน ตามข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 ซึ่งนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจไปแล้ว โดยเขียนร่างแนวทางการปฏิบัติในแบบบันทึกการวางแผนปฏิบัติตนตามหลักธรรม ตามข้อตกลงของกลุ่ม แล้วส่งครูผู้สอน

3. ครูตรวจสอบการวางแผนการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของแต่ละกลุ่ม และเสนอแนะเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

4. สมาชิกของแต่ละกลุ่มปฏิบัติตนตามหลักธรรมในแบบบันทึก และบันทึกผลการปฏิบัติลงในแบบบันทึกการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากำหนดเวลา ประมาณ 1-2 เดือน โดยมีผู้ลงลายมือชื่อรับรอง ซึ่งอาจเป็นครู หรือเพื่อนนักเรียน หรือผู้ปกครอง หรือญาติของนักเรียนตามความเหมาะสม แล้วส่งแบบบันทึกตนตามหลักธรรมกับครูผู้สอน

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน พระพุทธศาสนา ม.1
2. ใบงานที่ 4.1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต

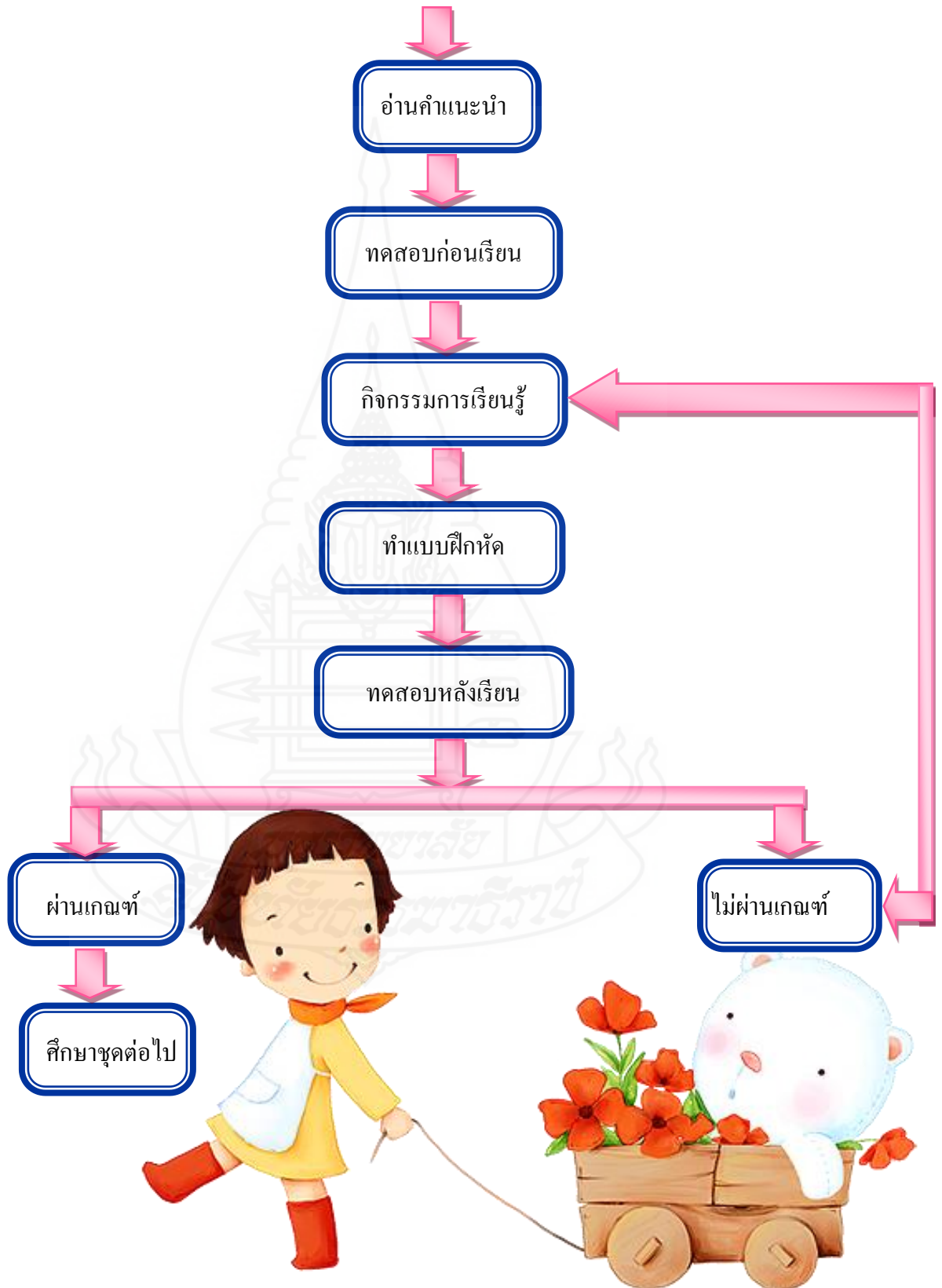
แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ห้องจริยธรรม หรือห้องพุทธศาสน์
3. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

- <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=262747>

- <http://th.wikipedia.org/w/index.php?title>

ลำดับขั้นการเรียนรู้ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 4 เรื่อง หลักกรรม

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภทล 3)

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับ
ช่องที่นักเรียนเลือกตอบ

1.การดับทุกข์ในหลักธรรมเรื่อง ไตรสิกขา ในขั้นตอนศีลสิกขา ใครที่มีศีลต้องปฏิบัติมากที่สุด

- ก.ภิกษุณี
- ข.สามเณร
- ค.พระภิกษุ
- ง.พุทธศาสนิกชน

2.หลักธรรมเรื่อง ไตรสิกขา ชั้นปัญญาสิกขา เป็นการฝึกอบรมให้เกิดปัญญาทั้งทางโลกและทาง
ธรรม โดยปัญญาในชั้นใดจัดเป็นปัญญาที่มีความสำคัญมากที่สุด

- ก.สุตมยปัญญา
- ข.จินตมยปัญญา
- ค.ภาวนามยปัญญา
- ง.โสตมยปัญญา

3.ศีลสิกขา คือการฝึกอบรมคนให้ถึงพร้อมในด้านใด

- ก.ควบคุมจิตใจให้สงบ
- ข.รอบรู้ในการทำงานอาชีพ
- ค.ประพฤติดีทางกายและวาจา
- ง.มีปัญญาฉลาดก้าวทันโลก

4.จินตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากด้านใด

- ก.ปัญญาที่เกิดจากการฟัง
- ข.ปัญญาที่เกิดจากการคิด
- ค.ปัญญาที่เกิดจากการอ่าน
- ง.ปัญญาที่เกิดจากการเขียน

5. สมถกรรมฐาน จัดเป็นการฝึกจิตให้มีลักษณะอย่างไร
- การฝึกจิตให้เข้มแข็ง
  - การฝึกจิตให้มีสมาธิ
  - การฝึกจิตให้ถึงขั้นฌาน
  - การฝึกจิตให้เกิดการรู้แจ้ง
6. ในหลักธรรมเรื่องปธาน 4 สังวรปธานจัดเป็นความเพียรพยายามในด้านใด
- การยับยั้งความชั่วมิให้เกิดขึ้น
  - การเพียรที่จะละบาป
  - การเพียรพยายามสร้างกุศลธรรม
  - การตั้งใจที่จะรักษาความดีงาม
7. ปธาน 4 สอนให้มีความเพียรเรื่องใด
- ทำความดีละเว้นความชั่ว
  - การเจริญสมาธิ
  - การศึกษาเล่าเรียน
  - ทำงานหาเลี้ยงชีพ
8. หลักธรรมเรื่องโกศล 3 ไม่ได้สอนให้เกิดความรอบรู้ในด้านใด
- ความฉลาดในความเจริญ
  - ความฉลาดในความเสื่อม
  - ความฉลาดในอุปาย
  - ความฉลาดในความปกติ
9. อุปายโกศล จัดเป็นความฉลาดในเรื่องใด
- ความฉลาดในความเจริญ
  - ความฉลาดในความเสื่อม
  - ความฉลาดในอุปาย
  - ความฉลาดในความปกติ
10. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ที่ผู้ศึกษาหลักธรรมโกศล 3 จะได้รับ
- รู้เหตุแห่งความเจริญ
  - รู้เหตุแห่งความเสื่อม
  - พัฒนาตนเองให้มั่งมีโภคทรัพย์
  - พัฒนาตนเองให้เจริญและไม่เสื่อม

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 4
เรื่องหลักกรรม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง		
1					คะแนนเต็ม	10
2					คะแนนที่ได้	
3					ผลการประเมิน ☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ปรับปรุง ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน (.....) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง	9-10	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	7-8	อยู่ในเกณฑ์	ดี
คะแนนระหว่าง	5-6	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
คะแนนระหว่าง	4	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

1. ก	2. ค
3. ค	4. ข
5. ข	6. ก
7. ก	8. ง
9. ข	10. ค

1. นักเรียนอ่านคำชี้แจงสำหรับผู้เรียนก่อนลงมือศึกษาชุดการสอนแบบรายบุคคล
2. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ศึกษาบัตรสาระการเรียนรู้เรื่อง หลักธรรม ด้วยความตั้งใจ
4. นักเรียนทำแบบฝึกหัดจากบัตรคำถาม
5. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ห้ามเปิดดูคำตอบ

ปัญหาเรื่องเรียนของพี่จะเป็นช่วงม.ปลายค่ะ **ติดเพื่อน** ไม่ได้คิดแบบหนีไปเที่ยว ทำอะไร เลียหายแต่ติดเพื่อน ติดเกม ต้องเล่นออนไลน์กัน ทุกวัน แอบตื่นตีสองลงมาเล่นกับเพื่อน ติดคุยกับเพื่อนคือมันเป็นช่วงชีวิตที่สามาถงานเราแทบไม่ยอมเรียนเลย คะแนนออกมาต่างกันฟ้าเหวค่ะ คิดแต่จะผ่านแบบคาบเส้น แต่อังกฤษแทบจะร้อยเต็มร้อย ด้วยความที่เพื่อนพ่อเก่งเลขมากค่ะ .. รับไม่ได้ พี่เองไม่ได้แคร์เกรดอยู่แล้ว กะหาที่สอบตรงที่ใช้ภาษาเยอะๆ .. สุดท้ายจาก 3.5 เหลือ 2.2 **พ่อซ็อก ทำใจไม่ได้** ไม่ยอมคุยกับพี่เลย พ่อจะบ่นทุกครั้งว่า ทำไมละลูก ทำไม? โคนเรียกคุยบ่อยมาก **พ่อกลัวพี่หาอนาคตตัวเองไม่เจอ พี่หลงทางบ่อยมาก ..** คือในชีวิตพี่ เก่งอยู่สองอย่าง คืออะไรก็ได้เกี่ยวกับภาษา และอะไรก็ได้เกี่ยวกับศิลปะ ..ด้วยความที่เป็นคน **คิสต์แตก** ทำอะไรตามใจ ตามอารมณ์ ขวางโลก มองอะไรแปลกกว่าชาวบ้าน ..พี่เคยลองถือกระดานไปสเก็ตซ์ ไปวาดเขียน ไปเรียนออกแบบ .. พ่อก็เครียดว่า จะหางานเลี้ยงตัวเองได้มั๊ย?

สุดท้ายปรากฏว่าพี่ ไม่ชอบเลย .. ไม่ชอบที่จะต้องมานั่งวาดอะไร ตามคำสั่งใคร ตามข้อกำหนดใครหงุดหงิดมาก .. **ไม่ชอบ เลิก ..** พ่อเครียดหนักกว่าเก่าเพราะกลายเป็นพี่หาตัวเองไม่เจอ แต่พี่ก็หาที่สอบตรงเอา เห็นเพื่อนไปสอบกันเยอะค่ะ พี่เลยไปด้วยเล่นๆ สุดท้ายเหลือ**พี่ติดคนเดียว** คนอยากเรียน**ไม่ติด** กลายเป็นว่าไม่มีเพื่อนและ คิดหนักเอาังดี .. สุดท้ายก็ยึดไว้ก่อน จะได้มีหลักประกัน เพราะถ้า Admission **พี่โคตรจะไม่แน่ใจว่าจะเอาตัวเองไปติดอะไร?** คะแนน onet เลยไม่แคร์ (อีกและ) ถือว่าสอบให้ผ่านๆ ไปเข้า ไปนั่งมั่ว คะแนนออกมาพ่อเข้าใจมากจะมีแต่อังกฤษที่ได้ เกิน 80 .. พี่ก็สงสารคุณพ่อนะคะ แต่เลขมันเป็นเรื่องที่พี่เกลียดเข้ากระดูกจริงๆ **สุดท้ายต่อให้เข้ามหาลัยได้ พี่ก็ยังไม่รู้ที่อยู่ตัวตัวเองชอบอะไร?** พอเรียนมหาลัยไป ก็ยังปล่อยบ้าง เรียนบ้าง เหมือนเดิม แต่แม่เอาแรงบันดาลใจมาล่อจะให้ A ละพัน ถ้าได้เกียรตินิยมจะบวกเพิ่มให้อีกหมื่น.. ตาวาวค่ะ 55

ก็เลยลองตั้งใจเรียนดูบ้าง .. แต่ตั้งใจในที่นี้ไม่ใช่ตัดเรื่องทางโลกออกหมดเลยนะคะ เกมก็เล่นไปปกติ แต่ไม่ติด โดดเรียนบ้างให้ไม่เกิน 3 ครั้ง / วิชา (555 จดไว้เลย) หนังสือก็อ่านบ้าง แต่ส่วนมากจะฟังในห้องมากกว่าเพราะเป็นคนอ่านแล้วไม่ค่อยจำ ต้องฟังเอา คะแนนออกมาดีมากค่ะ ถึงแม้แทบจะไม่อ่านก่อนสอบเลยก็เถอะ เพื่อนๆเกลียดพี่มากค่ะ **ในขณะที่คนอื่นพยายามแทบตาย ทั้งจด ทั้งฟัง ทั้งจำ ทั้งอ่าน ยังได้คะแนนน้อยกว่าพี่** ที่โคดบ่ยกว่าชาวบ้าน หลับบ้าง อ่านบ้าง ไม่อ่านบ้าง แต่พี่เป็นคนทำงานเก่งค่ะ .. สามารถนั่งทำงานหาหมรุ่งหามค่ำ เป็นประเภท Perfectionist โปรเจ็คที่ออกมาจะดีมาก เพราะยอมไม่ได้ที่จะมีข้อผิดพลาด ได้คะแนนเยอะตลอด เลยมีแต่คนอยากอยู่ด้วย เพราะสบายใจที่จะให้พี่มอบหมายงานและทุกครั้งที่ได้ตัวงานมาจากเพื่อน พี่ต้องสกรีนและแก้อีกทีให้มันได้อย่างใจ

ที่ต้องขอบคุณเพื่อนทุกคนมาก เป็นทีมที่เลิศที่สุดเลย เพราะทุกครั้งที่มีขอให้ทำอะไรก็จะได้งานกลับมาเร็วและเรียบร้อยพร้อมคำถามว่า มีอะไรให้ช่วยอีก? ให้เราทำอะไรอีก? และไม่ว่าจะขอให้แก้กี่ครั้ง เพื่อนไม่เคยเผาส่งมาเลยแต่ตอนปี 4 นี้หนักมาก .. เพราะที่ต้องทำโปรเจกต์กลุ่มเกือบ 10 ชิ้นด้วยตัวคนเดียว เพราะไม่ได้อยู่กับเพื่อนกลุ่มเดิมมันเป็นจุดพีค ที่ที่สามารถวินได้ตลอดเวลา เหยียงแรงจนคนกลัว เพราะแ่งงานตัวเองก็หนักพอแล้ว แ่งงานกลุ่มก็ยังคงทำคนเดียวแบบไม่มีใครช่วยได้อีก.. มันเป็นจุดที่ทำให้พี่แ่งร่มาก ไม่จ้อใครเลย ไม่ช่วยก็ไม่จ้อ

พอจบ .. พี่มานั่งคิด ว่าจริงๆแล้ว .. ถ้าเราจะทำ ก็ทำได้นี้? ตลอดเวลาคิดเสมอว่าตัวเองโง่ .. จริงๆไม่ได้โง่ .. แต่ไม่พยายาม

ถ้าตอน ม.ปลาย ไม่มีมัวแต่ไปเล่นเกมจนเช้า มานอนโรงเรียน ฟังที่อาจารย์สอนในคาบ ให้ได้อย่างที่ทำในมหาลัย .. พี่คงไม่ทำให้คุณพ่อปวดหัวถึงขนาดนั้น พี่อาจจะได้เรียนในคณะที่ดีๆก็ได้ .. แล้วพอลองสรุปอีกที พี่ว่าสาเหตุน่าจะมาจากการที่พี่ไม่ชอบการเรียนการสอนแบบมัธยมค่ะ พี่น่าจะทำแบบวิเคราะห์ให้ได้ดีกว่า เพราะเนื้อหามัธยม ต้องจำไปสอบ แต่ข้อสอบมหาลัยพี่ คือจำหลักการแล้วประยุกต์ใช้ วิเคราะห์สถานการณ์แล้วเขียนบรรยาย

ผลที่ออกมาก็ดีเกินกว่าที่คาดไว้จะค่ะ พี่ก็ได้เกียรตินิยมอันดับ 1 อย่างที่แม่ต้องการ ชัดใจ เพื่อนๆนิดหน่อย พ่อก็ได้ยิ้มหน้าบานกับเค้าบ้าง.. พี่ก็นับ A ไปขึ้นเงินกับแม่ แม่เป็นลมค่ะ 5555

แต่สิ่งที่พี่ยังเสียใจคือ พี่อยากจะบอกน้องๆทุกคนว่าต่อให้หนูเกลียด วิชาอะไร ก็จงอย่าหนีมัน เหมือนที่พี่หนีเลข .. ต่อให้หนูเกลียดภาษาอังกฤษพูดไม่ได้ ไม่ชอบ .. หนูก็หนีจากมันไปไม่ได้ค่ะ ทุกวันนี้พี่ก็ต้องใช้เลขที่เกลียดนักหนา ทุกครั้งที่เห็นตัวเลขเยอะๆ ลมแทบจับ 55555 .. อย่าหนีค่ะ อยู่ตรงนั้น แล้วเอาชนะมันให้ได้

เป็นกำลังใจให้ทุกคนนะคะ .. จุดกลับตัวเรา ต้องหาให้เจอค่ะ มันไม่ได้ยากอย่างที่หนูคิดๆกันหรอก .. ทำงานนะยากกว่าเฮ้อออออ

บัตรสาระการเรียนรู้
ชุดการสอน ชุดที่ 4
เรื่องหลักธรรม (ไตรสิกขา ธรรมเนียม 2 ปธาน 4 โกศล 3)

ไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์แบบตามแนวพุทธ โดยมีขั้นตอน 3 ขั้น คือ

1.ศีลสิกขา หมายถึง การศึกษาเรื่องศีลเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมความประพฤติทั้งกาย วาจา ใจ ของมนุษย์ให้ตั้งอยู่ในความดี โดยพุทธศาสนิกชนทั่วไปรักษาศีล 5 ภิกษุ 227 ข้อ ภิกษุณี 311 ข้อ

2.จิตตสิกขา หมายถึงความตั้งมั่นแห่งจิต การทำจิตใจให้สงบแน่วแน่ การฝึกจิตใจทำได้ โดยการบำเพ็ญสมาธิหรือการบริหารจิต

3.ปัญญาสิกขา หมายถึง การฝึกอบรมให้เกิดปัญญา เป็นความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยการพิจารณาแยกแยะเหตุผล ความดี-ชั่ว คุณ-โทษ ได้ชัดเจน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 3.1 สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการฟัง
- 3.2 จินตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการคิด
- 3.3 ภวานามยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการกระทำกรรมฐาน 2

กรรมฐาน หมายถึง อารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งการเจริญภาวนา หรือวิธีการในการฝึกอบรมจิตใจ มี 2 วิธี คือ สมถกรรมฐานและ วิปัสสนากรรมฐาน

สมถกรรมฐาน หมายถึง วิธีการฝึกอบรมจิตใจให้มีความสุขสงบหรือมีสมาธิปราศจากสิ่งที่ทำให้เศร้าหมองหรือนิเวรณ์

วิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง วิธีการฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งตามความเป็นจริง หรือการเจริญปัญญา

การปฏิบัติกรรมฐานจึงเป็นหนทางที่ทำให้เกิดปัญญา โดยเริ่มจากการมีความตั้งมั่นแห่งจิต แล้วมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเราตามความเป็นจริง

คุณค่าของการศึกษากรรมฐาน มีประโยชน์ต่อนักเรียน ดังนี้

1. ทำให้เกิดความสุขสบายใจกับผู้ลงมือฝึกปฏิบัติ
2. มีสมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ ทั้งการทำงานและการศึกษาเล่าเรียน
3. มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ รู้ตนเองอยู่ตลอดเวลาว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ ช่วยทำให้ประกอบกิจการต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงโดยดี
4. มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ อันเป็นผลมาจากสุขภาพจิตที่ดี
5. มีบุคลิกภาพที่ดี เช่น อารมณ์แจ่มใส เข้มแข็ง หนักแน่นมั่นคง

ปธาน 4

ปธาน 4 หมายถึง ความเพียร เป็นความเพียรชอบ (สัมมาวายามะ) ในมรรค 8 ประกอบด้วย

1. สังวรปธาน หมายถึง เพียรระวังหรือเพียรป้องกัน คือ เพียรระวัง ขยับยับมาป่อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น เป็นความเพียรในการระวัง หรือป้องกันไม่ทำความชั่วในสิ่งที่ไม่เคยทำ เช่น ไม่ทำบาปบุญต่าง ๆ

2. ปหานปธาน หมายถึง เพียรละ หรือเพียรกำจัด คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นความเพียรที่ละ เลิก ในสิ่งที่เป็นการกระทำที่ไม่ดีทั้งหลาย เช่น เลิกสูบบุหรี่ เลิกสุรายาเสพติด เลิกการหลอกหลวงผู้อื่น เป็นต้น

3. ภาวนापธาน หมายถึง เพียรเจริญ หรือเพียรสร้าง คือ เพียรทำ กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้น เป็นความเพียรที่จะพยายามกระทำใน สิ่งที่เป็นความดี ในสิ่งที่ยังไม่ได้ทำ เพื่อให้ก่อประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในอนาคต และประโยชน์สูงสุดในชีวิต

4. อนุรักษนาปธาน หมายถึง เพียรอนุรักษ์ หรือเพียรรักษา คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้น ไปจน ไพบูลย์ เป็นความเพียรในการรักษาคุณความดีที่ได้กระทำไว้แล้ว และ ยังจะกระทำคุณความดีเหล่านั้นให้เจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ไม่มีสิ้นสุด ไม่มี จำกัดชน การพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอันชอบ ธรรม เป็นต้น

คุณค่าของการศึกษาหลักสูตรเรื่องปธาน 4 พอสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เป็นคนไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตมีการฝึกฝนตนเองอยู่ตลอดเวลา
2. เป็นผู้ที่มีความเพียรพยายามในการสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นแน่นอน
3. เป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดีงาม ที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น
4. เป็นผู้ที่สามารถใช้ปัญญาในการดำเนินความเพียรที่พอเหมาะหรือมีการดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง

โกศล 3 หมายถึง ความฉลาด, ความเชี่ยวชาญ, ทักษะ, ความชำนาญ ประกอบด้วย

1. อายโกศล หมายถึง ความฉลาดในความเจริญ หรือความรู้ทางเจริญ และเหตุของความเจริญ เป็นความฉลาดในการที่จะดำเนินชีวิตของตนเองให้เจริญก้าวหน้า ทั้งในหน้าที่การงาน ลาก ยศ สรรเสริญ โดยการสร้างความเจริญและพัฒนาตนเองในทางที่เป็นกุศลธรรม คือประกอบแต่กรรมดี

2. อปายโกศล หมายถึง ความฉลาดในความเสื่อม หรือรอบรู้ทางเสื่อมและเหตุของความเสื่อม เป็นความฉลาดในการที่จะไม่ดำเนินชีวิตของตนเองไปในทางที่เสื่อมเสีย รู้ว่าสิ่งที่เป็นความเสื่อมทั้งหลายไม่ควรกระทำ เช่น ทางแห่งอบายมุข ทางแห่งค้นหา เป็นต้น

3. อุบายโกศล หมายถึง ความฉลาดในอุบาย หรือรอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์ และวิธีที่จะทำให้สำเร็จ เป็นความฉลาดในการแก้ปัญหา แก้ไขเหตุการณ์ และมี

คุณค่าของการศึกษาหลักธรรม โกศล 3 มีดังนี้

1. ทำให้เกิดทักษะความรู้ความชำนาญในการแก้ปัญหา
2. ทำให้เกิดความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เพราะทราบเหตุแห่งความเสื่อมย่อมไม่กระทำตามให้เกิดความเสื่อม
3. ทำให้เกิดปัญญาหรือความฉลาดในการเลือกกระทำแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง

ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาบัตรสาระการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรม แล้วปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้นักเรียนหาข่าวของบุคคลที่มีการกระทำที่สอดคล้องกับหลักธรรม ไตรสิกขา
กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภคส 3 ให้ครอบคลุมทุกข้อธรรม
2. ให้นักเรียนวิเคราะห์ข่าว แล้วบันทึกรายละเอียดตามหัวข้อที่กำหนด

ข่าวที่	เรื่อง	การกระทำหรือ พฤติกรรมที่สำคัญ	การกระทำสอดคล้อง กับข้อธรรมใด	ผลของการ กระทำ

ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 4 เรื่อง หลักธรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนวางแผนการปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ได้ศึกษามาแล้ว เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มนำไปปฏิบัติและรายงานผลการปฏิบัติตนลงในบันทึกการปฏิบัติตนตามหลักธรรม

หลักธรรม	ตัวอย่างการกระทำ/พฤติกรรม
1. ไตรสิกขา	<ol style="list-style-type: none"> 1. พุจฉาสุภาพ ไม่หยาบคาย พุจฉความจริง 2. คิดแต่สิ่งที่ดีงาม 3. ตั้งใจทำงานที่สุจริต 4. มีความเพียรพยายามในการเรียน 5. ทำการบ้านด้วยตนเอง ไม่ลอกเพื่อน 6. ไม่ลักขโมยสิ่งของของผู้อื่น
2. ปราน 4	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยับยั้งใจไม่ทำในสิ่งไม่ดี เช่น การไม่ยอมมาโรงเรียน การไม่ทำการบ้าน 2. พยายามตื่นแต่เช้า 3. ทำบุญใส่บาตร 4. มีความเอื้อเฟื้อต่อแม่
3. โภศน 3	<ol style="list-style-type: none"> 1. เลือกคบเพื่อนที่ขยันเรียน 2. เลือกคบเพื่อนที่ประพฤติดี 3. เอาใจใส่ต่อการเรียนสม่ำเสมอ
4. การคบบัณฑิต	<ol style="list-style-type: none"> 1. คบเพื่อนที่ตั้งใจเรียน 2. คบเพื่อนที่พุดจาไพเราะ 3. คบเพื่อนที่กิริยาจาสุภาพอ่อนน้อม 4. คบเพื่อนที่มีน้ำใจ เมตตากรุณาต่อผู้อื่น
5. บุชาผู้ที่ควรบูชา	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำสิ่งของไปถวายพระสงฆ์ 2. ไหว้พ่อแม่ก่อนมาโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน 3. แสดงความเคารพคุณครู 4. ยกย่องชื่นชมคนที่ทำความดี 5. ประพฤติตนตามแบบอย่างของคนดี

แบบบันทึกการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

หลักธรรม	พฤติกรรม	ระดับคุณภาพ			ลายมือชื่อผู้รับรอง
		สม่ำเสมอ	บางครั้ง	ไม่ได้ปฏิบัติ	
ไตรสิกขา					
ปธาน 4					
โกศล 3					
การคบบัณฑิต					
บุชาผู้ควรบูชา					

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติสม่ำเสมอตามหัวข้อหลักธรรมตั้งแต่ 2 พฤติกรรมขึ้นไป 3 คะแนน

ปฏิบัติบางครั้งตามหัวข้อหลักธรรมตั้งแต่ 2 พฤติกรรมขึ้นไป 2 คะแนน

ปฏิบัติบางครั้งตามหัวข้อหลักธรรมตั้งแต่ 1 พฤติกรรมขึ้นไป 1 คะแนน

ไม่ได้ปฏิบัติตามหัวข้อหลักธรรม 0 คะแนน

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
13-15	ดีมาก
10-12	ดี
7-9	พอใช้
1-6	ปรับปรุง

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง หลักธรรม (ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภทศ 3)

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับ
ช่องที่นักเรียนเลือกตอบ

1. หลักธรรมเรื่องไตรสิกขา ในขั้นตอนศีลสิกขา ใครที่ต้องรักษาศีล 5
  - ก.แม่ชี
  - ข.สามเณร
  - ค.พระภิกษุ
  - ง.พุทธศาสนิกชน
2. หลักธรรมเรื่องไตรสิกขา ชั้นปัญญาสิกขา ปัญญาในชั้นใดจัดเป็นปัญญาที่มีความสำคัญมากที่สุด
  - ก.สุตมยปัญญา
  - ข.จินตมยปัญญา
  - ค.โสตมยปัญญา
  - ง.ภาวนามยปัญญา
3. การประพฤติดีทางกายและวาจา เป็นการฝึกอบรมคนในด้านใด
  - ก.ศีลสิกขา
  - ข.จิตตสิกขา
  - ค.ปัญญาสิกขา
  - ง.ภาวนาสิกขา
4. สุตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากด้านใด
  - ก.ปัญญาที่เกิดจากการคิด
  - ข.ปัญญาที่เกิดจากการฟัง
  - ค.ปัญญาที่เกิดจากการอ่าน
  - ง.ปัญญาที่เกิดจากการเขียน
5. วิปัสสนากรรมฐาน จัดเป็นการฝึกจิตให้มีลักษณะอย่างไร
  - ก.การฝึกจิตให้เข้มแข็ง
  - ข.การฝึกจิตให้มีสมาธิ
  - ค.การฝึกจิตให้ถึงขั้นฌาน
  - ง.การฝึกจิตให้เกิดการรู้แจ้ง

6. ในหลักธรรมเรื่องปธาน 4 อนุรักษนาปธานจัดเป็นความเพียรพยายามในด้านใด
- ก. การขยับยั้งความชั่วมิให้เกิดขึ้น
  - ข. การเพียรที่จะละบาป
  - ค. การเพียรพยายามสร้างกุศลธรรม
  - ง. การตั้งใจที่จะรักษาความดีงาม
7. หลักธรรมเรื่องปธาน 4 ไม่ได้สอนให้มีความเพียรเรื่องใด
- ก. ทำความดีละเว้นความชั่ว
  - ข. การเจริญสมาธิ
  - ค. รักษาความดีและทำความดีตลอดไป
  - ง. ทำงานหาเลี้ยงชีพ
8. หลักธรรมเรื่องโกศล 3 การมีความรอบรู้ในวิธีแก้ไขเหตุการณ์เป็นความฉลาดในด้านใด
- ก. ความฉลาดในความเจริญ
  - ข. ความฉลาดในความเสื่อม
  - ค. ความฉลาดในอุปาย
  - ง. ความฉลาดในความปกติ
9. อายโกศล จัดเป็นความฉลาดในเรื่องใด
- ก. ความฉลาดในความเจริญ
  - ข. ความฉลาดในความเสื่อม
  - ค. ความฉลาดในอุปาย
  - ง. ความฉลาดในความปกติ
10. ข้อใดเป็นประโยชน์ที่ผู้ศึกษาหลักธรรมโกศล 3 จะได้รับ
- ก. รู้เหตุแห่งการสร้าง
  - ข. รู้เหตุแห่งความเสื่อม
  - ค. พัฒนาตนเองให้มั่งมีโภคทรัพย์
  - ง. พัฒนาตนเองให้เจริญด้วยลาภยศสรรเสริญสุข

กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
ชุดการสอนแบบรายบุคคล ชุดที่ 4
เรื่องหลักกรรม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง		
1					คะแนนเต็ม	10
2					คะแนนที่ได้	
3					ผลการประเมิน ☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ปรับปรุง ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน (.....) วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนระหว่าง	9-10	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก
คะแนนระหว่าง	7-8	อยู่ในเกณฑ์	ดี
คะแนนระหว่าง	5-6	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
คะแนนระหว่าง	4	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

1. ง	2. ง
3. ก	4. ข
5. ง	6. ง
7. ข	8. ค
9. ก	10. ข

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. พระอานนท์ อานนุโท	พระอาจารย์	ศูนย์อบรมเยาวชนนครปฐม
2. นางสุรีย์ ปมิตต์ธศิล	ครูเชี่ยวชาญ	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
3. นางจงจิตร เลี้ยงอำนวย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ตรวจแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการสอนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ตารางที่ วิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการ
สอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	3	1.00
2	+1	+1	+1	3	1.00
3	+1	+1	+1	3	1.00
4	+1	+1	+1	3	1.00

แบบประเมินแสดงผลการตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ของนางสาวขวัญแก้ว กล้วยชัยสิทธิ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ชื่อผู้ประเมิน .....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแต่ละประเด็นที่กำหนดให้โดยเขียนเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อควร ปรับปรุง
	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
1. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์				
2. ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด 4 ชุดการสอน				
3. ความยากง่ายของภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน				
4. จำนวนข้อของแบบทดสอบมีความเหมาะสม				

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบทดสอบเรื่อง

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย X ลงใน
กระดาศคำตอบ

1. พุทธคุณ 9 คือความดีของบุคคลใด ก. พระพุทธเจ้า ข. พระพุทธสาวก ค. พระพุทธสาวิกา ง. ชาวพุทธตัวอย่าง 2. ความจริงอันประเสริฐที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ได้ด้วยพระองค์เองคือหลักธรรมใด ก. อริยสัจ 4 ข. อิทธิบาท 4 ค. สังคหวัตถุ 4 ง. พรหมวิหาร 4 3. เหตุแห่งความทุกข์ จัดเป็นข้อใดในอริยสัจ 4 ก. ขันทุกข์ ข. ขันมรรค ค. ขันนิโรธ ง. ขันสมุทัย 4. ส่วนที่เป็นความรู้สึกลึกต่าง ๆ ในหลักธรรม ของเบญจขันธ์ได้แก่สิ่งใด ก. รูปขันธ์ ข. เวทนาขันธ์ ค. สัญญาขันธ์ ง. สังขารขันธ์	5. ความจำได้หมายรู้ในหลักธรรมของ เบญจขันธ์ได้แก่สิ่งใด ก. รูปขันธ์ ข. เวทนาขันธ์ ค. สัญญาขันธ์ ง. วิญญาณขันธ์ 6. กรรมเป็นการกระทำของมนุษย์ที่ ประกอบด้วยองค์ประกอบใด ก. ประกอบด้วยเวลา ข. ประกอบด้วยเจตนา ค. ประกอบด้วยสถานที่ ง. ประกอบด้วยเหตุและผล 7. การกระทำใดถือเป็นกุศลกรรม ก. การดูถูกผู้อื่น ข. การทำร้ายผู้อื่น ค. การช่วยเหลือผู้อื่น ง. การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น 8. การกระทำใดถือเป็นอกุศลกรรม ก. การช่วยงานผู้อื่น ข. การให้ทานกับผู้อื่น ค. การเป็นมิตรกับผู้อื่น ง. การเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

9. การพูดคำหยาบ เพื่อเจือเป็นการทำชั่วทางใด

- ก. ทางใจ
- ข. ทางจิต
- ค. ทางกาย
- ง. ทางวาจา

10. อบายมุข เป็นการปฏิบัติที่ทำให้เกิดสิ่งใด
ในชีวิตตน

- ก. ความเสื่อมในชีวิต
- ข. ความเจริญรุ่งเรือง
- ค. ความสงบสุขในชีวิต
- ง. ประสบความสำเร็จในชีวิต

11. อบายมุขข้อใดที่ทำให้เป็นผู้ขาดสติในการ
ดำเนินชีวิตมากที่สุด

- ก. การเป็นนักเลงสุรา
- ข. การชอบเที่ยวกลางคืน
- ค. การเป็นนักเลงการพนัน
- ง. ความเกียจคร้านในการทำงาน

12. การคบคนชั่วเป็นมิตร ส่งผลให้เรามี

พฤติกรรมอย่างไร

- ก. เป็นคนคิมน้ำใจ
- ข. เป็นคนช่วยเหลือคนที่ยาก
- ค. เป็นผู้ที่มีสายตากว้างไกล
- ง. เป็นผู้ฉลาดในการแก้ไขปัญหา

13. การเป็นนักเลงการพนันมีโทษอย่างไร

- ก. ทำให้เสียทรัพย์
- ข. เป็นผู้ไม่รักษาศักดิ์
- ค. สุขภาพไม่แข็งแรง
- ง. ขาดสติในการดำเนินชีวิต

14. ทรัพย์ใหม่ไม่เกิดและทรัพย์เก่าหมดไป
เป็นผลมาจากสิ่งใด

- ก. การเป็นนักเลงสุรา
- ข. การคบคนชั่วเป็นมิตร
- ค. การเป็นนักเลงการพนัน
- ง. การเกียจคร้านในการทำงาน

15. หลักธรรมเรื่องสุข 2 ประกอบด้วยเรื่องใด

- ก. อตฺติสุขและ โภคสุข
- ข. กายิกสุขและคิหิสุข
- ค. คิหิสุขและเจตสิกสุข
- ง. กายิกสุขและเจตสิกสุข

16. คิหิสุข เป็นความสุขของใคร

- ก. ความสุขของคฤหัสถ์
- ข. ความสุขของพระภิกษุ
- ค. ความสุขของนักบวชต่าง ๆ
- ง. ความสุขของพระเจ้าแผ่นดิน

17. อตฺติสุข จัดเป็นความสุขที่เกิดจากสิ่งใด

- ก. ความสุขจากการมีทรัพย์
- ข. ความสุขจากการมีเพื่อน
- ค. ความสุขที่เกิดจากการมีสุขภาพ
แข็งแรง
- ง. ความสุขที่เกิดจากการมีครอบครัว
อบอุ่น

18. อนวัชชสุข จัดเป็นความสุขที่เกิดจากสิ่ง
ใด

- ก. ความสุขจากการไม่มีโรค
- ข. ความสุขจากการทำงานสุจริต
- ค. ความสุขจากการใช้จ่ายทรัพย์
- ง. ความสุขจากการรับประทานอาหาร

19. ความสุขจากการไม่มีหนี้ หมายถึงข้อใด

- ก. อติสุข
- ข. โภคสุข
- ค. อนนสุข
- ง. อนวัชชสุข

20. หลักธรรมเรื่องไตรสิกขา เป็นคำสอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด

- ก. การปฏิบัติตนเป็นคนดี
- ข. การปฏิบัติตนของพระภิกษุสงฆ์
- ค. การทำงานให้ประสบความสำเร็จ
- ง. การอบรมสั่งสอนในทาง

พระพุทธศาสนา

21. ขั้นตอนใดไม่เกี่ยวข้องกับหลักไตรสิกขา

- ก. จิตสิกขา
- ข. ศีลสิกขา
- ค. กายสิกขา
- ง. ปัญญาสิกขา

22. สุตมยปัญญา เป็นปัญญาที่เกิดจากสิ่งใด

- ก. ปัญญาที่เกิดจากการฟัง
- ข. ปัญญาที่เกิดจากการคิด
- ค. ปัญญาที่เกิดจากการพูด
- ง. ปัญญาที่เกิดจากการกระทำ

23. ปัญญาที่เกิดจากการคิด คือข้อใด

- ก. สุตมยปัญญา
- ข. จินตมยปัญญา
- ค. โสตมยปัญญา
- ง. ภาวนามยปัญญา

24. ปัญญาในขั้นสูงสุดของมนุษย์คือปัญญาขั้นใด

- ก. สุตมยปัญญา
- ข. จินตมยปัญญา
- ค. ภาวนามยปัญญา
- ง. เจรจามยปัญญา

25. ปธาน 4 เป็นคำสอนเกี่ยวกับเรื่องใด

- ก. ความกตัญญูรู้คุณ
- ข. การมีสัมมาคารวะ
- ค. ความเพียรพยายาม
- ง. ความสุภาพอ่อนโยน

26. ปธานปธาน ในเรื่องปธาน 4 หมายถึงสิ่งใด

- ก. ความตั้งใจรักษาความดี
- ข. ความเพียรพยายามสร้างกุศล
- ค. ความเพียรพยายามสร้างความดี
- ง. ความเพียรพยายามยับยั้งความชั่ว

27. โกศล 3 เป็นคำสอนเกี่ยวกับสิ่งใด

- ก. การมีน้ำใจกับผู้อื่น
- ข. การมีความรู้ความชำนาญ
- ค. การอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น
- ง. ความขยันขันแข็งในการทำงาน

28. การปฏิบัติตนเช่นไรที่เป็นการปฏิบัติตนตามหลัก อายโกศล

- ก. การรอบรู้ในเรื่องทั่วไป
- ข. การรอบรู้ในเรื่องของคนอื่น
- ค. การรอบรู้ถึงเหตุแห่งความเจริญ
- ง. การรอบรู้ในการประกอบสัมมาอาชีพ

29. อบายโกศลเป็นหลักธรรมในเรื่องใด
 ก. การรอบรู้ในโลก
 ข. การรอบรู้ในอบายมุข
 ค. การรอบรู้ในความเจริญ
 ง. การรอบรู้ในเหตุของความเสื่อม
30. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของคนพาล
 ก. ชอบคิดชั่วเป็นปกติ
 ข. ชอบพูดชั่วเป็นปกติ
 ค. ชอบทำชั่วเป็นปกติ
 ง. ชอบคบคนชั่วเป็นปกติ
31. ข้อใดไม่จัดเป็นโทษของการเป็นคนพาล
 ก. เสื่อมเสียชื่อเสียง
 ข. ไม่ก่อให้เกิดหนี้สิน
 ค. ไม่มีใครคบค้าสมาคม
 ง. เกิดความเดือดร้อนต่าง ๆ
32. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการไม่คบคนพาล
 ก. การไม่ถูกใส่ร้ายป้ายสี
 ข. การไม่ดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิด
 ค. การได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น
 ง. การไม่ถูกชักชวนให้กระทำความผิด
33. บัณฑิต หมายถึงบุคคลในลักษณะใด
 ก. ผู้ที่มีกำลังมาก
 ข. ผู้ที่มีความฉลาด
 ค. ผู้ที่มีเพื่อนฝูงมาก
 ง. ผู้ที่มีทรัพย์สินมาก
34. ข้อใด ไม่ใช่ลักษณะของบัณฑิต
 ก. เป็นผู้ที่พูดแต่สิ่งดี
 ข. เป็นผู้ที่ทำแต่เรื่องดี
 ค. เป็นผู้ที่คิดแต่เรื่องดี
 ง. เป็นผู้ที่คบแต่เพื่อนดี
35. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์จากการคบบัณฑิต
 ก. ทำให้จิตใจผ่องใส
 ข. ทำให้ปัญญาเพิ่มพูน
 ค. ทำให้มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น
 ง. ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากคนอื่น
36. บุคคลที่ควรเคารพเป็นบุคคลที่มีลักษณะอย่างไร
 ก. เป็นผู้ที่มีทรัพย์สินมาก
 ข. เป็นผู้ที่มีคุณงามความดี
 ค. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ
 ง. เป็นผู้ที่ยุติธรรมและสุภาพอ่อนน้อม
37. บุคคลใดที่เราไม่ควรบูชา
 ก. พระสงฆ์
 ข. บิดามารดา
 ค. พระพุทธเจ้า
 ง. เจ้าของกิจการ
38. การบูชาด้วยอามิสบูชา เป็นการบูชาด้วยสิ่งใด
 ก. บูชาโดยสิ่งของ
 ข. บูชาโดยการไหว้
 ค. บูชาโดยการเชื่อฟังคำสั่งสอน
 ง. บูชาโดยการแสดงความเคารพ
39. การปฏิบัติตามคำสั่งสอน เป็นการบูชาด้วยลักษณะใด
 ก. จิตบูชา
 ข. กายบูชา
 ค. อามิสบูชา
 ง. ปฏิบัติบูชา

40.ยัง เว เสวะติ ตาทีโส เป็นพุทธศาสน

สุภษิตที่มีความหมายอย่างไร

ก.จงเตือนตนด้วยตนเอง

ข.คบคนเช่นใดย่อมเป็นเช่นนั้น

ค.ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำดีกว่า

ง.เรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์มาให้

ภาคผนวก ค

แบบประเมินความสอดคล้องของคุณภาพชุดการสอน

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. พระอานนท์ อานนุโท	พระอาจารย์	ศูนย์อบรมเยาวชนนครปฐม
2. นางสุรีย์ ปมิตต์ธศิล	ครูเชี่ยวชาญ	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
3. นางจงจิตร เลี้ยงอำนวย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ตรวจแบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของคุณภาพชุดการสอนเรื่อง หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ตารางที่ 0 วิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้องของคุณภาพชุดการสอน เรื่อง หลักกรรมทาง
พระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ คำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.1	+1	+1	+1	3	1.00
1.2	+1	+1	+1	3	1.00
1.3	+1	+1	+1	3	1.00
1.4	+1	+1	+1	3	1.00
1.5	+1	+1	+1	3	1.00
2.1	+1	+1	+1	3	1.00
2.2	+1	+1	+1	3	1.00
2.3	+1	+1	+1	3	1.00
2.4	+1	+1	+1	3	1.00
3.1	+1	+1	+1	3	1.00
3.2	+1	+1	+1	3	1.00
3.3	+1	+1	+1	3	1.00
3.4	+1	+1	+1	3	1.00
4.1	+1	+1	+1	3	1.00
4.2	+1	+1	+1	3	1.00
4.3	+1	+1	+1	3	1.00
4.4	+1	+1	+1	3	1.00
5.1	+1	+1	+1	3	1.00
5.2	+1	+1	+1	3	1.00
5.3	+1	+1	+1	3	1.00

แบบประเมินความสอดคล้องของคุณภาพชุดการสอน

เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ของนางสาวขวัญแก้ว มัลลย์ชัยสิทธิ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ชื่อผู้ประเมิน .....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาคุณภาพของชุดการสอนในแต่ละประเด็นที่กำหนดให้โดยเขียนเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อควร ปรับปรุง
	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
1. เนื้อหา 1.1 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 1.2 เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ 1.3 การเรียงลำดับเนื้อหามีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน 1.4 เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก 1.5 ความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน				
2. การนำเสนอเนื้อหา 2.1 มีคำแนะนำผู้เรียนในการใช้บทเรียน 2.2 มีรูปแบบการนำเสนอกระตุ้นความสนใจ 2.3 มีภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา 2.4 มีการเสริมแรงเหมาะสมถูกต้องตามทฤษฎี				
3. การใช้ภาษา 3.1 ภาษาที่ใช้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การใช้ภาษา 3.2 สำนวนภาษาสื่อความหมายชัดเจน 3.3 ลีลาการเขียนราบรื่นน่าติดตาม 3.4 สำนวนภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย				
4. การพิมพ์และรูปเล่ม 4.1 ตัวอักษรชัดเจน อ่านง่าย 4.2 ภาพประกอบชัดเจน สวยงาม 4.3 พิมพ์ไม่ผิด ไม่ตก ไม่มีรอยชูดลบ จี๊ดฆ่า 4.4 รูปเล่มสวยงาม มีขนาดเหมาะสม				

รายการประเมิน	ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อควร ปรับปรุง
	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
5. การนำนวัตกรรมไปใช้ 5.1 นวัตกรรมสามารถนำไปใช้ในการสอนได้อย่างสะดวก 5.2 นวัตกรรมนำไปใช้ได้อย่างประหยัดและคุ้มค่า 5.3 นวัตกรรมสามารถใช้แก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ				

ข้อเสนอแนะ .....

.....

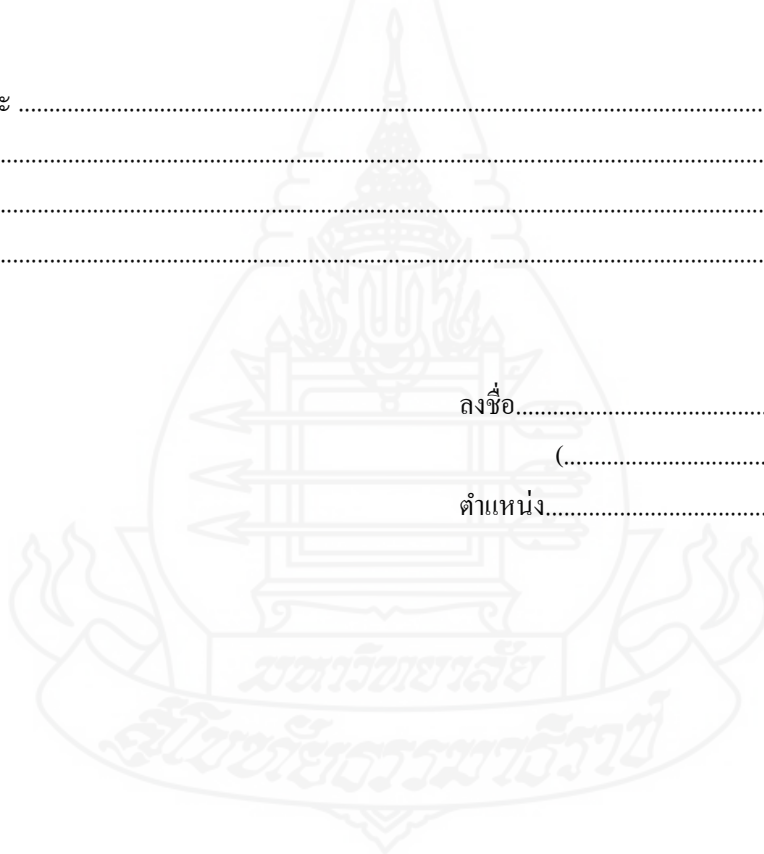
.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก ง

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความพึงพอใจ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. พระอานนท์ อานนุโท	พระอาจารย์	ศูนย์อบรมเยาวชนนครปฐม
2. นางสุรีย์ ปมิตต์ศิลป์	ครูเชี่ยวชาญ	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
3. นางจงจิตร เลี้ยงอำนวย	ครูชำนาญการพิเศษ	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ตารางที่ 0 วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจ ของผู้เรียนที่มีต่อการสอน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			R	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	3	1.00
2	+1	+1	+1	3	1.00
3	+1	+1	+1	3	1.00
4	+1	+1	+1	3	1.00
5	+1	+1	+1	3	1.00
6	+1	+1	+1	3	1.00
7	+1	+1	+1	3	1.00
8	+1	+1	+1	3	1.00
9	+1	+1	+1	3	1.00
10	+1	+1	+1	3	1.00
11	+1	+1	+1	3	1.00
12	+1	+1	+1	3	1.00
13	+1	+1	+1	3	1.00
14	+1	+1	+1	3	1.00
15	+1	+1	+1	3	1.00

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอน
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ของนางสาวขวัญแก้ว มาลัยชัยสิทธิ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

ชื่อผู้ประเมิน .....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอนในแต่ละประเด็นที่กำหนดให้โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อควรปรับปรุง
	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)	
1. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง				
2. ชุดการสอน มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				
3. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง				
4. การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นขั้นตอน ไม่สับสน				
5. ส่วนวนภาษาสื่อความหมายเข้าใจง่ายชัดเจน				
6. ตัวอักษรชัดเจน อ่านง่าย				
7. ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา				
8. ภาพประกอบสวยงาม และชัดเจน				
9. รูปเล่มเหมาะสม และสะดวกแก่การนำไปใช้				
10. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนทบทวนความรู้ได้ตามความต้องการ				
11. ชุดการสอน ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน				
12. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนเรียนทันเพื่อน				
13. ชุดการสอน ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง				
14. ชุดการสอน เสริมสร้างคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเอง				
15. แบบทดสอบและเฉลยช่วยให้นักเรียนทราบผลพัฒนาการทางการเรียนของตนเอง				

ข้อเสนอแนะ .....

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอน

เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รายวิชา ส21102 สังคมศึกษา 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สถานภาพผู้ประเมิน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 /..... ชาย หญิง

คำชี้แจง นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อการใช้ชุดการสอน ให้นักเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม

และใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

5	หมายถึง	มากที่สุด	2	หมายถึง	น้อย
4	หมายถึง	มาก	1	หมายถึง	น้อยที่สุด
3	หมายถึง	ปานกลาง			

ประเด็นในหัวข้อ	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง						
2. ชุดการสอน มีความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
3. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง						
4. การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นขั้นตอนไม่สับสน						
5. คำอธิบายภาษาสื่อความหมายเข้าใจง่ายชัดเจน						
6. ตัวอักษรชัดเจน อ่านง่าย						
7. ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา						
8. ภาพประกอบสวยงาม และชัดเจน						
9. รูปเล่มเหมาะสม และสะดวกแก่การนำไปใช้						
10. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนทบทวนความรู้ได้ตามความต้องการ						
11. ชุดการสอน ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน						
12. ชุดการสอน ช่วยให้นักเรียนเรียนทันเพื่อน						
13. ชุดการสอน ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง						
14. ชุดการสอน เสริมสร้างคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเอง						
15. แบบทดสอบและเฉลยช่วยให้นักเรียนทราบผลพัฒนาการทางการเรียนของตนเอง						

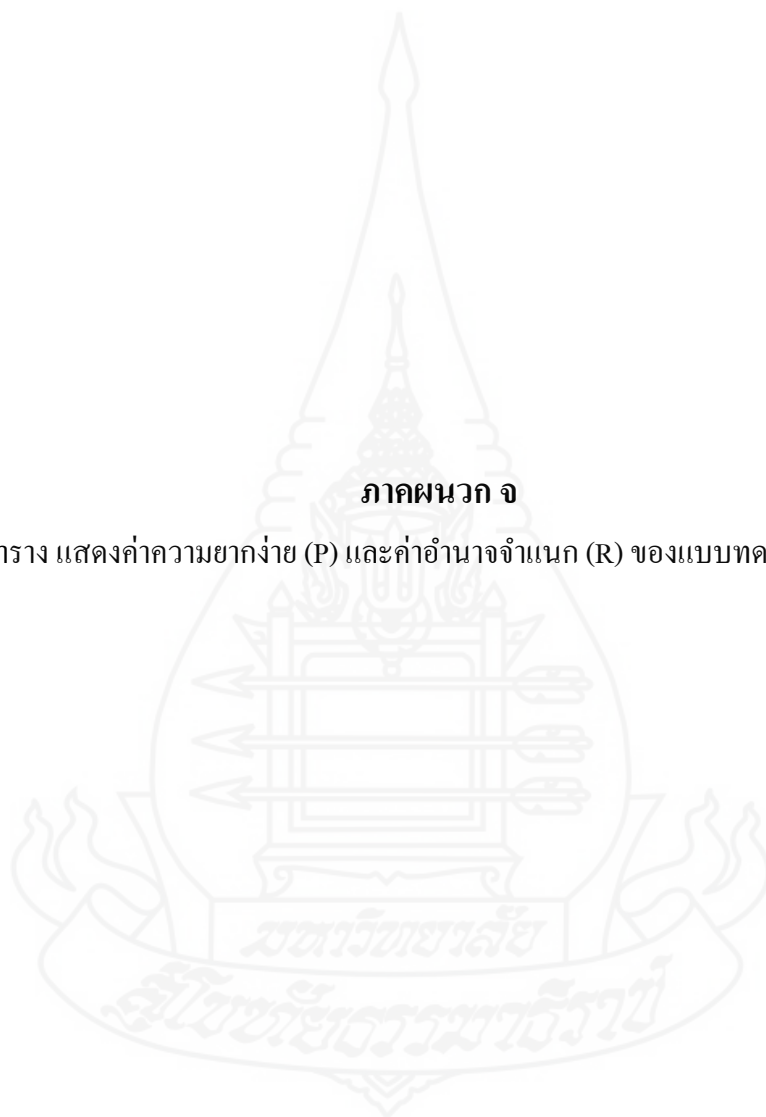
ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

ตาราง แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) ของแบบทดสอบรายข้อ

ตาราง แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) ของแบบทดสอบรายข้อ

ข้อที่	ค่า P	ค่า R	แปลผลค่า P	แปลผลค่า R	สรุปผล
1	0.43	0.33	ปานกลาง	สูง	ดี
2	0.50	0.33	ปานกลาง	สูง	ดี
3	0.47	0.53	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
4	0.47	0.67	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
5	0.43	0.47	ปานกลาง	สูง	ดี
6	0.60	0.53	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
7	0.37	0.60	ค่อนข้างยาก	สูงมาก	ดี
8	0.50	0.47	ปานกลาง	สูง	ดี
9	0.57	0.73	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
10	0.53	0.27	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง	ดี
11	0.57	0.60	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
12	0.70	0.73	ค่อนข้างง่าย	สูงมาก	ดี
13	0.67	0.40	ค่อนข้างง่าย	สูง	ดี
14	0.43	0.47	ปานกลาง	สูง	ดี
15	0.47	0.27	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง	ดี
16	0.57	0.47	ปานกลาง	สูง	ดี
17	0.73	0.67	ค่อนข้างง่าย	สูงมาก	ดี
18	0.63	0.60	ค่อนข้างง่าย	สูงมาก	ดี
19	0.50	0.60	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
20	0.37	0.47	ค่อนข้างยาก	สูง	ดี
21	0.57	0.33	ปานกลาง	สูง	ดี
22	0.63	0.33	ค่อนข้างง่าย	สูง	ดี
23	0.43	0.47	ปานกลาง	สูง	ดี
24	0.40	0.67	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
25	0.60	0.40	ปานกลาง	สูง	ดี
26	0.70	0.60	ค่อนข้างง่าย	สูงมาก	ดี

ตาราง (ต่อ)

ข้อที่	ค่า P	ค่า R	แปลผลค่า P	แปลผลค่า R	สรุปผล
27	0.67	0.27	ค่อนข้างง่าย	ค่อนข้างสูง	ดี
28	0.77	0.33	ค่อนข้างง่าย	สูง	ดี
29	0.40	0.27	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง	ดี
30	0.37	0.73	ค่อนข้างยาก	สูงมาก	ดี
31	0.77	0.33	ค่อนข้างง่าย	สูง	ดี
32	0.57	0.47	ปานกลาง	สูง	ดี
33	0.53	0.67	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
34	0.37	0.60	ค่อนข้างยาก	สูงมาก	ดี
35	0.60	0.53	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
36	0.63	0.33	ค่อนข้างง่าย	สูง	ดี
37	0.47	0.40	ปานกลาง	สูง	ดี
38	0.73	0.40	ค่อนข้างง่าย	สูง	ดี
39	0.47	0.67	ปานกลาง	สูงมาก	ดี
40	0.53	0.27	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง	ดี

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวขวัญแก้ว มาณชัยสิทธิ์
วัน เดือน ปีเกิด	17 กุมภาพันธ์ 2523
สถานที่เกิด	อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครปฐม พ.ศ.2545
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ห้องสมุด โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา

